

Begroting 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Leeswijzer	5
Aanbieding	6
Programma 1 Sociaal domein.....	7
Thema 1.1 Jeugd	7
Thema 1.2 WMO.....	10
Thema 1.3 Uitvoering Participatiewet	11
Thema 1.4 Inkomensverstrekking, armoedebeleid, schuldhulpverlening.....	13
Begroting Programma 1.....	15
Programma 2 Welzijn en educatie.....	16
Thema 2.1.1 Kunst en cultuur	16
Thema 2.1.2 Maatschappelijke activering.....	17
Thema 2.1.3 Dorpsbudgetten	17
Thema 2.2 Onderwijs.....	18
Thema 2.3 Sport.....	19
Thema 2.4 Volksgezondheid.....	21
Begroting Programma 2.....	23
Programma 3 Ruimtelijke en economische ontwikkeling.....	24
Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme	24
Thema 3.1.2 BioBased Economy.....	25
Thema 3.1.3 Werkgelegenheid	26
Thema 3.2 Verkeer, wegen en groen	27
Thema 3.3.1 Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides	29
Thema 3.3.2 Afval.....	30
Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting).....	31
Begroting Programma 3.....	33
Programma 4 Strategische projecten en ontwikkelingen.....	34
Thema 4.1 Venekoten Centrum Oosterwolde.....	34
Thema 4.2 Masterplan regio Appelscha.....	34
Thema 4.3 Biosintrum	35
Thema 4.4 Participatie	36
Thema 4.5 Het Fonds 2018-2021	37
Thema 4.6 Visie Sociaal Domein (inclusief adviesraad).....	37
Thema 4.7 Visie op demografische ontwikkelingen	39
Thema 4.8 Glasvezel	39
Thema 4.9 Omgevingswet, bestemmingsplannen	40
Programma 5 Openbare orde en veiligheid	42
Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid	42
Begroting Programma 5.....	44
Programma 6 Bestuur en dienstverlening.....	45

Thema 6.1 Bestuur.....	45
Thema 6.2 Dienstverlening.....	46
Thema 6.3 Financiën.....	47
Begroting Programma 6.....	49
Paragrafen.....	50
Paragraaf 1 Lokale Heffingen.....	50
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	57
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	64
Paragraaf 4 Financiering	68
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	71
Paragraaf 6 Verbonden partijen	74
Paragraaf 7 Grondbeleid	81
Paragraaf 8 Gebiedsuitwerking.....	84
Paragraaf 9 Duurzaamheid	87
Begrotingspositie 2020-2023.....	89
Vertrekpunten programmabegroting 2020-2023	89
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid	89
Begrotingsresultaat bestaand beleid	90
Financieel meerjarenperspectief.....	91
Budgetten per programma	91
Financiële positie	93
Bijlagen	98
A. Kerngegevens.....	98
B. Reserves en voorzieningen 2018-2023.....	100
C. Overzicht incidentele lasten en baten.....	101
D. Overzicht Taakvelden.....	102
E. Beleidsindicatoren	104

Leeswijzer

De Programmabegroting 2020 bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de 4 W-vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan en wat mag het kosten. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in negen paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2020-2023 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat) en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- de kerngegevens
- een overzicht van de reserves en voorzieningen 2018-2023
- een overzicht van de incidentele lasten en baten 2020-2023
- een overzicht van taakvelden
- een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2020-2023. In deze Programmabegroting is voornamelijk bestaand beleid opgenomen.

Begrotingsperspectief 2020-2023

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2020-2023 is de Kaderbrief 2020-2023 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2019. Het begrotingsperspectief is voor de komende vier jaar niet structureel sluitend. Ten opzichte van de Kaderbrief gecombineerd met de Meicirculaire 2019 is het begrotingsperspectief iets naar beneden bijgesteld. De aanpassing van de begrotingsresultaten komt voornamelijk door autonome invloeden zoals salarissen en hogere lasten voor leerlingenvervoer. Daarnaast is het budget voor jeugd voor 2020 en verder op hetzelfde niveau gezet als 2019. De structurele uitkomsten van de Najaarsrapportage 2019 zijn primitief verwerkt in de begroting. De uitkomsten van de Septembercirculaire 2019 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling zullen wij u hierover separaat informeren.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten na bestemming	-1.496	-2.236	-3.107	-2.829
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-319	109	-167	-
Totaal structureel begrotingsperspectief	-1.815	-2.127	-3.274	-2.829

Dekkingsplan

U heeft bij het vaststellen van de Kaderbrief 2020-2023 kaders aan ons voorgelegd. Deze kaders zijn de oplossingsrichtingen waarmee wij de begroting weer meerjarig reëel en structureel sluitend kunnen krijgen. De uitgewerkte kaders met maatregelen worden in een apart voorstel aan u voorgelegd.

Programma 1 | Sociaal domein

Programma 1 verandert nog op basis van de nieuwe Visie op Samenleven. Die visie ligt in oktober 2019 ter besluitvorming voor aan de Raad. Daarna begint een proces om te komen tot samenhangende uitvoeringsprogramma's. Als deze klaar zijn komen we met een voorstel over de verwerking van de nieuwe Visie in de begroting. Dit heeft gevolgen voor programma 1 (Sociaal Domein) en programma 2 (Welzijn en educatie).

Zie ook programma 4, thema 4.6 (Visie Sociaal Domein). Bij thema 4.6 gaan we ook in op de doorontwikkeling van het Gebiedsteam, de Taskforce Grip op Uitgaven in het Sociaal Domein, de Communicatiestrategie Sociaal Domein en de Monitor Sociaal Domein.

Thema 1.1 Jeugd

Wat willen we bereiken

- Kinderen en jongeren groeien op in een veilige en gezonde omgeving en krijgen de kans om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen tot zelfredzame en zelfbewuste (jong)volwassenen.
- We willen ervoor zorgen dat Ooststellingswerfse jongeren weerbaar worden gemaakt op het gebied van voeding, alcohol, drugs, roken, gokken, budgettering en social-media. Preventie begint bij de (aanstaande) ouders.
- We staan open voor overleg met jongeren om te kijken naar meer ontmoetingsplekken voor jongeren in de gemeente.
- We willen graag dat er binnen het team communicatie een specifieke medewerker beschikbaar is die zich richt op jongeren.
- We willen dat bij de indicatiestelling voor zorg geen rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van jongeren tot 18 jaar als mantelzorger.
- We willen dat er vanuit het Gebiedsteam wordt gewerkt met één aanspreekpunt per gezin (zie Visie Sociaal Domein).
- We willen de monitor Sociaal Domein handhaven.
- Goede zorg voor de jeugd is leidend. Elke jongere krijgt de hulp die nodig is. Dat blijft ook de komende jaren het uitgangspunt.

Wat gaan we ervoor doen

Veilige en gezonde omgeving

- Met alle Friese gemeenten geven we sinds 2018 uitvoering aan onze verantwoordelijkheid voor (de resultaatgerichte inkoop van) jeugdhulp. Het Gebiedsteam biedt zelf lichte vormen van ondersteuning en regelt zo nodig dat de jeugdige en/of gezinsleden elders passende (zwaardere vormen van) ondersteuning krijgen.
- We zetten lokaal in op preventie. Bijvoorbeeld door prenatale voorlichting en preventielessen in het onderwijs.
- We geven actief vorm aan jongerenparticipatie door middel van Chats & Quests.
- We stimuleren korte lijnen en samenwerking tussen de gemeenschap en de algemene jeugdvoorzieningen, zoals basisscholen en sportverenigingen.
- Met het onderwijsveld hebben we afspraken over het Passend Onderwijs en de samenwerking tussen het Gebiedsteam en de scholen.
- Daar waar veiligheid een rol speelt, zijn veiligheidspartners zoals Veilig Thuis betrokken.
- Het Gebiedsteam onderhoudt goede contacten met eerstelijns (zorg)voorzieningen, zoals de huisartsen, scholen en welzijnswerk.
- Evaluatie effectiviteit resultaatbesteding Jeugd en implementatie verbeteringen in het inkoopstelsel.
- Een pilot met een outreachend medewerker verslavingszorg in het veld.
- Preventie is een belangrijk middel om zorgkosten te beperken. De Consulente Jeugd vanuit het Gebiedsteam bij de huisartsen geven goede resultaten omdat vroegtijdige interventie wordt aangeboden aan jongeren en het gezin, hetgeen het aantal verwijzingen van de huisarts naar 'dure' zorg kan beperken.
- We hebben speciale aandacht voor jonge mantelzorgers.

- We investeren in het activeringsprogramma Young leaders. Dit richt zich op buurtjeugd in Haulerwijk en Oosterwolde. Doel is jongeren te stimuleren in hun ontwikkeling tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt. Jongeren die meedoen bouwen nieuwe competenties op, leren op zichzelf en hun toekomst te reflecteren en worden geactiveerd om hun eigen kwaliteiten in te zetten als positief rolmodel voor andere buurtjeugd.

Weerbaarheid jongeren

Preventie begint bij (aanstaande) ouders en jonge kinderen. Er is in de gemeente Ooststellingwerf een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind ontwikkeld. Dit bestaat uit de cursus Prenatale Voorlichting, Voorzorg, Vroegsignalering en HomeStart.

Met de uitkomsten van de Chats&Quests stellen we een breed en samenhangend programma op om een gezonde leefstijl onder jongeren te stimuleren. Dit mede op basis van de cijfers over bijvoorbeeld overgewicht en alcoholgebruik onder jongeren. In gesprek met jongeren, ouders en experts verkennen we waar hun behoeften liggen, waar hun 'drive' zit om gezond te leven en wat hen zou helpen. We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid (omgaan met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen en zo veel mogelijk eigen regie voeren).

Op de basisscholen (groep 7 en 8) geven we preventielessen. We besteden aandacht aan roken en alcoholgebruik. Ook worden lessen op het gebied van budgettering aangeboden op de basisscholen.

Op het voortgezet onderwijs verzorgt Stichting Voorkom! de preventielessen. Daar is ook een ervaringsdeskundige bij. Via huiswerkopdrachten in de vorm van lesbrieven worden ook de ouders betrokken bij onderwerpen als roken, alcohol- en drugsgebruik, gameverslaving en groepsdruk. In samenspraak met het onderwijs gaan we onderzoeken of intensivering van de preventielessen, door deze in twee schooljaren aan te bieden, wenselijk is. Ook bekijken we de mogelijkheid om het "Jongerevent over preventieonderwerpen" te herhalen.

Uit de laatste Gezondheidsmonitor van de GGD (2016) blijkt dat 6% van de jongeren in Ooststellingwerf tussen 12 en 18 jaar ooit harddrugs heeft gebruikt (Friesland 4%). Vanuit integraal veiligheidsbeleid (Uitvoeringsplan Drugsaanpak) geven we uitvoering aan de repressieve aanpak rondom drugs (drugsproductie, drugshandel en de gevolgen van gebruik van drugs op de openbare orde en veiligheid).

Samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) is een project gestart om het jongerenwerk, het Gebiedsteam en andere partners de tools te geven om beter te signaleren en door te verwijzen. Aan het eind van het project worden de uitkomsten gedeeld.

Ontmoetingsplekken

Uit de Quest&Chats blijkt dat jongeren elkaar vooral willen ontmoeten tijdens activiteiten. Samen met Stichting Scala (Jongerenwerk, buurtcoaches) hebben we onder andere tijdens de dorpsgesprekken opgehaald aan welke activiteiten jongeren behoefte hebben. In de Visie op Samenleven 2020-2024 is aandacht voor ontmoetingsplekken.

Communicatie jongeren

Dit is meegenomen onder het kopje 'Visie Sociaal Domein' (Communicatiestrategie). Binnen de Communicatiestrategie richten we ons ook op jeugd. Sinds 2013 communiceren wij met jongeren via de door +Participatie ontwikkelde Quests&Chats en hun online vragenlijsten. Met moderne tools weten zij jongeren structureel te betrekken bij beleidsontwikkeling.

Indicatiestelling voor zorg

In de huidige WMO- en Jeugdverordeningen is dit geregeld.

Monitor Sociaal Domein handhaven

De beheersing van de jeugdhulpkosten heeft speciale aandacht van de Taskforce Grip op Sociaal Domein. Effectiviteit en efficiëntie van inzet van jeugdhulp worden onder de loep genomen. We handhaven de Monitor niet alleen, we ontwikkelen deze door. De Monitor Sociaal Domein is verder meegenomen onder het kopje 'Visie Sociaal Domein'.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Fryslân (SDF)

Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is om waar nodig specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat merkt de inwoner ervan

Veilige en gezonde omgeving

We regelen lokaal wat lokaal kan en regionaal/provinciaal wat moet. Provinciaal bijvoorbeeld de inkoop van specialistische jeugdhulp en Veilig Thuis. Hulp en ondersteuning zijn dicht bij de inwoners georganiseerd. Het Gebiedsteam helpt inwoners snel verder door vragen te beantwoorden en zo nodig lichte vormen van ondersteuning te bieden. Waar nodig regelt het Gebiedsteam zwaardere vormen van jeugdhulp. De zorg wordt goed gecoördineerd. En het aantal hulpverleners in een gezin wordt beperkt.

Weerbaarheid

Jongeren en hun ouders worden op een positieve manier 'verleid' om gezond(er) te leven, vanuit de uitgangspunten van positieve gezondheid. Jongeren met een gezonde leefstijl ontwikkelen zich beter en hebben minder ondersteuning en zorg nodig.

Ontmoetingsplekken

Jongeren ontwikkelen, samen met Stichting Scala, zelf hun activiteiten. Dit gebeurt mede naar aanleiding van de dorpsgesprekken. Zo hebben zij meer te doen in hun dorp. Hierdoor is er ook minder overlast door hangjongeren.

Communicatie

Enkele malen per jaar bezoekt +Participatie de scholen voor voortgezet onderwijs om jongeren te vragen mee te denken over preventieonderwerpen.

Wat mag het kosten

Jeugd algemeen

Op basis van huidige gegevens over de zorgkosten binnen Jeugd constateren wij dat de kosten (conform de landelijke trend) stijgen, terwijl de bijdragen vanuit het rijk niet stijgen. Om deze stijging op te vangen is het budget bij de begroting 2019 vanaf 2020 structureel verhoogd met € 400.000. De stijging van het budget in 2020 komt ten laste van de Algemene reserve. Conform de kaders in de Kaderbrief 2020 is het budget structureel verhoogd met € 1,55 miljoen (vanaf 2020 extra bijgeraamd: € 1,15 miljoen). Daarnaast is het budget voor jeugd voor 2020 en verder op hetzelfde niveau gezet als 2019. Dit budget liep af omdat in 2019 nog budgettair neutraal werd geraamd en de rijksbudgetten ook terugliepen.

Weerbaarheid en Ontmoetingsplekken

In 2020 zetten we, net als in 2019, extra capaciteit in voor jongerenwerk (€ 50.000) gericht op weerbaarheid van jongeren en jongerenplekken (beschikbaar gesteld bij de Programmabegroting 2019).

Beleidskaders

- Toekomstvisie van het basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan Transitie Jeugdzorg Fryslân (februari 2014)
- Lokaal Jeugdbeleid 2014-2017 (mei 2014)
- 3 D's – Contouren notitie gebiedsteams (juli 2014)
- Beleidsplan 'Hart voor de jeugd' 2015-2018 (augustus 2014)
- Preventieplan Jeugd 2016, Samen bouwen aan een sterke toekomst! (januari 2016)
- Startdocument Inkoop Jeugdhulp in Friesland 2018 en verder (2017)
- Foar Fryske Bern Fries Actieplan Zorg voor Jeugd 2018 - 2020
- Handen op elkaar voor onze jeugd, convenant hoogspecialistische jeugdhulp Friesland 2018

Thema 1.2 WMO

Wat willen we bereiken

- Onze inwoners zijn zelfredzaam en samenredzaam. Ze doen mee aan de (lokale) samenleving. Voor mensen die het niet op eigen kracht redden bieden we een vangnet.
- We willen dat onze inwoners zo lang mogelijk op de door hen zelf gewenste plek kunnen wonen en hier zelf regie over hebben. Indien nodig ontvangen zij zorg dichtbij huis. Wij vinden dat kangoeroewoningen mogelijk moeten blijven.
- We willen mantelzorgers ondersteunen onder andere door te zorgen voor heldere informatievoorziening.
- We geven invulling aan de uitgangspunten van de inkoop Wmo 2020, onder andere 'van zwaar naar licht' en 'zorg dichtbij organiseren'. Inclusief dorpsdagvoorziening. Voor het onderdeel hulp bij het huishouden geldt dat deze toegankelijk maar ook betaalbaar moet blijven.

Wat gaan we ervoor doen

We geven uitvoering aan de Wmo en de huishoudelijke hulp blijft toegankelijk en betaalbaar.

Meedoen

Wij stellen inwoners in staat zelfstandig hun leven te leiden. Voor wie hier moeite mee heeft bieden we, via het Gebiedsteam, een vangnet en hulp. Hierbij gaan we uit van eigen kracht en zelfregie. Dit betekent dat we oplossingen zo veel mogelijk in de directe omgeving en het netwerk van mensen zoeken. Dit vergroot de eigenwaarde en leidt tot duurzame oplossingen. Wanneer iemand zorg nodig heeft, moet diegene meteen gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen, als het eigen netwerk niet (direct) beschikbaar is.

Lang(er) thuis blijven wonen

We zetten ons in voor verschillende vormen van langer zelfstandig thuis wonen, als vervolg op de klantreis op dit thema. Daarnaast maken we inwoners bewust van wat er (vanuit eigen kracht en met ondersteuning van het Gebiedsteam) nodig en mogelijk is om lang(er) thuis te blijven wonen. We bieden inwoners de mogelijkheid om bij aanpassingen aan hun huis gebruik te maken van de Blijverslening en de Verzilverlening (zie 'Milieu 2030 CO2 neutraal' - Programma 3). De blijverslening valt onder Wmo, hier is de verzilverlening aan gekoppeld.

Mantelzorg

Mantelzorg moet altijd veilig aanvoelen voor de zorgvrager en de mantelzorger. Als dat uiteindelijk niet het gewenste effect heeft, dan is er voor iedereen die het echt nodig heeft een stevig vangnet. Het informeren van mantelzorgers maakt onderdeel uit van de te ontwikkelen communicatiestrategie Sociaal Domein.

Inkoop Wmo 2020

Vanaf 2020 hebben we nieuwe contracten met zorgaanbieders en kopen we ook andere (ontschot) producten in, waarmee we willen zorgen voor een meer passende afstemming met/op de praktijk.

Zorgeconomie

We geven vervolg aan de pilot Flexwerkgeverschap in 2020. De samenwerking in Ateliers in het Biosintrum worden in uitvoering gebracht in het schooljaar 2019/2020. Rond het thema zorgrecreatie gaan we gesprekken voeren met instellingen en ondernemers in Ooststellingwerf om mogelijkheden te verkennen.

Wat merkt de inwoner ervan

Door alle maatregelen hebben inwoners meer regie over onderwerpen als langer thuis wonen en mantelzorg. We streven naar aanbod in de directe omgeving zoals indicatievrije dagopvang. De inwoner die de benodigde ondersteuning niet kan ontvangen vanuit het eigen netwerk, lokale netwerk of via de algemene voorzieningen kan dan een beroep doen op een stevig vangnet. Bij het beoordelen of huishoudelijke hulp nodig is laten we de eventuele aanwezige inzet van mantelzorgers onder de 18 jaar buiten beschouwing. Voor de huishoudelijke hulp zetten we een beweging in om mensen, waar dat mogelijk is, meer zelf mee te laten helpen met de hulp. Met nieuwe producten in 2020 verwachten we meer passende ondersteuning te kunnen bieden, met name voor inwoners op het snijvlak van Wmo en Participatiewet.

Wat mag het kosten

WMO Hulp in de huishouding

Het budget voor de hulp in de huishouding is bij de begroting 2019 verhoogd naar € 1,9 miljoen. De stijging wordt onder andere veroorzaakt doordat de alfahulpen in dienst komen bij de instellingen en door meerdere forse loonstijgingen binnen deze CAO.

Eigen bijdrage WMO

De eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wmo is voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Hierdoor verwachten wij naast een stijging van het aantal aanvragen, een daling van de inkomsten. Hier hebben we bij de begroting 2019 al rekening mee gehouden.

Lang(er) thuis blijven wonen

Er is € 300.000 beschikbaar voor de Verzilverlening. In samenwerking met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) bieden we laagrentende leningen aan om inwoners in staat te stellen langer thuis te wonen. De kapitaalslasten begroten we op € 25.000.

Zorgeconomie

Voor projectondersteuning en activiteiten van de zorgeconomie is in 2020 € 50.000 beschikbaar (beschikbaar gesteld bij de Programmabegroting 2017).

Beleidskaders

- Nota mantelzorgondersteuning 2013-2016 (verlengd 2017-2020)
- Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning Oost- en Weststellingwerf 2015

Thema 1.3 Uitvoering Participatiewet

Wat willen we bereiken

- We willen mensen stimuleren om mee te doen aan de samenleving, door werk, scholing, vrijwilligerswerk of een dagbesteding.
- We stimuleren ondernemers in Ooststellingwerf om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zicht te geven op werk.
- Via een monitor maken we inzichtelijk hoeveel inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt daadwerkelijk voor langere tijd aan het werk komen.
- We willen invulling geven aan de beleidsnota 'Op weg naar een Inclusief Ooststellingwerf' door in te zetten op duurzame uitstroom en door de samenwerking met werkgevers te optimaliseren. Dit komt er concreet op neer dat we jaarlijks minimaal 20 kansrijken, 50 doorstromers en 30 uit de aandachtsgroep plaatsen en minimaal 15 werkervaringsplekken creëren binnen onze eigen organisatie.

Wat gaan we ervoor doen

Meedoen

In aansluiting op het beleid (Inclusief Ooststellingwerf, 2019), krijgt de zogenoemde 'aandachtsgroep' de nadruk. Dit is zo omdat we de laatste jaren zagen dat de groep 'kansrijken' is gedaald, de groep 'doorstromers' gelijk is gebleven, maar de aandachtsgroep juist is gestegen. Daarom zetten de casemanagers van het Gebiedsteam, in samenwerking met de doelgroep(en) zelf, werkgevers, onderwijs en aanbieders, meer dan voorheen in op intensieve begeleiding van deze aandachtsgroep. Daarnaast zetten we het succes van onze trajecten, voorlichtingen en begeleiding van kansrijken en doorstromers voort. We voeren de tegenprestatie uit op basis van maatwerk, in een breed maatschappelijk perspectief (zie ook 'Inkomensverstrekking').

Om uitstroom te realiseren voor de aandachtsgroep zijn vaak meerdere stappen nodig. Bijvoorbeeld gericht op structuur en sociale vaardigheden. Ook na uitstroom, vaak met loonkostensubsidie, is langdurige begeleiding nodig. Door meer te investeren in deze groep en ze eerder in beeld te krijgen (via o.a. verbinding VSO/PRO onderwijs) willen we bereiken dat deze groep verschuift naar de doelgroep 'doorstromers'. Naast kansrijken en doorstromers is er extra aandacht voor statushouders, Beschut Werk Nieuw, VSO/PRO/BAB, laaggeletterden en psychisch kwetsbaren. Voor kansrijken geldt dat er zo snel mogelijk een passende baan gezocht wordt, omdat er voldoende vraag is op de arbeidsmarkt. Voor jongeren < 27 jaar zetten we er op in dat zij zoveel mogelijk eerst een startkwalificatie behalen. De groep mensen met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt benaderen we eens per jaar om te bepalen wat nodig is. We laten deze groep dus deels met rust en bekijken deels wat dagbesteding of een andere invulling kan betekenen.

We blijven gebruik maken van partijen die ondersteunen op het gebied van re-integratie en ook onze groepstrajecten zetten we voort (zoals groen, agrarisch, Wijknet en 'iedereen in beweging'). Doel van groepstrajecten is vakonderwijs (aansluitend op de vraag vanuit de arbeidsmarkt) combineren met begeleiding naar werk. Hierbij wordt een nauwe samenwerking verwacht van de casemanagers. Ook proberen we meer samen te werken met onderwijsinstellingen om trajecten te vullen (preventie). Van inwoners verwachten we dat ze actief meewerken aan hun re-integratie, waarbij flexensie als regulier instrument wordt gezien.

We zetten de Stichting Werk Ooststellingwerf in voor mensen die moeite hebben met het vinden van aansluiting op de arbeidsmarkt. Het doel van een dienstverband bij de stichting is om een brug te slaan naar de reguliere arbeidsmarkt. De stichting is dan een springplank, een tijdelijke ondersteuning.

Stimuleren ondernemers

Er is een plan van aanpak waarmee we ondernemers in Ooststellingwerf stimuleren om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt zicht te geven op werk (2019). Dit is tot stand gekomen met ondernemers uit verschillende sectoren (o.a. retail, bouw, zorg en techniek). Het bestaat uit stappen om ondernemers te stimuleren tot het creëren van werk(ervarings)plekken, zodat we met elkaar een bijdrage leveren aan een inclusief Ooststellingwerf. Ook de gemeente Ooststellingwerf heeft een grote rol in het ontzorgen en voorlichten van werkgevers en ondernemers. Onderdelen van het plan zijn (zie ook notitie Op weg naar een Inclusief Ooststellingwerf, 2019):

- Voorlichting over regelingen en instrumenten
- Aansluiting vraag en aanbod
- Begeleiding en nazorg bij plaatsing
- Passende kansen en instrumenten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Succesverhalen delen

Inzicht in aantal inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt

We gaan, naast de benchmark, uitgebreider monitoren hoe (duurzame) uitstroom plaatsvindt en hoe ons bestand zich ontwikkelt. De monitor biedt informatie over in- en uitstroom. Nadruk ligt niet alleen op aantallen, maar ook op (deeltijd)plaatsing in alle mogelijke constructies (dus bijvoorbeeld ook loonkostensubsidie, waarbij iemand niet uit de uitkering gaat). Verder blijven we stimuleren om intensieve integrale oplossingen na te streven over de domeinen Participatiewet en WMO heen. Dit geldt ook voor de overgang van 18- naar 18+. Het gebruiken van de omgekeerde toets levert hier een bijdrage aan. We willen duurzame oplossingen door over schotten van verschillende wetten heen te werken.

OWO Participatie beweging

Een 3-jarige pilot in OWO verband focust zich op de doorontwikkeling van mensen van dagbesteding naar werk. Hier zoeken we naar nieuwe en experimentele vormen van beschut werk en (arbeidsmatige) dagbesteding. Hierin werken lokale partijen samen zoals werkgevers, het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt, zorgaanbieders en het Gebiedsteam. Binnen onze eigen gemeente werken we met de kopgroep 'doorontwikkelen'. Hierbij kijken Gebiedsteammedewerkers samen naar de behoeften en ontwikkelpotentie van onze inwoners. Movisie begeleidt de 3-jarige pilot. Dit is een landelijk kennisinstituut en adviesbureau voor de aanpak van sociale vraagstukken. We krijgen voor het begeleiden van de pilot extra geld van de provincie Fryslân.

Verbonden Partij: GR SW Fryslân / Caparis N.V

GR SW Fryslân / Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Sinds 2015 is er geen instroom meer. Dit komt door de invoering van de Participatiewet. Daarom heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen. Per 1 januari 2020 is de herstructurering afgerond. De GR is aangepast. Alle SW medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW indicatie. Via de fair deal zijn alle oude en nieuwe onderwerpen in één keer financieel afgerond. De WSW-medewerkers Groen Zelf Doen zijn in 2018 en 2019 opgenomen door onze Stichting Werk Ooststellingwerf. Deze mensen werken nu bij de buitendienst. We verkennen de mogelijkheid tot aanstelling binnen de gemeentelijke organisatie

We willen uiteindelijk zoveel mogelijk WSW-medewerkers in reguliere arbeid plaatsen, waar mogelijk en passend. Dit doen we dicht bij huis en in onze lokale samenleving. Vooralsnog hebben we echter besloten een Dienstverleningsovereenkomst aan te gaan voor 5 jaar met Caparis voor de gehele groep SW medewerkers.

Regionale werkbedrijf 'Fryslân Werkt!'

Binnen het regionale werkbedrijf 'Fryslân Werkt!' werken we samen aan een inclusieve arbeidsmarkt, waarin mensen zo veel mogelijk en duurzaam meedoen. We doen dit met de andere Friese gemeenten, het UWV en de sociale partners in onze regio. Binnen het werkbedrijf werken we samen om baanafspraken (voor mensen met een arbeidsbeperking) in te vullen. We kijken hierbij niet naar beperkingen, maar naar de mogelijkheden van de uitkeringsgerechtigde. We faciliteren werkgevers door een regionaal afgestemd aanbod voor werkgeversdienstverlening en re-integratieinstrumenten. Daarnaast geven we uitvoering aan ons eigen beleid. We blijven lokaal doen wat lokaal kan en gaan kijken waar de koppeling met Fryslân Werkt een meerwaarde kan leveren.

Wat merkt de inwoner ervan

- Uitkeringsgerechtigden hebben meer perspectief op werk en kunnen meedoen. Meer inwoners doen weer mee in de samenleving door (vrijwilligers)werk. Indien mogelijk worden zij (weer) financieel onafhankelijk. Inwoners die nog niet klaar zijn voor de (reguliere) arbeidsmarkt, doen actief mee aan de samenleving door scholing, re-integratietrajecten, beschut werk, (arbeidsmatige) dagbesteding, vrijwilligerswerk en/of het leveren van een tegenprestatie.
- Ondernemers kunnen hun toenemende vraag naar arbeid beter invullen en zijn tevreden over de (werkgevers) dienstverlening van de gemeente.

Wat mag het kosten

We maken gebruik van het bestaande participatiebudget.

Beleidskaders

- Visienota Vrijwilligerswerk en Tegenprestatie "Iedereen heeft iets te geven" (september 2014)
- Beleidsnotitie en marktwerkingsplan Werkgeversdienstverlening Ooststellingwerf en Weststellingwerf 2015-2018 (oktober 2014)
- Herstructureringsplan (december 2015)
- Nota Beschut Werk Nieuw Ooststellingwerf 2017 - 2018 (juni 2017)
- Beleidsnota 'Op weg naar een inclusief Ooststellingwerf' (april 2019).

Thema 1.4 Inkomensverstrekking, armoedebeleid, schuldhulpverlening

Wat willen we bereiken

- We willen aandacht voor armoedebestrijding en vinden het belangrijk dat alle inwoners die hier recht op hebben op de hoogte zijn van de regelingen.
- We willen het huidige kwijtscheldingsbeleid handhaven.
- We verlangen een tegenprestatie van mensen in de bijstand op basis van maatwerk.
- We zetten op het gebied van armoedebestrijding in op het zo effectief en volledig mogelijk besteden van de budgetten die daarvoor beschikbaar zijn.

- We betrekken mensen bij de samenleving, voorkomen verdere achterstand tot de maatschappij en bevorderen een goede gezondheid.
- We onderzoeken of er meer of andere regelingen zijn die kunnen worden ingezet om inwoners met een schuld ruimte te geven hun schuld af te betalen.

Wat gaan we ervoor doen

Aandacht voor armoedebestrijding

We doen extra ons best om mensen te bereiken. Daarvoor gebruiken we het onderzoek van Kwiz naar de verschillende doelgroepen en hun behoeften. Waar mogelijk benutten we de bandbreedte van de regelgeving.

Effectieve en volledige besteding budgetten

- We blijven onderzoeken of de administratieve lasten omlaag kunnen en het aanvraagproces eenvoudiger kan (zie ook Programma 6, 'Regelgeving kritisch tegen het licht houden').
- We kijken hoe we meer maatwerk kunnen bieden bij de tegenprestatie (zie ook 1.3 'Uitvoering Participatiewet').
- We stellen kinderen en hun ouders in staat om mee te doen, zodat ze (later) meer kansen krijgen.

Schuldhelpverlening

We halen signalen over betalingsachterstanden steeds eerder op, om zodoende het ontstaan van problematische schulden te voorkomen. Onder andere via overeenkomsten met het BKR en Amargi.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners zijn goed geïnformeerd. Zij weten wat de mogelijkheden zijn en waar zij terecht kunnen voor ondersteuning bij een laag inkomen.
- De inwoner ontvangt maatwerk (onder andere in natura). Bij belemmeringen in de zelfredzaamheid of participatie is vanuit het Gebiedsteam ondersteuning beschikbaar. Op die manier bieden we niet alleen compensatie, maar stellen we de inwoner ook in staat om te participeren.
- De inwoner heeft meer mogelijkheden om schulden niet op te laten lopen en om van zijn schulden af te komen.

Wat mag het kosten

In de begroting is € 650.000 beschikbaar voor bijzondere bijstand (inclusief € 350.000 voor bewindvoering). Het budget voor de schuldhelpverlening bedraagt € 142.000 en voor minimaregelingen is € 466.000 beschikbaar.

Beleidskaders

- Participatiewet en daarop te baseren richtlijnen, onder andere Studietoeslag en Individuele inkomenstoeslag
- Nota Armoedebeleid Oost- en Weststellingwerf (september 2014)
- Actieplan Armoedebeleid 2016-2019

Begroting Programma 1

x € 1.000

1. Sociaal Domein	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Thema Jeugd	-7.882	-7.814	-7.823	-7.827	-7.833	-7.839
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	-6.242	-6.889	-6.833	-6.796	-6.821	-6.821
1.3 Thema Participatie	-4.828	-4.445	-4.143	-3.994	-3.920	-3.732
1.4 Thema Inkomensverstrekking	-9.853	-9.892	-9.554	-9.734	-9.979	-10.157
Totaal Lasten	-28.806	-29.040	-28.352	-28.350	-28.553	-28.548
Baten						
1.1 Thema Jeugd	21	-	-	-	-	-
1.2 Thema WMO (incl. AWBZ)	629	225	225	225	225	225
1.3 Thema Participatie	103	2	2	2	2	2
1.4 Thema Inkomensverstrekking	9.337	8.563	7.948	8.161	8.400	8.574
Totaal Baten	10.089	8.790	8.175	8.388	8.627	8.802
Resultaat voor bestemming	-18.716	-20.249	-20.177	-19.962	-19.925	-19.746
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-136	236	-	-	-	-
Onttrekkingen	949	1.160	719	269	-	-
Mutatie reserves	813	1.396	719	269	-	-
Resultaat na bestemming	-17.903	-18.853	-19.458	-19.693	-19.925	-19.746

Programma 2 | Welzijn en educatie

Programma 2 verandert nog op basis van de nieuwe Visie op Samenleven. Die visie ligt in oktober 2019 ter besluitvorming voor aan de Raad. Daarna begint een proces om te komen tot samenhangende uitvoeringsprogramma's per opgave. Zodra dit kan komen we met een voorstel over de verwerking van de nieuwe Visie in de begroting. Dit heeft gevolgen voor programma 1 (Sociaal Domein) en programma 2 (Welzijn en educatie).

Zie ook programma 4, thema 4.6 (Visie sociaal domein).

Thema 2.1.1 Kunst en cultuur

Wat willen we bereiken

- We willen dat kunst en cultuur een bijdrage levert aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf.
- We willen kunst en cultuur bekend en toegankelijk maken voor met name kinderen en jongeren.
- We willen het cultureel erfgoed, inclusief de streektaal, beschermen en uitdragen.
- We willen dat kunst en cultuur een bindmiddel is voor de samenleving in Ooststellingwerf.
- We willen een faciliterende rol op het terrein van kunst en cultuur en ondersteunen initiatieven van inwoners op dit vlak.
- We willen bestaande kunstwerken blijven onderhouden en de huidige regelingen continueren.
- We willen de huidige bibliotheekvoorzieningen behouden.

Wat gaan we ervoor doen

- Iedereen krijgt de kans en gelegenheid te participeren. Hierbij speelt het Kindpakket (Leergeld, Jeugdcultuurfonds en Jeugdsportfonds) een belangrijke rol, om de toegang voor elk kind financieel mogelijk te maken.
- We voeren de taalnota uit. Om het Stellingwerfs te stimuleren verwachten we initiatieven vanuit het veld, toegespitst op de vraag vanuit onze inwoners en organisaties, zoals het onderwijs.
- We organiseren zelf geen culturele activiteiten, maar faciliteren en stimuleren activiteiten en initiatieven op het gebied van kunst en cultuur, inclusief cultuureducatie. Van het veld vragen we cultureel ondernemerschap. Het is aan onderwijs en culturele instellingen om het aanbod te promoten.
- Het bestand van rijks- en gemeentelijke monumenten dragen we een warm hart toe. Dit dragen we uit door de Open Monumenten Dag jaarlijks mogelijk te maken in samenwerking met monumenteigenaren en vrijwilligers. Hiermee trekken we ook toeristen naar onze gemeente.
- Bestaande kunstwerken, bijvoorbeeld kunstwerken langs de weg, en (oorlogs)monumenten blijven we onderhouden, volgens de huidige regelingen.
- We behouden de huidige bibliotheekvoorziening.
- We zetten in op behoud van de Mader Beelden na 2019.
- We ondersteunen (kleine) incidentele initiatieven op het terrein van kunst en cultuur.

Wat merkt de inwoner ervan

Kunst & cultuur is voor alle lagen van de bevolking toegankelijk. Een veelzijdig aanbod is ook een stimulans voor de economie. De toeristische sector heeft hier baat bij.

Wat mag het kosten

Het huidige financieel kader voor Kunst & Cultuur is bepalend. Voor structurele subsidies is circa € 1.000.000 beschikbaar. Vanaf 2020 is er een structureel budget van € 30.000 voor incidentele (kleine) initiatieven op het terrein van kunst en cultuur (beschikbaar gesteld bij de Programmabegroting 2019).

Beleidskaders

- Het kunst- en cultuurbeleid gemeente Ooststellingwerf 2017-2019.

Thema 2.1.2 Maatschappelijke activering

Wat willen we bereiken

- We willen brede aandacht voor eenzaamheid (zie Thema 2.4 Volksgezondheid).
- We willen ruimte geven aan maatschappelijke welzijnsinitiatieven, zoals bijvoorbeeld welzijn dorps schaal Oldeberkoop. We willen dit faciliteren en actief zoeken naar (professionele) verbinding.
- We willen dat inwoners goed op de hoogte zijn van de initiatieven die er zijn. We willen dat hulpverleners actief worden geïnformeerd over initiatieven opdat zij de mensen aan wie zij zorg verlenen goed kunnen informeren. We willen dat de gemeente actief over initiatieven communiceert via haar online- en offline kanalen.

Wat gaan we ervoor doen

Eenzaamheid

Zie ook Thema 2.4 Volksgezondheid. Eenzaamheid heeft invloed op de gezondheid van onze inwoners. We zetten in op een duurzame structuur van kennis en samenwerking in de bestrijding van eenzaamheid. Daarbij besteden we specifiek aandacht aan jongeren.

Maatschappelijke welzijnsinitiatieven

We ondersteunen initiatieven (denk aan beweegcafé, schoolmoestuin, buurtcamping) en zoeken naar (professionele) verbinding. Te denken valt aan aanvullende financiering (tot een bepaalde grens) als andere mogelijkheden al gebruikt zijn, maar ook door als netwerkpartner partijen met elkaar te verbinden daar waar dat zelf nog niet is gelukt. Ook kijken we waar de samenhang is met bestaande initiatieven. Als maatschappelijke initiatieven 'vastlopen' kunnen we meedenken over mogelijke oplossingen.

We doen investeren in opbouwwerk om inwoners met een idee op gang te helpen, talenten in het dorp aan te boren, gebruik te maken van wat er al is (binnen en buiten het eigen dorp / de buurt) en mensen en verenigingen te verbinden.

Communicatie over initiatieven

We zorgen dat hulpverleners geïnformeerd worden over initiatieven. Zo kunnen zij dit weer doorgeven aan hun cliënten. Hiervoor zetten we onze on- en offline kanalen in. We ontwikkelen de sociale kaart door. Dit nemen we mee in onze communicatiestrategie (zie 'Visie Sociaal Domein').

Wat merkt de inwoner ervan

Eenzaamheid

Meer initiatieven en bewustwording rondom eenzaamheid.

Maatschappelijke welzijnsinitiatieven

Meer actieve betrokkenheid en eigenaarschap van meer inwoners, verenigingen en/of organisaties bij de fysieke en sociale leefomgeving. Meer initiatieven van inwoners, ondernemers en/of informele netwerken om sociale en maatschappelijke vragen op te pakken.

Communicatie over initiatieven

Inwoners zijn beter geïnformeerd over initiatieven.

Wat mag het kosten

We maken gebruik van bestaande budgetten.

Thema 2.1.3 Dorpsbudgetten

Wat willen we bereiken

- We willen ideeën vanuit dorpen over leefbaarheid (in de breedste zin van het woord) stimuleren.
- We willen de dorpsbudgetten voor alle inwoners in stand houden en indien gewenst uitbreiden.

Wat gaan we ervoor doen

Initiatieven en ideeën vanuit de dorpen over leefbaarheid maken we mogelijk. Hiervoor werken de beleidsafdeling, de buitendienst en het Gebiedsteam samen met plaatselijke belangen en bewonerscommissies om sterkere en krachtiger sociale netwerken te stimuleren.

De dorpen krijgen dorpsbudgetten. Zij mogen het bedrag vrij besteden. Bijvoorbeeld voor bankjes, extra activiteiten van plaatselijke verenigingen of initiatieven van bewoners. Lekker snel, zonder ingewikkelde aanvraagprocedures. Desgewenst kunnen ze het bedrag ook reserveren voor een grotere uitgave in een volgend jaar. Ook kan dit budget door de dorpen en wijken worden benut als co-financiering voor aanvragen bij andere fondsen zoals het Iepen Mienships Funs bij de provincie.

Al met al geeft het budget de dorpen de kans om kleinere wensen snel te realiseren, zonder ingewikkelde aanvraagprocedures. Dat stimuleert initiatief.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners kunnen door het vrij te besteden budget eigen initiatieven bedenken en uitvoeren.

Wat mag het kosten

Er is in totaal jaarlijks € 65.000 beschikbaar. Ieder dorp krijgt € 2.500 en € 1 per inwoner.

Beleidskaders

- Notitie “Voortgang pilot dorpsagenda’s/gebiedsagenda’s” (voorjaar 2012)

Thema 2.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken

- We willen vroegtijdig schoolverlaten voorkomen. We willen eraan bijdragen dat kinderen minimaal hun startkwalificatie behalen.
- We willen de samenwerking tussen instellingen binnen brede kindcentra stimuleren.
- We willen de huidige voorzieningen voor laaggeletterden behouden en activiteiten, zoals het DigiTaalhuis en de Taalgroep, voortzetten.
- Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. Dit binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat gaan we ervoor doen

Voorkomen vroegtijdige schoolverlaters

Het huidige beleid heeft deze inzet. We bieden optimale ontwikkelingskansen door een doorgaande leerlijn. Iedere jongere haalt een startkwalificatie. Is dit niet haalbaar, dan bieden we een passend traject aan om het hoogst haalbare niveau te bereiken. Met hulpverlening of begeleiding richting de arbeidsmarkt, inclusief opleiding.

Samenwerking tussen instellingen

Het huidige beleid stimuleert deze samenwerking. Zoals in de Brede School, een netwerk tussen partijen in en om de school. Zij hebben aandacht voor cognitief én sociaal-emotioneel leren. Daarnaast verzorgt het netwerk naschoolse activiteiten op het gebied van kunst, cultuur en bewegen. Dit is belangrijk voor de binding en sociale samenhang met het dorp of de wijk.

Brede School en Integraal Kindcentrum (IKC)

De basis voor de Brede School is een netwerk tussen partijen in en om de school. Dit netwerk is gebaseerd op samenwerking. Alle betrokkenen in het netwerk besteden aandacht aan het cognitief leren maar ook aan het sociaal-emotioneel leren van het kind. Daarnaast verzorgt de Brede School naschoolse activiteiten. Die zijn belangrijk voor de binding van de Brede School met het dorp of de wijk. In Oosterwolde is sinds maart 2016 een IKC. Dit is een voorziening waar kinderen komen om te leren, spelen, ontwikkelen en ontmoeten. Vertrekpunt is de behoefte van het kind. Binnen het IKC werken onder andere het basisonderwijs, kinderopvang en de peuterspeelgroep (Scala) nauw samen.

Voorzieningen laagletterdheid

Laaggeletterdheid belemmert veel inwoners om mee te doen. We werken er aan deze mensen te vinden. Vervolgens ondersteunen we hen om te leren lezen, schrijven en rekenen. Dit doen we via de lokale Digi-Taalhuizen en Taalgroep, door deskundigheidsontwikkeling bij professionals en vrijwilligers en het Taalnetwerk. We nemen verschillende maatregelen om taalachterstanden bij kinderen te voorkomen:

- We bieden Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) aan alle kinderen die dat nodig hebben.
- Vanuit VVE-Thuis ondersteunen we ouders van wie de kinderen een taalachterstand dreigen op te lopen.
- Op alle peuterspeelgroepen en in de kinderopvang staan ten minste twee gekwalificeerde pedagogische medewerkers, geschoold op taalniveau 3F.
- De peuterspeelgroepen, de kinderopvang en het basisonderwijs werken nauw samen. Zo is er een doorgaande lijn van de peutergroepen naar groep 1 en 2.

De scholen van (over)morgen

We blijven werken aan de bewustwording van alle betrokkenen over het kleiner worden van het aantal scholen en proberen tegenstellingen te overbruggen. Conform de notitie 'Toekomstvisie van het basisonderwijs Ooststellingwerf' zijn de schoolbesturen, op basis van demografische ontwikkelingen, leidend met betrekking tot de toekomstige scholenverdeling in de gemeente.

In 2017 hebben Stichting Comprix (OPO) en Stichting De Tjongerwerven (CPO) een spreidingsplan voor hun scholen in Ooststellingwerf vastgesteld. Als gevolg daarvan fuseerden in 2018 de twee scholen voor primair onderwijs in Haulerwijk tot een identiteitsrijke samenwerkingschool onder bestuur van Stichting De Tjongerwerven (CPO): Basisschool de Laweij. De twee scholen in Donkerbroek zijn op 1 augustus 2018 ook tot een identiteitsrijke samenwerkingschool gefuseerd onder bestuur van Stichting Comprix (OPO): Basisschool de Twirrewyn. Het schoolgebouw van de voormalige o.b.s. 't Startblok wordt gerenoveerd en uitgebreid met nieuwbouw.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed

De stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook, bij behoefte, voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Jongeren verlaten het onderwijs met een startkwalificatie of vakgerichte certificaten. Daardoor hebben zij een sterke positie op de arbeidsmarkt. Jongeren die zonder startkwalificatie de school verlaten bieden we een passend traject aan.
- Laaggeletterden voelen zich gesteund en krijgen kansen hun situatie te veranderen.
- De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs in de gemeente blijft op peil.

Wat mag het kosten

Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Beleidsnota peuterspeelzaalwerk 'Een goed begin is het halve werk' (augustus 2010)
- Toekomstvisie van het Basisonderwijs in Ooststellingwerf (december 2013)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)

Thema 2.3 Sport

Wat willen we bereiken

- We willen gezondere inwoners en bevorderen van onderlinge contacten door sport en bewegen.
- We willen bestaande sportaccommodaties behouden en zoveel mogelijk verduurzamen. We doen onderzoek naar mogelijkheden om in deze verduurzaming te investeren. En eventueel een terugbetalingsregeling mogelijk te maken uit een deel van de opbrengst.
- We gaan, in samenspraak met de dorpen, bewegen in de openbare ruimte stimuleren, bijvoorbeeld door 'ommetjes' en het multifunctioneel inzetten van bestaande sportvelden.

- We gaan onderzoeken wat maairobots kunnen betekenen voor de exploitatie en kwaliteit van de huidige sportvelden.
- We willen de huidige sportstimuleringsregelingen voor iedereen tot 18 jaar, tot een bepaalde inkomensgrens, behouden.
- We gaan verkennen wat de mogelijkheden zijn om iedereen vanaf 18 jaar, tot een bepaalde inkomensgrens, gratis te laten sporten. In ruil voor vrijwilligerswerk voor de sportvereniging.
- We willen dat elk kind wordt gestimuleerd om een zwemdiploma te behalen. Waar nodig faciliteren we dat tot een bepaalde inkomensgrens.
- We willen, in samenwerking met scholen en sportverenigingen, bewegen door kinderen stimuleren. Eventueel met inzet van buurtsportcoaches.
- Uitvoeren van de Visie Sportaccommodaties 2015-2030 (juni 2015).

Wat gaan we ervoor doen

Gezondere inwoners en onderlinge contacten

We blijven investeren in de kwaliteit van bewegingslessen op basisscholen. We zorgen voor een breed aanbod van tussen- en naschoolse sport- en beweegactiviteiten en de verenigingen hebben voldoende geschoolde vrijwilligers. Sport en bewegen maakt onderdeel uit van een integrale benadering op het gebied van onder andere gezondheid en armoedebestrijding. Deze zaken realiseren we door inzet van de buurtsportcoaches die in dienst zijn bij Stichting Scala. Zij werken samen met sportverenigingen, scholen, bewonerscommissies en plaatselijke belangen. De inzet van de buurtsportcoaches breiden we in 2020 uit ten opzichte van 2019. We stellen een sportformateur aan (op voorwaarde dat hiervoor Rijksmiddelen worden toegekend). Een 'sportformateur' is een procesbegeleider die diverse partijen samenbrengt en begeleidt om samen tot een sportakkoord te komen en de uitvoering daarvan mogelijk te maken.

Bestaande sportaccommodaties behouden en zoveel mogelijk verduurzamen in 2020 en verder

We houden de gemeentelijke accommodaties in stand. We laten het sportcomplex Waskemeer uitbreiden met een wetruimte. We onderzoeken in 2020 welke mogelijkheden er zijn om in verduurzaming te investeren. Bijvoorbeeld een deel van de opbrengst te gebruiken voor de terugbetalingsregeling.

Bewegen in openbare ruimtes stimuleren

We gaan in gesprek met de dorpen: welke behoeften zijn er en welke mogelijkheden ziet men om bewegen in de openbare ruimte te stimuleren? Hierbij maken we zoveel mogelijk gebruik van dat wat er al is (faciliteiten, verenigingen, activiteiten, buurtsportcoaches). Het onderwerp kan aan de orde komen bij het maken van de uitvoeringsprogramma's in aansluiting op de nieuwe Visie op Samenleven (besluitvorming over deze Visie vindt plaats najaar 2019).

Maairobots

Het lopende contract voor het onderhoud van de sportvelden loopt nog een aantal jaren. Vóór het einde van deze contractperiode doen we een pilot met maairobots. Dan weten we welke voordelen dit kan bieden.

Sportstimulering tot 18 jaar

De huidige sportstimuleringsregelingen blijven bestaan.

Sportstimulering vanaf 18 jaar

We overleggen met de sportverenigingen over de kansen en (on)mogelijkheden voor vrijwilligerswerk binnen hun vereniging in ruil voor gratis sporten. Als die er zijn, onderzoeken we hoe we hen daarbij kunnen ondersteunen.

Ieder kind een zwemdiploma

Ouders met een laag inkomen kunnen al aanspraak maken op de Stichting Leergeld voor zwemlesvergoeding. Daarnaast kunnen sommige kinderen niet naar zwemles door bijvoorbeeld tijdgebrek of geen vervoer. Daarom overleggen we met naschoolse opvang over mogelijkheden om zwemles op te nemen in hun programma.

Bewegen door kinderen

We zetten buurtsportcoaches in. Deze willen we behouden. Daarnaast ontwikkelen we een breed programma om een gezonde leefstijl te stimuleren (zie 'Volksgezondheid').

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners kunnen op aanvaardbare afstand gebruikmaken van toekomstbestendige sportvoorzieningen in de buurt.
- Inwoners worden actief benaderd en gestimuleerd om (meer) te bewegen en te sporten. Zij hebben keuze uit een divers aanbod aan sport- en beweegactiviteiten.
- Er zijn veel mogelijkheden om te bewegen in de openbare ruimte.
- Bij een laag inkomen zijn er financiële regelingen om kinderen en jongeren onder de 18 jaar toch te laten sporten.
- Sportstimulering door onder andere de buurtsportcoaches.

Wat mag het kosten

- Voor veel maatregelen zijn te zijner tijd waarschijnlijk aparte budgetten nodig. Deze bedragen kunnen pas worden ingeschat als hierover met de betrokken partners is overlegd en de plannen zijn geconcretiseerd.
- Voor het inzetten van de buurtsportcoaches is extra gemeentelijke bijdrage nodig. Deze is al beschikbaar gesteld bij de Programmabegroting 2019.
- De eventueel aan te stellen sportformateur bekostigen we uit de nog toe te kennen Rijksbijdrage van € 15.000.
- U heeft op 21 juni 2016 eenmalig € 180.000 beschikbaar gesteld voor de aanleg van een wetruimte op het sportcomplex te Waskemeer.

Beleidskaders

- Visienota Sport en Bewegen "zuidoost Friesland in Beweging" 2017-2021
- Beleidsuitgangspunten nota sport en bewegen in ZO Friesland
- Uitvoeringsnota sport en bewegen 2019-2022 (inclusief uitvoeringsnota Buurtsport 2019-2022)
- Gemeentelijk gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013)
- Lokaal jeugdbeleid 2014-2017
- Analyse Sportaccommodaties in Ooststellingwerf (november 2014)
- Visie Sportaccommodaties in Ooststellingwerf 2015-2030 (juni 2015)

Thema 2.4 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken

- We willen goede en veilige zorg voor al onze inwoners.
- We onderzoeken, in samenspraak met alle betrokken partijen, hoe we kunnen komen tot een integrale aanpak voor de verbetering van de leefstijl en het beschermen, behouden en bevorderen van de mentale en fysieke (positieve) gezondheid in het algemeen.

Wat gaan we ervoor doen

Goede en veilige zorg

We zetten in op een aantal onderwerpen:

- In het project de Vitale Regio werken we samen met De Friesland Zorgverzekeraar, de GGD, partners uit het gezondheidscentrum en de doelgroep zelf aan een contextuele aanpak van laaggeletterdheid.
- Binnen het Escalatieplatform werken we met verschillende organisaties samen om inwoners met zeer complexe problematiek te ondersteunen en de situatie te de-escaleren.
- We streven naar een zo goed mogelijke dekking van het AED netwerk in onze kernen en dorpen.
- We zorgen voor een goede aansluiting met de ontwikkeling van de omgevingsvisie (Gezonde Leefomgeving).

Verbetering leefstijl en bevorderen positieve gezondheid

We kijken naar de gezondheidsverschillen per leeftijdsgroep en regio (overgewicht, laaggeletterdheid, alcohol & drugs, etc.). Ook onderzoeken we waar op lange termijn de meeste gezondheidswinst te behalen valt. In 2019 zijn er nieuwe onderzoeken uitgezet voor de gezondheidsmonitor van de GGD. Op basis van deze analyse bepalen we waar we op in gaan zetten (doelen) en maken we een goede aanpak. Hierin werken we samen met o.a. de zorgaanbieders. Inzetten op toegang tot preventie. We zetten in op gezonde generaties en een positieve gezondheid van onze inwoners. We stimuleren sociale cohesie en maatschappelijke participatie. We ontwikkelen de aanpak voor mensen met psychosociale problemen door en implementeren de nieuwe Wet verplichte GGZ.

- We hanteren de uitgangspunten van positieve gezondheid.
- We blijven inzetten op alcohol en drugs preventie, voor alle leeftijden.
- Werken aan een integrale aanpak gericht op het bestrijden van overgewicht over alle leeftijdsgroepen, bijv. met inzet van buurtsportcoaches en andere programma's.
- Inzetten op een duurzame structuur van kennis en samenwerking in de bestrijding van eenzaamheid.
- Samenwerking met partners zoeken om gezondheidsvaardigheden van (oudere) inwoners te stimuleren (zoals het project voor Vitale Regio). We willen een leeftijdsvriendelijke gemeente zijn.
- Anticiperen op demografische ontwikkeling vraagt om een integrale aanpak, gericht op diverse generaties. We werken aan deze aanpak en wegen steeds af wat er nodig is aan inzet.

In de aanpak van bovenstaande punten nemen we de Sporen en Pijlers van GIDS mee.

Verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweertzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.

Wat merkt de inwoner ervan

Goede en veilige zorg

- Het gezondheidscentrum is voor iedereen begrijpelijk en toegankelijk. Ook voor mensen die minder goed kunnen lezen en schrijven.
- Inwoners krijgen betere zorg, omdat de gemeente aan de achterkant meekijkt/stuurt op de kwaliteit.
- Escalerende situaties zijn sneller onder controle. Er is een meldpunt Verwarde personen.
- Inwoners weten makkelijker de weg naar preventieve interventies te vinden.

Verbetering leefstijl en bevorderen positieve gezondheid

Naar aanleiding van de analyse van de GGD op basis van de gezondheidsmonitor en de dorpsgesprekken (Visie Samenleving) merkt de inwoner dat verschillende acties in de gemeente plaatsvinden om de fysieke en mentale (positieve) gezondheid van inwoners te bevorderen.

Wat mag het kosten

Goede en veilige zorg

- Voor het project de Vitale Regio krijgen we subsidie vanuit De Friesland Zorgverzekering. Dit co-financieren we met GIDS-gelden.
- De doorontwikkeling voor de aanpak personen met verward gedrag betalen we uit bestaande middelen.

Verbeteren leefstijl en bevorderen positieve gezondheid

We benutten de kansen en mogelijkheden die landelijke en provinciale maar ook lokale samenwerking bieden. Vanuit de nieuwe visie Samenleving werken we integraal en slim aan gezamenlijke doelstellingen.

Beleidskaders

- Gemeentelijk Gezondheidsbeleid 2013-2016 (december 2013)
- Uitvoeringskompas Gezondheid 2018-2019

Begroting Programma 2

x €1.000

2. Welzijn & educatie	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.1 Thema Kunst en cultuur	-2.311	-2.787	-2.735	-2.810	-1.950	-1.950
2.2 Thema Onderwijs	-2.838	-2.890	-3.087	-3.038	-3.094	-3.070
2.3 Thema Sport	-1.356	-1.625	-1.403	-1.398	-1.379	-1.355
2.4 Thema Volksgezondheid	-199	-398	-294	-295	-247	-249
Totaal Lasten	-6.705	-7.700	-7.519	-7.540	-6.671	-6.624
Baten						
2.1 Thema Kunst en cultuur	132	121	21	21	21	21
2.2 Thema Onderwijs	177	410	401	401	444	444
2.3 Thema Sport	353	345	353	353	353	353
2.4 Thema Volksgezondheid	1	48	-	-	-	-
Totaal Baten	663	924	775	775	818	818
Resultaat voor bestemming	-6.042	-6.776	-6.744	-6.766	-5.853	-5.806
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-132	132	-	-	-	-
Onttrekkingen	122	397	21	-	-	-
Mutatie reserves	-10	529	21	-	-	-
Resultaat na bestemming	-6.052	-6.247	-6.723	-6.766	-5.853	-5.806

Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We gaan een visie formuleren over de wijze waarop de gemeente kan anticiperen op de demografische ontwikkelingen. Daarnaast willen we inzetten op het behoud en versterken van recreatie en toerisme waarbij we aandacht hebben voor regionale samenwerking. Ook blijven we zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen en hebben aandacht voor groen in de dorpen.

De mogelijke ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 2021. De Omgevingswet biedt kansen om op een vernieuwende wijze een omgevingsvisie voor de gemeente op te stellen, ter vervanging van de huidige structuurvisie. De Omgevingswet biedt ook meer mogelijkheden voor gemeenten om op een praktische en flexibele manier oplossingen te vinden voor maatschappelijke opgaven (demografische ontwikkelingen, voldoende woningaanbod, leegstand winkels).

Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken

- We willen de promotie en marketing van onze gemeente als toeristische bestemming voortzetten.
- We willen inzetten op het ontwikkelen van nieuwe werkgelegenheid in de sector toerisme en recreatie.
- We willen inzetten op versterking van het bestaande recreatie en toerisme, passend bij de aard en schaal van de gemeente en de ruimtelijke kwaliteit.
- We willen inzetten op regionale samenwerking, waarbij we effectief samenwerken met buurgemeenten.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan door met de promotie en marketing van onze gemeente in samenwerking met andere partijen. Daarnaast doen we het volgende:

- We vergroten de aantrekkingskracht van het gebied onder meer door kwaliteitsverbeteringen door te voeren. Zo wordt de vraag naar toeristische voorzieningen, en daarmee de werkgelegenheid, groter.
- We zorgen voor meer samenwerking tussen onderwijs en toerisme/recreatie.
- We benutten bestaande natuur voor de beleving en voor aantrekking van andere doelgroepen.
- We versterken en verbeteren het toeristische fietspadennetwerk.
- We werken beter samen met onze regionale partners.
- We helpen inwoners en ondernemers om initiatieven te starten.
- We maken initiatieven mogelijk die beleving van het gebied versterken.

Realisatie projecten in samenwerking

Het betreft hier de realisatie van ontbrekende schakels in MTB-routes, het project Vitale vakantieparken, de economische upgradings van de Turfroute en het fietsroutenetwerk in de provincie Fryslân.

Ontbrekende schakels MTB

Het betreft hier de aanleg van drie verbindingen vanuit Appelscha naar respectievelijk Veenhuizen, Hoogersmilde en Wateren/Noordwolde.

Bedrijfsbezoeken

Jaarlijks leggen wij 10-15 bedrijfsbezoeken af, waarvan het merendeel bestuurlijk.

Verbonden partij: Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap Drenthe is een gemeentelijk samenwerkingsverband op het gebied van recreatie & toerisme in de provincie Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf. We ondernemen gezamenlijke acties op het gebied van recreatie en toerisme, we stemmen beleidszaken af en kunnen gemeentegrens overschrijdende zaken oppakken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners denken mee over en dragen bij aan toeristische ontwikkelingen.
- Het aantal dagrecreanten en toeristische overnachtingen neemt toe.
- Er komen meer banen in de toerisme en recreatie sector.

- Inwoners profiteren van de recreatieve voorzieningen.

Wat mag het kosten

Jaarlijks is € 50.000 beschikbaar voor de uitvoering van de Streekagenda. Daarnaast is € 25.000 beschikbaar voor de Vereniging voor Toeristisch en Recreatief Belang Ooststellingwerf (VTRBO) en de regiomarketingorganisatie, € 78.000 voor toeristisch beleid (waaronder bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe) en € 56.000 voor de Turfroute (instandhouding, brugbediening en afvalcontainers).

Er is budget beschikbaar gesteld bij de begroting 2019 om een aantal halfverharde recreatieve (fiets)paden te verbeteren en te vervangen door betonverharding. Het betreffen de volgende fietspaden: Fietspad Schansmeerweg Donkerbroek € 161.000, fietspad Linde traject (Bovenweg - Linde) € 185.000 en fietspad Linde traject (Linde - Bekhof) € 170.000.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)

Thema 3.1.2 BioBased Economy

Wat willen we bereiken

- We willen de ingezette koers van BioBased Economy (BBE) en de stimulerende rol van de gemeente voortzetten.
- We zetten in op het binnenhalen van bedrijven die passen binnen BioBased Economy en te stimuleren dat reeds hier gevestigde bedrijven zich hierin ontwikkelen.

Wat gaan we ervoor doen

Ingezette koers voortzetten en ondersteunen

Het BBE programma is in september 2018 door u geëvalueerd en zetten we volgens afspraak ook in 2020 voort. Gezamenlijk met ondernemers, onderwijs en overheid pakken we projecten uit het programma op. Ook starten we nieuwe projecten.

Bedrijven binnenhalen en bestaande helpen te ontwikkelen in BBE

Bedrijven halen we binnen als we ze iets te bieden hebben. Het Biosintrum is in gebruik genomen en overgedragen aan de Stichting. Dit is ons *unique selling point*. Natuurlijk kunnen ook bestaande bedrijven hiervan gebruikmaken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Op de lange termijn zorgt BBE voor meer banen. Zowel voor praktijkgerichten als hoger opgeleiden.
- Als gemeente dragen we zichtbaar de BBE-ambities en -identiteit uit.
- Er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.

Wat mag het kosten

Voor alle ambities is structureel tijd, mankracht en projectbudget nodig. Voor de periode 2019-2021 heeft u bij de begroting 2019 € 300.000 beschikbaar gesteld voor initiatie en stimulatie van al gedefinieerde en nieuwe biobased projecten.

Beleidskaders

- Roadmap NOM: De biobased economy in Noord – Nederland (2011)
- Innovatiecontract BBE, topsectorenbeleid (2011)
- Innovating for sustainable growth a bioeconomy for Europe (2012)
- Structuurvisie Ecommunitypark 2012 - 2022 (2012)
- The Biobased economy in the Northeast – Netherlands (2013)
- Beleidsvisie biobased economy Ooststellingwerf (2016)
- Uitvoeringsprogramma BBE Ooststellingwerf 2016-2020 (sept 2016)

Thema 3.1.3 Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken

- We willen onze energie richten op hier reeds gevestigde bedrijven. Als bedrijven zich in onze gemeente willen vestigen, moeten we ervoor zorgen kwaliteit te leveren. We besteden aandacht aan de kwaliteit van bedrijventerreinen.
- We willen dat er aandacht is voor de (her)ontwikkeling van alle bedrijventerreinen in onze gemeente.
- We willen een gunstig ondernemersklimaat bevorderen.
- We willen een visie formuleren om reeds gevestigde bedrijven te behouden en nieuwe bedrijven aan te trekken.
- We willen blijven investeren in de rol van de bedrijvencontactfunctionaris.
- We willen startende ondernemers en zzp-ers stimuleren en de weg wijzen.
- We willen het lokale inkoop- en aanbestedingsbeleid continueren.
- We willen de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs bevorderen mede met hulp van het Biosintrum.

Wat gaan we ervoor doen

Bedrijventerreinen

- We eisen veel kwaliteit op het Ecommunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente maar van de ontwikkelaar, daar waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil.
- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Bijvoorbeeld door terughoudend te zijn bij de uitgifte van nieuwe kavels. Eerst wordt het aanbod van bestaande panden onder de aandacht gebracht.

Gunstig vestigingsklimaat

We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende 4 jaar extra aandacht:

- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We blijven lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We blijven lid van de businessclub van SC Heerenveen.
- We willen samen met Oosterwolde Promotion en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde detailhandelstructuur in Oosterwolde verbeteren.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Bedrijfscontactfunctionaris en ondernemers voorlichten

De bedrijvencontactfunctionaris blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Deze functionaris blijft ook startende ondernemers/zzp'ers voorlichten.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

We controleren of het beleid ook correct wordt uitgevoerd.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven

Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt.

Wat merkt de inwoner ervan

Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven of er komen er meer bij. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten

De lasten dekken we uit de bestaande budgetten. Op welke wijze we gaan samenwerken met Oosterwolde Promotion en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde is nog niet duidelijk. Hierover moeten nog nadere afspraken worden gemaakt.

Beleidskaders

- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkel Straat
- Koopstromenonderzoek Provincie Fryslân 2017

Thema 3.2 Verkeer, wegen en groen

Wat willen we bereiken

- We willen de extra investeringen op onderhoud wegen, zoals in de Meerjaren Onderhouds Planning wegen is vastgesteld, structureel doorzetten en uitvoeren.
- We zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen.

Wat gaan we ervoor doen

Wegen & Verkeersveiligheid

- We blijven wegen onderhouden. De structurele extra investeringen worden daarbij betrokken.
- Vervolgens maken we een plan om ze veiliger te maken.
- We nemen in 2020, 2021 en 2022 maatregelen om de berm langs A-routes die tevens landbouwroute zijn structureel te verbeteren. We brengen hoofdzakelijk graskeien aan.
- We vervangen bruggen en oevervoorzieningen die de komende 4 jaar aan het einde van hun levensduur zijn.
- Als het nodig is ontmoedigen we verkeer om het onderliggend wegennet van de N381 te gebruiken.
- Het plan om de verkeersveiligheid van onder meer de fietsroute Appelscha-Ravenswoud te verbeteren werken we verder uit.
- We vervangen in de periode 2019 tot en met 2022 alle traditionele openbare verlichting voor LED verlichting.
- Op 20 februari 2018 heeft u ingestemd met de voorgestelde ontwikkelrichting Wijkvernieuwing Haerenkwartier te Oosterwolde en de verdere uitwerking van het voorgestelde scenario en uitwerkingsopgaven.

Openbaar Groen

- We voorkomen onveilige situaties met bomen zoveel mogelijk. We hebben in de eerste helft van 2019 een 0-meting gedaan naar de onderhoudstoestand van de gemeentelijke bomen. Aan de hand hiervan hebben we een MeerjarenOnderhoudsPlanning voor bomen (MOP-bomen) opgesteld en worden de bomen gesnoeid.
- De eikenprocessierups is sterk in opkomst. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. De proef met het ophangen van koolmezenkastjes wordt geëvalueerd. We blijven inzetten op een bestrijding van de eikenprocessierups middels het verhogen van de biodiversiteit door o.a. bermen in te zaaien met een kruidenrijk bloemenmengsel.

Riolering & Water

- We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Vanaf dit jaar geldt het nieuwe GRP 2020-2024.
- In 2019 heeft u budget beschikbaar gesteld om in het Heerenkwartier maatregelen te treffen om de gevolgen van klimaatverandering (regenwateroverlast en droogtestress) tegen te gaan.

Wat merkt de inwoner ervan

Wegen & Verkeersveiligheid

- De gebruikers merken en zien dat de kwaliteit behouden blijft.
- De verkeersdeelnemers merken en zien dat de verkeersonveilige situaties aangepakt en verkeersveiliger worden.
- De weggebruikers merken en zien dat de bermen in goede staat zijn.
- De gebruikers merken en zien dat verouderde bruggen en oevervoorzieningen vervangen worden.

- De gebruikers en bewoners merken dat het verkeer, indien nodig, ontmoedigd wordt om het onderliggend weggennet te gebruiken.
- De weggebruikers merken en zien dat de fietsroutes veiliger worden.

Openbaar Groen

- De gebruikers van de openbare ruimte maken gebruik van fietspaden en wegen waarlangs veilige bomen staan.
- De gebruikers van de openbare ruimte worden gewaarschuwd voor de aanwezigheid van de eikenprocessierups.
- De gebruikers van de openbare ruimte zien meer bloem/kruidenrijke bermen.

Riolering & Water

- Inwoners maken gebruik van een veilig, functioneel, heel en schoon afvalwaterafvoersysteem.
- Inwoners ervaren zo weinig mogelijk overlast en schade door extreme neerslag en/of de grondwaterstand.

Wat mag het kosten

Wegen & Verkeersveiligheid

- Voor de periode 2017-2020 is jaarlijks € 250.000 toegevoegd aan het budget onderhoud wegen. De 2-jaarlijkse actualisatie van de MeerjarenOnderhoudsPlanning (MOP) wegen is in 2019 uitgevoerd. Dit ten behoeve van de nieuwe MeerjarenOnderhoudsPlanning (MOP) wegen 2020-2024. Voor de wegen is het budget, conform de financiële verkenning uit de Kaderbrief 2020, structureel met € 150.000 verhoogd vanaf 2021. Het budget voor openbaar groen/sportvelden is structureel met € 100.000 verhoogd.
- Voor de periode 2019-2022 is € 1.156.000 beschikbaar gesteld voor het vervangen van alle traditionele openbare verlichting voor energiezuiniger LED verlichting.
- Op basis van de inventarisatie bermschades voeren we de prioriteit 1 maatregelen uit. Deze maatregelen voeren we, waar mogelijk in combinatie met de MOP wegen, uit in 2020, 2021 en 2022. Voor het verbeteren van de bermen is een krediet van € 978.000 beschikbaar gesteld.
- Voor vervanging van de fiets- en voetgangersbrug Groote Singel-Molenweg te Oosterwolde is voor 2020 € 250.000 beschikbaar gesteld.
- Voor vervanging van de houten walbeschoeiing in de Opsterlandse Compagnonsvaart ter hoogte van de Quadoelenweg te Oosterwolde is voor 2021 € 125.000 beschikbaar gesteld.
- Voor de Wijkvernieuwing Haerenkwartier is een voorbereidingskrediet van € 200.000 beschikbaar gesteld (dekking reserve Strategische projecten). Bij de Programmabegroting 2019 heeft u het verdere benodigde budget van € 1.800.000 beschikbaar gesteld (dekking reserve Strategische Projecten).

Openbaar Groen

- In de MOP-bomen staan de kosten voor de uitvoering van het onderhoud.
- Voor het bestrijden van de eikenprocessierups en het verhogen van de biodiversiteit middels het inzaaien van bermen met een kruidenrijk bloemenmengsel zijn extra structurele middelen benodigd. Het budget voor het bestrijden van de eikenprocessierups is conform de financiële verkenning uit de Kaderbrief 2020 structureel met € 25.000 verhoogd.

Riolering & Water

- De bekostiging van de watertaken worden bepaald in het GRP.
- Voor de klimaatadaptieve maatregelen in het Haerenkwartier is € 650.000 beschikbaar gesteld vanuit de voorziening Riolering.

Beleidskaders

- Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan 2013-2018
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024

Thema 3.3.1 Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides

Wat willen we bereiken

- We zijn in 2030 een duurzame CO2-neutrale gemeente.
- We willen organisaties zoals bijvoorbeeld De Eendracht en DO! ondersteunen en betrekken bij het behalen van de milieudoelstellingen.
- We willen duurzaamheid bevorderen en faciliteren.
- We willen de bewustwording over duurzaamheid bevorderen.
- We willen het beleid rondom zonneparken herzien als de provincie meer ruimte geeft in het buitengebied. Voorwaarde is dat zonneparken goed worden ingepast in de omgeving, dat inwoners goed worden geïnformeerd en dat er wordt gestreefd naar draagvlak.
- We willen aandacht voor groen in de dorpen. In de komende periode stellen we een biodiversiteitsplan vast.

Wat gaan we ervoor doen

- We faciliteren, stemmen af en werken samen met externe partijen zoals de stichting DO! en de energiecoöperatie 'de Eendracht' bij uitvoering van projecten op het terrein van duurzame energie.
- In samenwerking met SVN (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland) bieden we laagrentende leningen aan voor duurzame initiatieven, zoals de duurzaamheidslening, de blijverslening, de verzilverlening en een algemene stimuleringsregeling voor duurzame initiatieven zoals de postcoderoosregeling.
- Nieuwe projecten uitvoeren en bestaande projecten continueren voor inwoners ter verbetering van bewustwording en vergroting van inzicht op het terrein van verduurzaming.
- We bevorderen, faciliteren en doen onderzoek naar (nieuwe) mogelijkheden voor duurzame opwekking van energie in Ooststellingwerf.
- Pilots voorstellen zoals introductie kleine windmolens, lokale opslag van duurzaam opgewekte energie los van het netwerk en met studenten en ondernemers onderzoek doen naar de mogelijkheden van waterstof.
- Mocht de provincie haar beleid ten aanzien van zonneparken wijzigen, zullen we ons lokaal beleid hierop aanpassen, waarbij draagvlak in de buurt en de landschappelijke inpassing in de omgeving voorop staat.
- De opgave van het energieverbruik in Ooststellingwerf toegankelijk, inzichtelijk en raadpleegbaar maken voor inwoners en ondernemers.
- Samen met het basisonderwijs en diverse lokale partijen zetten we een meerjarig schoolbreed programma op voor duurzaamheidseducatie. We maken afspraken over verdeling van de uitvoeringskosten.

Circulair inkopen

We hebben het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) ondertekend. Het hieruit voortvloeiende plan van aanpak stellen we op. Hierbij bezien we mede in welke mate circulair inkopen vorm kan krijgen en onderdeel kan worden van ons inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Het milieubeleidsplan voeren we uit

Om in 2030 een energie neutrale gemeente te zijn vergt veel inspanning. Projecten als Goed Voorbeeld Doet Goed Volgen en het Koplopersproject met bedrijven zijn pas een begin. Voor de deelnemers wordt het inzichtelijk tegen welke kosten hun woning of bedrijf energie neutraal kan worden gemaakt en hoe dat eventueel kan worden gefinancierd. Samen met de deelnemers moet een lokaal energienetwerk worden opgebouwd. In een dergelijk netwerk voorzien de deelnemers elkaar van energie. Ook de gemeentelijke gebouwen moeten energie neutraal worden. Hiervoor zal een analyse worden opgesteld met bijbehorende investeringen. Ter vervanging van het huidige milieubeleidsplan zal een uitvoeringsagenda Milieu worden opgesteld in afstemming met de uitvoeringsagenda Wonen en duurzaamheid (zie woonvisie).

In september 2017 is door u de Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030 vastgesteld. Voor de thema's in deze versnellingsagenda wordt gewerkt met een uitvoeringsagenda. Het betreft de thema's: Duurzame Energie, Afval, Biodiversiteit en Biobased Economy. Voor Biobased Economy is al een uitvoeringsagenda opgesteld. Voor de overige thema's komen de uitvoeringsagenda's gereed in 2019/2020.

Zonneweides

Om de ambitie van een energieneutraal Ooststellingwerf in 2030 te kunnen realiseren stimuleren we onder randvoorwaarden de aanleg van zonneweides op zowel gemeentelijk als particulier bezit. Het toetsingskader "beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf" is in september 2017 door u vastgesteld.

Biodiversiteit

In 2019 hebben we een plan van aanpak gemaakt om te komen tot een biodiversiteitsplan. De aftrap voor het biodiversiteitsplan en de biodiversiteitsmarkt hebben het startschot gegeven voor activiteiten. Samen met inwoners en partijen zullen we in 2020 tot een biodiversiteitsplan komen. De uitvoering van werkzaamheden voor openbare ruimte/groen wordt onderdeel van regulier onderhoud.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een leuk project over duurzaamheid. Familie en burens worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- Onze inwoners merken dat de leefomgeving steeds schoner wordt. Daarnaast wordt het aanbod van milieuprojecten steeds breder en laagdrempeliger. Zo krijgen de inwoners meer mogelijkheden om hun bijdrage aan een schonere leefomgeving te leveren. Ook is samen met alle Friese gemeenten een digitaal duurzaam bouwloket ingericht. Hier kunnen bedrijven en inwoners terecht met al hun vragen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Sinds 2016 communiceren we hier veelvuldig over.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 100.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid. Bij de begroting 2019 heeft u € 30.000 voor de financieringslasten van de duurzaamheidsleningen en stimuleringsregeling (zie hieronder) ten laste gebracht van het oorspronkelijke budget van € 100.000 voor de uitvoering milieu-/duurzaamheidsbeleid. Hierna resteert € 70.000.
- De hoogte van het fonds Duurzaamheidslening is € 700.000.
- Voor de Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcoderoosregeling) is € 200.000 beschikbaar.
- We willen vanaf 2019 meer en structureel aandacht besteden aan duurzame ontwikkelingen (biobased economy, versnellingsagenda, klimaatakkoord). De formatie is daarom per 2019 met 1 fte uitgebreid.
- Er is eenmalig € 30.000 beschikbaar om een biodiversiteitsplan op te stellen.

Beleidskaders

- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf

Thema 3.3.2 Afval

Wat willen we bereiken

- Uiterlijk in 2020 hergebruiken we 75% van ons afval. We hebben ons aangesloten bij de VANG-doelstellingen van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). In 2020 moet worden voldaan aan de landelijke richtlijnen om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben.
- We willen op zaterdag ruimere openingstijden van de milieustraat.
- We informeren u over de mogelijkheid om het slagboomtarief te verlagen en maken de financiële consequenties daarvan inzichtelijk.

- We willen een bewustwordingscampagne organiseren om samen met onze inwoners zwerfafval terug te dringen en onze afvalstromen beter te scheiden.

Wat gaan we ervoor doen

- In 2019 starten we met een onderzoek naar mogelijkheden van verruiming van de openingstijden op de milieustraat. Dit is onderdeel van de integrale berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het slagboomtarief te verlagen. Dit is onderdeel van de integrale berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing.
- De ontwikkelingen in de gescheiden inzameling van luiers volgen we op de voet. Op dit moment zijn er nog geen verwerkingsmogelijkheden.
- Voor het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatie campagne 'Sortibak, samen halen we alles eruit'. Daarnaast hebben we een 'eigen' campagne 'Afval scheiden, dat loont'. Deze is in maart 2018 gestart. Beide campagnes hebben niet een einddatum.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.
- Op het Stellingwerf College geven we invulling aan projecten rond afval.

Zwerfafval

Voor de aanpak zwerfafval is een beleids- en uitvoeringsplan 2014-2022 opgesteld. Met dit plan zetten we vooral in op gedragsbeïnvloeding en participatie. Jaarlijks voeren we een aantal projecten met onder andere deze thema's uit. Voor buitenschoolse opvang, basisscholen en voortgezet onderwijs is een educatief lesprogramma zwerfafval ontwikkeld.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu)

Omrin is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Afvalsturing Friesland verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Fryslân Miljeu zamelt afval in en doet reinigingstaken.

Wat merkt de inwoner ervan

- Bewustwording: Diftar+-afrekeningsystematiek.
- Milieustraat: meer service door passende openingstijden.
- Slagboomtarief: verlaging van de slagboomtarieven betekent een verschuiving in de verrekening van kosten afvalinzameling naar het vaste tarief afvalstoffenheffing.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan inzamelacties. Zij vormen de groep vrijwilligers die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike. Met het voortgezet onderwijs doen we zwerfafvalprojecten.
- Van Afval Naar Grondstof: de genoemde communicatieprojecten moeten leiden tot minder afval en betere afvalscheiding.

Wat mag het kosten

- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Voor de aanpak van zwerfafval ontvangen we jaarlijks (tot 2022) € 1,19 per inwoner. Dit budget besteden we aan diverse projecten om zwerfafval tegen te gaan.

Beleidskaders

- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030

Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting)

Wat willen we bereiken

- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- De leefbaarheid in de dorpen behouden en ontwikkelen.
- Onze inwoners wonen in een passende huur- of koopwoning.

- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast een woning die energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding vóór uitbreiding. We kiezen daarbij voor het behoud van ruimtelijke kwaliteit.
- We willen aandacht voor sociale woningbouw zoals benoemd in de Woonvisie.
- We willen dat de uitvoeringsprogramma's van de Woonvisie voortvarend worden ontwikkeld en aan de raad worden voorgelegd ter vaststelling.

Wat gaan we ervoor doen

Ruimtelijke kwaliteit behouden

We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. Hiervoor is een Afwegingskader woningbouw Ooststellingwerf vastgesteld. Binnen het Afwegingskader woningbouw Ooststellingwerf willen we ruimte bieden aan experimentele woningbouw om duurzaamheid te bevorderen.

Sociale woningbouw

- We maken jaarlijks prestatieafspraken met de corporaties.
- We ondersteunen particuliere initiatieven om vrijvallende sociale woningbouw beschikbaar te houden voor de doelgroep.
- We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Uitvoeringsprogramma's

Samen met de betrokken partijen voeren we de programma's van de Woonvisie uit. Focus ligt daarbij op nieuwbouw, duurzaamheid, wonen/welzijn/zorg, betaalbaarheid & beschikbaarheid en leefbaarheid.

Het platteland is aan zet

De gevolgen van de demografische ontwikkelingen in onze gemeente heeft onze speciale aandacht. We kiezen voor een goede verdeling van de maatschappelijke voorzieningen in onze gemeente, anticiperend op de demografische ontwikkelingen en de behoefte in de vier regio's. Daarnaast versterken we de verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid vanuit de lokale gemeenschappen.

Wonen in Ooststellingwerf

In mei 2017 is de nieuwe woonvisie vastgesteld. Op basis daarvan stellen we uitvoeringsagenda's vast en actualiseren we jaarlijks de prestatieovereenkomsten met Actium en WoonFriesland. We leggen afspraken vast, onder andere over: betaalbaarheid en beschikbaarheid, verkoop sociale huurwoningen, zorg, leefbaarheid, energie en duurzaamheid. Samen met betrokkenen gaan we de verschillende vraagstukken oppakken en tot uitvoering brengen. Hierbij gaat het niet alleen over de huurwoningen van de woningbouwcorporaties, maar ook over verduurzaming van particuliere woningen. Evenals de vraag wat er allemaal moet gebeuren om het mogelijk te maken dat onze inwoners zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

De prestatieafspraken met de corporaties voor 2020 zijn opgesteld, vastgesteld en doorgestuurd naar de Autoriteit Wonen. In 2019 zijn met de provincie Fryslân afspraken gemaakt over het woningbouwvolume tot en met 2025. Het plan van aanpak woningbouw Ooststellingwerf met afwegingskader is in 2019 vastgesteld en is in uitvoering. De verduurzaming van bestaande particuliere woningen gaat stapsgewijs; nieuwe woningen zijn aardgasvrij. De verzilveringslening wordt ingezet om inwoners langer thuis te laten wonen en maakt onderdeel uit van de verordening "Leefbaar en Duurzaam Ooststellingwerf" 2019.

Hûs en Hiem

De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandsadviesing en monumentenzorg, zorgt voor de belangen op het gebied van bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners zien dat er een vastgesteld afwegingskader is voor nieuwbouw (initiatieven).
- Inwoners zien dat er ruimte is voor particuliere initiatieven voor de instandhouding van de sociale woningbouw.
- We spannen ons maximaal in zodat de inwoner snel een sociale woning kan vinden.

- Inwoners zien dat er kavels in de verkoop staan.
- Inwoners zien dat we Ooststellingwerf promoten als woonregio.
- Het voorzieningenniveau en de leefbaarheid in de gebieden blijft ook in de toekomst in stand.
- Onze monumenten blijven op niveau, en zo mogelijk breiden we het aantal uit.

Wat mag het kosten

- In totaal is een budget van € 250.000 beschikbaar voor de uitvoeringsagenda's van de Woonvisie (in 2017 € 50.000, in 2018 € 60.000, in 2019 € 70.000 en in 2020 € 70.000).

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie "Platteland aan zet" (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's" (voorjaar 2012)
- Woonplan gemeente Ooststellingwerf 2011-2020
- Woonvisie Ooststellingwerf 2017-2022 (mei 2017)
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (jan 2016)

Begroting Programma 3

x €1.000

3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	-989	-1.951	-391	-391	-291	-291
3.2 Thema Openbare ruimte	-2.753	-2.644	-4.728	-2.899	-2.781	-2.649
3.3 Thema Milieu	-4.315	-4.379	-4.550	-4.549	-4.547	-4.545
3.4 Thema Bouwen en wonen	-503	-3.453	-1.508	-697	-738	-564
Totaal Lasten	-8.559	-12.428	-11.177	-8.536	-8.358	-8.049
Baten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	650	322	326	326	326	326
3.2 Thema Openbare ruimte	131	92	90	90	90	90
3.3 Thema Milieu	5.499	5.474	5.936	5.936	5.935	5.935
3.4 Thema Bouwen en wonen	890	4.398	988	643	724	555
Totaal Baten	7.170	10.285	7.340	6.994	7.075	6.905
Resultaat voor bestemming	-1.390	-2.142	-3.837	-1.541	-1.282	-1.144
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-760	-178	-158	-100	-114	-118
Onttrekkingen	1.730	2.652	2.851	285	170	-
Mutatie reserves	970	2.474	2.693	185	56	-118
Resultaat na bestemming	-419	332	-1.144	-1.356	-1.226	-1.262

Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen

Naast de strategische projecten Venekoten-Centrum te Oosterwolde, het Masterplan Regio Appelscha en het Biosintrum in Oosterwolde stellen we in dit programma de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie Sociaal Domein, de Omgevingsvisie, de visie op demografische ontwikkelingen en de aanleg van snel internet. Deze onderwerpen zijn per thema verder uitgewerkt. Ook in dit programma zijn opgenomen de Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag! en Het Fonds, als onderdeel van de ontwikkeling van participatie in onze gemeente.

De baten en lasten van Programma 4 worden in de overige programma's verantwoord.

Thema 4.1 Venekoten Centrum Oosterwolde

Wat willen we bereiken

- We willen dat de uitvoering van het centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond.
- We willen dat inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem krijgen bij de herinrichting en planontwikkeling van de Stationsstraat.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan in gesprek met inwoners/consumenten, winkeliers en vastgoedeigenaren: over welke functie de Stationsstraat moet hebben en welke inrichting daarbij past. Dit doen we zodra het project Verbetering Detailhandelsstructuur Oosterwolde is afgerond. Dus als de Lidl verplaatst is naar de Dertien Aprilstraat, inclusief het omliggend parkeerterrein. Want dan hebben we goed zicht op het parkeergedrag, de verkeersstromen en het consumentengedrag. Dan kijken we ook naar de kop Stationsstraat en het parkeerterrein Stipeplein-Zuid.

Wat merkt de inwoner ervan

Ruimte om mee te denken en praten. En afhankelijk van de uitkomsten: mogelijk een aanpassing van de openbare ruimte.

Wat mag het kosten

Het uitgangspunt is dat we eventuele maatregelen dekken binnen het resterende budget van Masterplan Venekoten - Centrum Oosterwolde.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Masterplan Oosterwolde-centrum Venekoten-noord

Thema 4.2 Masterplan regio Appelscha

Wat willen we bereiken

- We willen dat de uitvoering van het Masterplan Appelscha volgens plan wordt afgerond.
- We willen dat er een integrale visie wordt ontwikkeld op de ruimtelijke ontwikkeling van Appelscha waarin lopende projecten een plek krijgen.
- We willen onderzoeken in hoeverre toeristenbelasting kan terugvloeien naar de sector.

Wat gaan we ervoor doen

Ambities Masterplan Appelscha

- We ronden het Masterplan af. De laatste werkzaamheden in de fysieke ruimte zijn in 2019 in uitvoering gebracht.
- We faciliteren Coöperatie Appelscha regio 3.0. Doel van de coöperatie: meer recreatie en toerisme door meer samenwerking tussen ondernemers en gebiedsgerichte promotie.
- Meer beleefbaarheid en toegankelijkheid van het Nationaal Park DrentsFrieseWold. Daarvoor investeren in natuur, recreatie en ondernemerschap. Onze rol is betrokken partijen verbinden.

- Voor het Fochtelooerveen geldt hetzelfde. Natuurmonumenten werkt in overleg met ons aan de publieksentrees. Daarnaast werken we aan het in juiste banen leiden van verkeersstromen rond het Fochtelooerveen.

Visie-ontwikkeling

- We maken een Plan van Aanpak om de visie te ontwikkelen. Hierbij betrekken we gemeentelijke partijen op het gebied van werken, wonen, recreëren en ondernemen. Maar we willen ook belanghebbende partijen in het dorp betrekken.
- We willen een uniek thema bedenken dat verbindend werkt en Appelscha tot recreatief middelpunt van Noord-Nederland maakt. Samen met marktpartijen zoeken we naar een goede invulling van de ruimte aan de Boerestreek.
- We gaan onderzoek doen naar de (jaarlijkse) gemeentelijke lasten voor recreatie en toerisme in relatie tot de opbrengst toeristenbelasting.

Mogelijkheden voor 'Natuur-economische verbinding Drents Friese Wold en Fochtelooerveen' blijven onze aandacht houden waarbij de koppeling aan natuurinclusieve landbouw veel kansen biedt.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer werkgelegenheid in toerisme en recreatie. Waardoor ook voorzieningen kunnen blijven.
- Als de natuurgebieden voor recreatie beter worden, wordt ook de woonomgeving aantrekkelijker.
- Inwoners worden nauw betrokken bij ontwikkelingen in het gebied. Zo ontstaat trots en binding.
- Verbeterde fiets- en ATBroutes, men- en ruiterspaden en verbeterde bewegwijzering.

Wat mag het kosten

Voor de uitvoering van Masterplan Regio Appelscha heeft u € 700.000 beschikbaar gesteld voor drie jaar (tot en met 2019). Hiervan is inmiddels ca € 370.000 euro uitgegeven of gereserveerd voor projecten. Daarnaast heeft u in de raadsvergadering van 26 februari 2019 besloten € 300.000 te bestemmen voor een subsidie aan de Coöperatie Appelscha Regio 3.0 U.A.

Beleidskaders

- Raadsbesluit Coöperatie Appelscha regio 3.0
- Masterplan Regio Appelscha (2017)
- Bestuursovereenkomst Ontwikkelagenda Appelscha (2008)
- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf

Thema 4.3 Biosintrum

Wat willen we bereiken

- We zien het Biosintrum als een uniek voorbeeld voor de verdere ontwikkeling van de BioBased Economy in Ooststellingwerf.
- We willen dat door de komst van het Biosintrum Mbo-studenten en Hbo-studenten naar Ooststellingwerf komen om onderwijs te volgen.
- We willen dat het Biosintrum ook een plek is voor toeristen en recreanten in onze gemeente.

Wat gaan we ervoor doen

- De realisatie van een multifunctioneel centrum, waarin innovatie tussen bedrijfsleven onderwijs en overheid een plek kan krijgen.
- Het Biosintrum maken we tot unique selling point van de BioBased Economy (BBE) in Ooststellingwerf. Allereerst door voor het bouwen biobased materialen te gebruiken. Daarnaast inspireert het gebouw om nieuwe BBE-initiatieven te ontwikkelen. Vanuit onze rol helpen we onderwijs en bedrijfsleven deze te ontplooiën.
- Het Biosintrum nemen we op in de fietsknooppuntenroute. In het gebouw komt ook een restaurant, toegankelijk voor toeristen. Daarnaast maken van een waterverbinding op het park en een fietsbrug langs de weg Venekoten. Zo wordt het geheel interessant voor toeristen.
- De uiteindelijke organisatie van het Biosintrum ligt bij de stichting Biosintrum.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het Biosintrum en de gezamenlijke projecten zorgen op termijn voor een economische impuls voor de hele gemeente. Met name door meer toeristen, recreanten en studenten en een toename van werkgelegenheid.
- Er ontstaan (hoogwaardige) arbeidsplaatsen en meer dynamiek door het binden van jonge talenten. Een plek waar volwassenenonderwijs, voorlichting en educatie gegeven kan worden.

Wat mag het kosten

- Voor de bouw van het Biosintrum heeft u € 3,6 miljoen beschikbaar gesteld. Dekking is een bijdrage van de provincie (€ 1 miljoen) en de gemeente (€ 1 miljoen uit algemene reserve) en de verkoop aan de stichting.
- Om blijvend studenten te trekken moeten er structureel interessante BBE-projecten gestart worden in het Biosintrum. Daarvoor is structureel tijd en budget nodig.

Beleidskaders

- Structuurvisie ecommunitypark 2012-2022
- Bestemmingsplan ecommunitypark

Thema 4.4 Participatie

Wat willen we bereiken

- We willen dat de gemeente komt met concrete voorstellen om inwoners actief te bereiken, te betrekken en ideeën op te halen.
- We willen dat participatie in elk raadsvoorstel een eigen paragraaf krijgt waarin staat hoe inwoners worden bereikt en betrokken.
- We willen dat inwoners ruimte voelen en krijgen om met eigen initiatieven te komen.
- We willen als raad meer in gesprek met inwoners en samen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn.

Wat gaan we ervoor doen

Participatie is nadrukkelijk opgenomen in het raads- en coalitieprogramma en in de begroting 2018-2021. Ook is er de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag!'. Dat betekent dat we burgerinitiatieven ondersteunen en faciliteren.

We deden in de afgelopen jaren veel ervaring op met vormen van burgerparticipatie (inspraak). De laatste periode zetten we stap verder. We willen ruimte maken voor initiatieven van inwoners en hen faciliteren om dingen zelf op te pakken. We gaan steeds meer stimuleren, faciliteren en loslaten in plaats van alles regelen en regisseren.

Bestaande initiatieven werken we uit in scenario's (onze kampvuurtjes) om daarmee verwachtingen helder neer te zetten naar alle betrokkenen partijen voor de toekomst.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners voelen en krijgen ruimte voor eigen initiatieven. Hierbij hebben inwoners volledige regie en laat de gemeente activiteiten los. Dit betekent dat we ons niet bemoeien met het ontstaan en/of de uitwerking van een initiatief: de samenleving is eigenaar.

Daarnaast zal de gemeente activiteiten faciliteren als een initiatiefnemer dit expliciet aan ons vraagt én als het initiatief of project past bij de opgaven uit deze visie.

We faciliteren op verschillende manieren:

- Materiële ondersteuning, bijvoorbeeld door materialen en vergaderruimtes beschikbaar te stellen.
- Ambtelijke ondersteuning (meedenken) om initiatieven verder te helpen.
- Door ons netwerk in te schakelen en partijen met benodigde expertise in contact te brengen.
- Geld voor projecten, zoals via het Fonds Ooststellingwerf.

Wat mag het kosten

Het budget voor 2020 is € 500.000, voor 2021 € 625.000. Daarnaast onderzoeken we of en hoeveel geld we vrij kunnen maken uit de reguliere budgetten. Zodat het op termijn (na 2021) budgetneutraal kan worden uitgevoerd. Participatie evalueren we jaarlijks.

Beleidskaders

- Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag (jan 2018)

Thema 4.5 Het Fonds 2018-2021

Wat willen we bereiken

We zien Het Fonds als onderdeel van de ontwikkeling van participatie in onze gemeente en willen het proces en de resultaten jaarlijks evalueren.

Wat gaan we ervoor doen

We gaan door met Het Fonds in 2019-2021. In 2019 worden geen fundamentele wijzigingen doorgevoerd in regeling of proces. Hier geeft de evaluatie over 2018 geen aanleiding toe.

Ook zetten we in 2019 een pilot met een regiobudget voort. Hiervoor is in 2019 nog € 42.000 beschikbaar omdat in 2018 alleen regio Haulerwijk een aanvraag deed voor het Beweegcafé. De regio's kunnen dit budget gebruiken voor dorpsversterkende plannen. In 2018 was het kort dag voor regio's om met goede plannen te komen. We denken met de voortzetting in 2019 voldoende tijd te bieden en verwachten dan ook aanvragen uit andere regio's.

Wat merkt de inwoner ervan

Inwoners kunnen ideeën en initiatieven aandragen. Een deel daarvan wordt uitgevoerd in dorpen en wijken. Ook regionaal zijn er projecten en activiteiten, (mede) mogelijk gemaakt door middel van het Fonds.

Wat mag het kosten

Voor de periode 2018-2021 is € 250.000 per jaar beschikbaar. In 2019 zetten we € 250.000 in voor het Fonds en € 42.000 (restbudget 2018) voor het regiobudget.

Beleidskaders

- De nieuwe subsidieregeling is in augustus 2018 vastgesteld.

Thema 4.6 Visie Sociaal Domein (inclusief adviesraad)

Wat willen we bereiken

- We willen de Visie Sociaal Domein (Visie op Samenleven 2020-2024) zodra deze is vastgesteld verwerken in de begroting 2020 en uitwerken in uitvoeringsprogramma's.
- We willen het Gebiedsteam doorontwikkelen naar aanleiding van het onderzoek Zuiderlicht.
- We willen zicht op de uitgaven in het Sociaal Domein en sturen op de uitgaven in het sociaal domein om de uitgaven te beperken.
- Wij willen datagedreven handelen en goed monitoren waardoor gerichte interventies uitgezet worden.
- We willen indien mogelijk 1 aanspreekpunt per inwoner/gezin.
- We willen de Adviesraad Sociaal Domein in stand houden.

Wat gaan we ervoor doen

Visie op Samenleven 2020-2024

Om de transformatie binnen het Sociaal Domein verder vorm te geven is een brede en integrale Visie op Samenleven 2020-2024 opgesteld. Mede op basis van wat inwoners ons vertelden geven we in de Visie aan wat we op langere termijn in de samenleving willen bereiken. In de Visie staat op hoofdlijnen:

- Wat zijn belangrijkste opgaven.
- Wat willen we bereiken in het dagelijks leven van inwoners.
- Wat is de rol van de gemeente per onderwerp en wat is de rol van het Gebiedsteam.

- Welke budgetten zijn beschikbaar.
- Welke uitgangspunten geven we mee voor de uitwerking in uitvoeringsprogramma's.

Naast de mening van inwoners hielden we bij het maken van keuzes ook rekening met de verantwoordelijkheden van de gemeente (wettelijke taken). Verder speelden feiten en cijfers over onze gemeente en de prioriteiten van het College en de Raad een rol. En natuurlijk de kaderstellende opdracht voor het Sociaal Domein vanuit de Kaderbrief 2020 van € 800.000 opgebouwd uit extra inkomsten € 400.000 van het Rijk en € 400.000 bezuinigingen binnen de taakvelden van het Sociaal Domein.

In de Visie gaan we uit van een aantal grote opgaves (ambities) in het Sociaal Domein. Samengevat willen we samen (verder) bouwen aan een sterke, vitale samenleving in Ooststellingwerf. Daarnaast willen we een betaalbaar en goed 'vangnet' bieden voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden.

Na besluitvorming over de Visie in oktober 2019 starten we een proces om te komen tot samenhangende uitvoeringsprogramma's per opgave. Dit doen we samen met alle stakeholders (inwoners, dorpen/buurtten en partners uit de zorg, werk, onderwijs en welzijn). In het voorjaar van 2020 zijn de eerste uitvoeringsprogramma's klaar en gaan acties lopen.

Taskforce Grip op uitgaven Sociaal Domein

In 2018 is een interne Taskforce Grip op uitgaven in het Sociaal Domein gestart. De tussenrapportage is in juni 2019 met de Raad gedeeld. Dit leidt tot een voorstel tot interventies waarmee we de uitgaven op het terrein van jeugd kunnen beperken. Deze interventies nemen we op bij de invulling van de kaders uit de kaderbrief 2020-2023. We monitoren de effecten van onze interventies doorlopend. Zodra het terrein jeugd is afgerond gaat de Taskforce verder met de uitgaven op het terrein van WMO en participatie.

Doorontwikkeling Gebiedsteam

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is een belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie op Samenleven. Bij deze doorontwikkeling gebruiken we de resultaten van het onderzoek van juni 2019 over het Gebiedsteam.

Overgang van 2019 naar 2020 en verder

De gevolgen van bovenstaande zaken kunnen we op dit moment nog niet meenemen in de begroting 2020. Bovendien gaan we in het najaar 2019 pas van start met het maken van uitvoeringsprogramma's per opgave. Omdat we dit samen met alle stakeholders doen, neemt dit wat meer tijd in beslag dan dat we dat eenzijdig vanuit de gemeente zouden doen. In het voorjaar van 2020 verwachten we met een voorstel te komen tot wijziging van de begroting 2020 op basis van de Visie op Samenleven, de uitkomsten van de Taskforce Grip op uitgaven en de doorontwikkeling van het Gebiedsteam. Dit heeft in ieder geval gevolgen voor programma 1 (Sociaal Domein) en programma 2 (Welzijn en educatie).

Ontwikkelen communicatiestrategie

Na vaststelling van de Visie op Samenleven gaan we aan de slag met een Communicatiestrategie. We brengen we in kaart welke doelgroepen inwoners en samenwerkingspartners we willen bereiken in het Sociaal Domein. Vervolgens onderzoeken we hun informatiebehoefte, wat zij van de huidige informatievoorziening vinden, wat beter kan en hoe zij graag met de gemeente in gesprek willen. Op basis hiervan bepalen we welke kanalen en middelen passend zijn.

Monitor Sociaal Domein

De huidige Monitor bevat slechts basiscijfers op de terreinen WMO, Jeugd, Re-integratie en Participatie en Armoede. Dit geeft een beperkt beeld van de stand van zaken van het sociaal domein in onze gemeente. Een vernieuwde Monitor moet ons helpen de verbinding te leggen tussen beleidsdoelstellingen en gewenste resultaten aan de ene kant en ingezette instrumenten en budgetten aan de andere kant. De bestaande Monitor vernieuwen we stap voor stap.

Adviesraad Sociaal Domein

We blijven de Adviesraad faciliteren om hun taak optimaal uit te voeren.

Wat merkt de inwoner ervan

Visie op Samenleven 2020-2024

We nodigen inwoners, dorpen/buurtten en partners uit de zorg, werk, onderwijs en welzijn uit om de Visie op Samenleven 2020-2024 te vertalen in uitvoeringsprogramma's. Met hun input komen tot concrete inspanningen om de beoogde maatschappelijke effecten uit de Visie te realiseren en ontwikkelen we het Gebiedsteam door. En we geven ruimte voor eigen initiatieven. Inwoners merken dat de rol van de gemeente per onderwerp en per situatie verschillend is, op basis van de Doelenboom uit de Visie op Samenleven.

Doorontwikkeling Gebiedsteams

Het Gebiedsteam is bereikbaar, zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Met een doorontwikkeling verbeteren verder we de kwaliteit van het aanbod en servicegerichtheid.

Ontwikkelen communicatiestrategie

We geven informatie die aansluit bij wat inwoners willen weten. Via de kanalen van hun voorkeur. Op momenten dat zij er behoefte aan hebben.

Monitor Sociaal Domein

Doordat wij cijfers en feiten over het Sociaal Domein goed op orde hebben kunnen we beter beleid maken en bijsturen. Daar plukken inwoners de vruchten van.

Adviesraad Sociaal Domein

De inwoner kan zich laten vertegenwoordigen door de Adviesraad.

Wat mag het kosten

Visie op Samenleven

Voor het proces om de Visie op Samenleven 2020-2024 te vertalen in uitvoeringsprogramma's is beperkt externe deskundigheid nodig en maken we kosten voor bijeenkomsten en communicatie. Mogelijk is ook geld nodig voor de begeleiding en het faciliteren van initiatieven vanuit dorpen en (groepen) inwoners naar aanleiding van de Visie op Samenleven.

Adviesraad Sociaal Domein

Kosten van deskundigheidsbevordering, scholing en presentiegelden zijn begroot.

Thema 4.7 Visie op demografische ontwikkelingen

Wat willen we bereiken

We gaan op korte termijn een visie formuleren over de wijze waarop de gemeente kan anticiperen op de demografische ontwikkelingen.

Wat gaan we ervoor doen

We stellen een Plan van Aanpak op om tot een visie te komen. Hierin staat ook hoe we inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en de gemeenteraad daarbij betrekken.

Wat merkt de inwoner ervan

Na vaststelling van het Plan van Aanpak betrekken we de inwoners bij het opstellen van de visie.

Wat mag het kosten

U heeft bij de Programmabegroting 2019 voor in de periode 2019-2021 elk jaar € 25.000 beschikbaar gesteld (dekking budget Participatie).

Thema 4.8 Glasvezel

Wat willen we bereiken

We willen er maximaal op inzetten dat bijvoorbeeld coöperatie DFM Op Glas de grijze gebieden meeneemt bij de aanleg van glasvezel in de witte gebieden.

Wat gaan we ervoor doen

We willen dat ook de grijze gebieden glasvezel krijgen. Voorwaarde is dat de aanleg in de witte gebieden hierdoor geen vertraging oploopt. Hierover zijn we in gesprek met alle partijen. DFM op Glas heeft een financieringsverzoek neergelegd. De raad heeft de intentie uitgesproken om via een lening geld beschikbaar te stellen voor de aanleg van glasvezel voor de grijze adressen. Hiervoor zullen de risico's in beeld moeten worden gebracht.

We zien snel internet als een (economische) basisvoorziening voor de gehele gemeenschap. Daarom willen we alle 'witte' adressen in het buitengebied voorzien van een breedbandaansluiting. Dit zijn gebieden waar geen goede internetaansluiting aanwezig is. De provincie Fryslân heeft inmiddels via een tenderprocedure een marktconforme achtergestelde lening van maximaal € 35 miljoen, onder voorbehoud van het afsluiten van een leningsovereenkomst, toegekend aan Kabelnoord voor de aanleg van glasvezel in de buitengebieden van Friesland.

Wat merkt de inwoner ervan

Nóg meer inwoners en ondernemers kunnen van glasvezel gebruikmaken. Inwoners en ondernemers van de 'witte' adressen in het buitengebied beschikken over snel internet. Met deze aanpak is het mogelijk om de aansluitkosten acceptabel te houden. De inwoners van een 'wit' gebied betalen per maand voor de extra aanlegkosten. Deze aansluitbijdrage komt bovenop de kosten van een abonnement voor internet, tv en bellen. Kabelnoord start in augustus met de aanleg van de witte adressen.

Wat mag het kosten

Naar aanleiding van het financieringsverzoek van DFM op Glas onderzoeken we op dit moment een voorstel om de aanleg van 'grijze' adressen te ondersteunen. De Raad heeft de intentie een lening beschikbaar te stellen voor de aansluiting van de grijze adressen. De risico's worden op dit moment in beeld gebracht.

Thema 4.9 Omgevingswet, bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken

We willen duidelijke kaders stellen met betrekking tot de Omgevingswet.

Wat gaan we ervoor doen

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017 - 2020 vastgesteld. In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Ten behoeve van deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma 25 concrete uitvoeringsprojecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden.

Het eerste omvangrijke project uit het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie. In deze visie wordt op hoofdlijnen de koers en ambitie voor de komende jaren neergelegd met betrekking tot de fysieke leefomgeving. De gemeenteraad heeft begin 2018 een plan van aanpak vastgesteld waarin het proces om te komen tot een nieuwe omgevingsvisie staat beschreven. Ook is hierin een participatieroute opgenomen.

Naast het opstellen van een nieuwe Omgevingsvisie zal bekeken worden of er te zijner tijd een pilot omgevingsplan binnen onze gemeente opgestart kan worden. Daarnaast wordt er binnen de organisatie voorgesorteerd op de digitale vereisten die de nieuwe Omgevingswet met zich meebrengt.

Wat merkt de inwoner ervan

Voor elke inwoner van de gemeente Ooststellingwerf moet het straks duidelijk zijn waarvoor de gemeente staat met betrekking tot de fysieke leefomgeving en hoe zij dit de komende jaren wil bereiken. Hierbij streeft de gemeente ernaar om, als het even kan, overbodige regels te laten vervallen. De dialoog met inwoners en gemeente en inwoners onderling wordt daarbij gestimuleerd.

Wat mag het kosten

Voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet heeft u € 400.000 beschikbaar gesteld voor vier jaar (tot en met 2020). De verwachte lasten bedragen € 596.000. U heeft in juli 2017 besloten om het tekort van € 196.000 op te vangen binnen de beschikbare middelen eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen.

Beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma omgevingswet 2017-2020

Programma 5 | Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken en naar school gaan in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

- We willen een veilige woon- en leefomgeving.
- We willen meer bewustwording rondom het thema ondermijning.
- We beheersen risico's en coördineren hulpverlening bij incidenten en crises.
- Daar waar nodig willen we rondom scholen een inventarisatie van de verkeersveiligheid zowel qua fysieke inrichting als gedrag, voor zover de gemeente daar invloed op kan uitoefenen.
- We leggen een uitvoeringsplan handhaving parkeren aan u voor.

Wat gaan we ervoor doen

Integraal Veiligheidsbeleid

Op basis van het vastgestelde integraal veiligheidsbeleid wordt er uitvoering gegeven aan het beleid. Denk aan preventie woninginbraken en preventie overlastgevende jeugdgroepen. De acties realiseren we samen met alle betrokken partijen. Ook worden nieuwe ontwikkelingen rondom Zorg en Veiligheid hierin meegenomen. Denk daarbij aan de aanpak personen verward gedrag en de implementatie van de verplichte GGZ. Hiervoor is samenwerking met lokale en regionale partners van belang.

Crisisbeheersing

We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises. De partners binnen de crisisbeheersing zijn vooral de brandweezorg, de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR) en de gemeentelijke organisatie (sectie bevolkingszorg). De gemeentelijke medewerkers die een rol hebben in de crisisbeheersing krijgen trainingen en doen oefeningen waardoor we goed zijn voorbereid op crisissituaties. De veiligheidsregio Fryslân heeft hierin de coördinatie. Als gemeente zorgen we ervoor dat het aanbod voor vakbekwaamheid ook aansluit bij de wensen en de behoeften van de medewerkers.

Ondermijning

In 2020 maken we een plan van aanpak dat beschrijft op welke manier we aan de slag gaan met het thema Ondermijning.

Verkeerssituatie scholen

Met een aantal scholen gaan wij in gesprek. Waar het beter kan, maken we een verbeterplan met de school en andere betrokkenen. Daar waar mogelijk combineren wij de aanpak veilige schoolomgeving met groot onderhoud wegen. Sowieso voeren we op school verkeerseducatieprojecten uit om het gedrag te verbeteren.

Uitvoeringsplan handhaving parkeren

In het jaarlijkse uitvoeringsprogramma VTH staat ook de aanpak van parkeeroverlast.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van crisisbeheersing en brandweezorg aan veiligheid en het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

Met de Fumo wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De ervaren veiligheid blijft minstens gelijk of neemt toe.
- Er wordt adequaat gereageerd op meldingen van overlast of gevaarlijke situaties die worden veroorzaakt door de kwetsbare personen in onze gemeente.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.
- Veiliger verkeer rondom scholen.
- Duidelijke en actuele gemeentelijke regels en procedures.
- Minder overlast door illegaal parkeren.

Wat mag het kosten

- Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid is een structureel bedrag van € 58.000 beschikbaar.
- We nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF) voor de onderdelen rampenbestrijding en crisisbeheersing. Voor de crisisbeheersing is structureel een bedrag van € 30.000 beschikbaar. Dit budget zetten we in om de gemeentelijke organisatie goed voor te bereiden op crisissituaties en calamiteiten.
- Het is nog niet bekend welke kosten de implementatie van de wet verplichte GGZ met zich mee gaan brengen.
- Handhavingsplan: na de probleem- en risicoanalyse berekenen we de kosten.
- Uitvoeringsplan handhaving parkeren: bij het maken van het uitvoeringsprogramma VTH berekenen we de kosten.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2017–2021
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2015-2018

Begroting Programma 5

x €1.000

5. Openbare orde en veiligheid	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.550	-1.501	-1.573	-1.580	-1.592	-1.602
5.2 Thema Handhaving	-257	-312	-341	-341	-341	-341
Totaal Lasten	-1.806	-1.813	-1.913	-1.921	-1.933	-1.943
Baten						
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	49	-	-	-	-	-
5.2 Thema Handhaving	13	-	-	-	-	-
Totaal Baten	62	-	-	-	-	-
Resultaat voor bestemming	-1.744	-1.813	-1.913	-1.921	-1.933	-1.943
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	67	-	-	-	-	-
Mutatie reserves	67	-	-	-	-	-
Resultaat na bestemming	-1.678	-1.813	-1.913	-1.921	-1.933	-1.943

Programma 6 | Bestuur en dienstverlening

Voor de eerste keer is in onze gemeente een raadsprogramma en uitvoeringsprogramma vastgesteld voor de bestuursperiode 2018-2022. Hieraan toegevoegd is het coalitieprogramma 2018-2022 “Saemen an de slag”. Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hen eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooiën. De faciliterende rol van ons als “eerste overheid” vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt tevens in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- Het college zet in op sturing van de organisatie vanuit de principes:
 - Programmatisch werken
 - Integrale advisering
 - Sturing op effecten
 - Voortdurende afstemming tussen ambitie en capaciteit
- We trekken gezamenlijk met u en de ambtelijke organisatie op bij alle onderwerpen.
- We willen inzetten op minder regelgeving daar waar het niet effectief is, en daardoor meer verantwoordelijkheid neerleggen bij inwoners en bedrijven.
- We willen de OWO samenwerking optimaliseren, met als doel efficiëntie en kwaliteit.
- We willen staan voor een open en transparante gemeentelijke overheid die in samenspraak met inwoners, bedrijven een maatschappelijke organisaties beleid ontwikkelt en uitvoert en initiatieven mogelijk maakt (zie Programma 4 – Participatie).
- We hanteren het uitgangspunt dat we vertrouwen en ruimte willen geven aan inwoners, ondernemingen en maatschappelijke organisaties om zelf verantwoordelijkheden op zich te nemen (zie Programma 4 – Participatie).
- We stimuleren en ondersteunen initiatieven uit de samenleving (zie Programma 4 – Fonds Ooststellingwerf).
- We willen actief, in samenspraak met u en de ambtelijke organisatie, werken aan burger- en overheidsparticipatie (zie Programma 4 – Participatie).
- We willen raadsvoorstellen met daarin verwerkt de bijbehorende context (raadsprogramma, beleid, moties, amendementen etc.).

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2020 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte's dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2020 (formatie minus vacatureruimte).

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,2	8,6	8,7
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,6	8,0	8,2
Begroting 2020				

Wat gaan we ervoor doen

We zetten in 2020 nadrukkelijk in op verdergaande ontwikkeling van de organisatie waarbij programmatische werken, integraal werken en effectsturing thema's zijn. Uiteraard werken we vanuit aan capaciteit gekoppelde ambities en betrekken we de samenleving nog meer bij het ontwikkelen van beleid.

Meer samenwerking binnen de gemeente

De gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie hebben ieder hun eigen rol en kracht. We geven uitvoering aan de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag! Hierin is nadrukkelijk aandacht voor de rol van de gemeenteraad vanuit de participatiegedachte.

OWO samenwerking

In 2020 wordt een visie op de OWO samenwerking uitgewerkt en kijken we nadrukkelijk naar efficiency en kwaliteit van die samenwerking.

Raadsvoorstellen

De eind 2019 doorgevoerde verandering van de raadsvoorstellen zal verder worden doorgevoerd en waar nodig aangepast.

Wat merkt de inwoner ervan

- Mogelijk minder regelgeving en dus toegankelijker regelingen. Dit hangt uiteraard af van de resultaten van de inventarisatie.
- Inwoners merken dat de dienstverlening vanuit de diverse OWO-afdelingen structureel op orde is.
- Een soepeler functionerende en wendbare lokale overheid.

Wat mag het kosten

Ontwikkeling van de kosten van de OWO: jaarlijks wordt door de OWO afdelingen een begroting opgemaakt voor het komende jaar. Een echte doorkijk naar de jaren daarna ontbreekt. Daarom worden gemeenten regelmatig geconfronteerd met oplopende kosten als er investeringen moeten worden gedaan of als de hoeveelheid werkzaamheden toeneemt als gevolg van wetgeving of conjunctuur. In 2018 is besloten in de begroting 2019 en 2020 incidenteel kosten op te nemen die voornamelijk betrekking hadden op personele ontwikkelingen als gevolg van autonome ontwikkelingen. Die kosten worden nu structureel in de begroting opgenomen. Immers de kosten zijn ook structureel van aard. Daarnaast zien we dat de voortschrijdende ontwikkelingen in de ICT aanleiding zijn om nieuwe apparatuur en programmatuur te kopen. De oude apparatuur laat het inmiddels ook bijna afweten. Op dit terrein stijgen de kosten behoorlijk nadat ze in de afgelopen jaren stabiel zijn gebleven. Deze ontwikkeling maakt de ICT bij nagenoeg alle gemeenten door. De kosten stijgen harder dan de inflatie. Maar ook de afhankelijkheid van de systemen neemt steeds meer toe. Met een ordelijke meerjarenbegroting had op deze kostenontwikkeling eerder in de begroting kunnen zijn opgenomen en had er op geanticipeerd kunnen worden. Dat is allemaal niet gebeurd. Voor de komende jaren is dat anders omdat er nu een meerjarenbegroting wordt gemaakt.

Beleidskaders

- Strategische samenwerking OWO gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO samenwerking
- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)

Thema 6.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

De inwoner (klant) staat centraal in onze dienstverlening en ervaart de gemeente als één organisatie. De organisatie is toegankelijk en de medewerkers zijn deskundig en betrokken. Hierbij ervaart de klant de toegankelijkheid, deskundigheid en betrokkenheid van de medewerker. De klant vindt zoveel mogelijk zelf zijn (digitale) weg en krijgt ondersteuning waar nodig. De klant ervaart een duidelijk, transparant en efficiënt proces. De klant is tevreden over de dienstverlening (minimaal een 7,5 bij de volgende meting burgerpeiling).

Wat gaan we ervoor doen

We werken de visie Dienstverlening in Ooststellingwerf uit in een uitvoeringsplan. In dit uitvoeringsplan gelden een aantal organisatiebrede uitgangspunten die ervoor zorgen dat we Dichtbij, Efficiënt en Digitaal zijn.

- We sturen op klanttevredenheid. We voeren aan het einde van een klantproces onderzoek uit naar de ervaringen en voeren kleine verbeteringen direct door.
- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen.
- We zorgen dat inwoners zoveel mogelijk online gebruik kunnen maken van onze diensten, maar vergeten de groep minder digitaal vaardigen niet.

Wat merkt de inwoner ervan

- De inwoner merkt dat onze dienstverlening begrijpelijk, gemakkelijk en digitaal is.
- De inwoner merkt dat onze medewerkers toegankelijk, deskundig en betrokken zijn.
- De inwoner is (zeer) tevreden over onze dienstverlening en denkt waar gewenst actief mee in verbeteringen.
- De inwoner weet wat hij van ons mag verwachten en mag ons daarop aanspreken.

Wat mag het kosten

Om bovenstaande mogelijk te maken investeren we in:

- Klantonderzoek (o.a. digitale ongeletterdheid) en procesverbetering.
- Dashboard met sturingsinformatie (o.a. klanttevredenheid).
- Scholing medewerkers (o.a. schrijftrainingen, digitale vaardigheden).

Beleidskaders

- Kwaliteitshandvest Gemeentelijke Dienstverlening
- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)

Thema 6.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- We willen de komende periode blijven sturen op een meerjarige, structurele en een reëel sluitende begroting.
- We willen dat gemeentelijke tarieven in principe kostendekkend zijn.
- We willen in de komende periode mogelijke financiële overschotten riolering, passend in de meerjarenprognose, terug laten vloeien naar de inwoner.
- We willen in de komende periode het bestaande kwijtscheldingsbeleid continueren.
- We willen het inkoopbeleid verduurzamen, bij voorkeur met lokale partners.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema	Eenheid	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Financiën				
Apparaatskosten	In euro 's per inwoner	726	736	788
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	20,7%	2,0%	1,4%
Overhead	% van totale lasten	11,5%	12,2%	12,1%
Begroting 2020				

Wat gaan we ervoor doen

Begroting

We presenteren een reële begroting. De eerste twee jaarschijven van de begroting moeten structureel in evenwicht zijn. Het is gewenst dat de laatste twee jaarschijven ook structureel in evenwicht zijn. De gemeentelijke belastingen en heffingen verhogen we jaarlijks tenminste trendmatig. In de begroting die nu voorligt zijn de jaarschijven niet structureel in evenwicht. In het dekkingsplan doen we een voorstel om de begroting weer structureel sluitend te krijgen.

Lastenverlichting

In de kaderbrief 2020 hebben we u geïnformeerd over onze financiële positie en binnen de kaders is ingestemd met het verhogen van inkomsten. Dit zal consequenties hebben voor de lasten van inwoners en bedrijven. Het uitvoeren van een onderzoek naar lastenverlichting is op dit moment niet aan de orde.

Tarieven

De legestarieven voor producten houden we kostendekkend. De legestarieven voor de omgevingsvergunningen zijn voorlopig vastgesteld op 75% tot en met 2019. Voor 2020 – 2023 onderzoeken we wat de gevolgen zijn van een 100% kostendekkend tarief.

Riolering

Vanaf 2019 werken we aan een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024. Als er in de komende raadsperiode financiële overschotten zijn binnen het GRP, en passend in de meerjarenprognose, vloeien die terug naar de inwoner. Als binnen het GRP blijkt dat er middelen nodig zijn voor nieuw beleid bijvoorbeeld CO2 neutraal maken van de waterketen en /of het aanpakken van regenwateroverlast ten gevolge van klimaatveranderingen, komen we met voorstellen.

Kwijtschelding

Basis voor ons kwijtscheldingsbeleid is de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. De inkomenstoets is 100% bijstandsnorm. De kwijtschelding is van toepassing op riool- en afvalstoffenheffing.

Duurzaam inkopen

Het door de OWO-gemeenten ondertekende (december 2017) manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen werken is, gezamenlijk met onze OWO-partners, in een plan van aanpak uitgewerkt.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)

De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van de financiële verkenning uit de Kaderbrief 2020-2023 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2017 (art 212)
- Controleverordening 2019 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2017 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 6

x €1.000

6. Bestuur & Dienstverlening	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Thema Bestuur	-1.824	-1.538	-1.558	-1.530	-1.496	-1.475
6.2 Thema Dienstverlening	-359	-297	-281	-300	-265	-259
6.3 Thema Financiën	-21.206	-23.223	-23.189	-23.129	-23.002	-23.017
Totaal Lasten	-23.388	-25.058	-25.028	-24.958	-24.763	-24.751
Baten						
6.1 Thema Bestuur	76	-	-	-	-	-
6.2 Thema Dienstverlening	792	696	826	841	768	576
6.3 Thema Financiën	51.286	50.796	52.299	52.180	49.591	49.870
Totaal Baten	52.154	51.492	53.125	53.021	50.359	50.446
Resultaat voor bestemming	28.766	26.434	28.097	28.062	25.596	25.695
Mutatie reserves						
Toevoegingen	-2.597	-629	-800	-800	-	-
Onttrekkingen	823	699	445	238	234	234
Mutatie reserves	-1.774	71	-355	-562	234	234
Resultaat na bestemming	26.992	26.505	27.742	27.500	25.830	25.929

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

Precariobelasting

Het Kabinet heeft de precariobelasting voor nutsbedrijven per 1 juli 2017 gewijzigd (het deel voor kabels en leidingen voor de nutsbedrijven gaat onder de vrijstellingen vallen). Voor gemeenten die op 10 februari 2016 een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022. Dat geldt ook voor Ooststellingwerf. De opbrengst precariobelasting is tot en met 2021 geraamd in de begroting (€ 2,096 miljoen) tegen het door u vastgestelde tarief van € 2,18 per m¹.

Tegen de belastingaanslag 2017/2018 en 2019 is door Liander een beroepschrift ingediend en is het wachten op de mondelinge behandeling bij de Rechtbank. Op basis van de eigen opgave van de metrages zijn deze aanslagen opgelegd.

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt. Per 1 oktober 2016 is het mogelijk om als inwoner via de Landelijke Voorziening WOZ inzicht te krijgen in de WOZ-waarden van andere (woning) panden, de WOZ waarden voor woningen zijn openbaar. Het Kadaster beheert deze Landelijke Voorziening.

Tot nu toe worden de woningen, in Ooststellingwerf, getaxeerd op basis van de inhoud maar per 2022 gebeurt dit op basis van de oppervlakten (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk zijn er verschillen in methodiek waardoor er nu gekozen is om alle gemeenten te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, CBS, de burgers etc. Als er niet wordt overgegaan op oppervlakte ontstaan er problemen bij de verplichte levering aan de afnemers. De Waarderingskamer gaat dit project monitoren. In 2018 zijn we gestart met de voorbereidingen. De komende jaren staan in teken van van het omrekenen en testen van het hele woningenbestand van inhoud naar oppervlakte.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (de BAG). Deze verplichting geldt dus ook voor de uitvoering van de Wet WOZ. In de gemeentelijke WOZ processen spelen de in de BAG opgenomen gegevens over adressen, oppervlakten en bouwjaar een belangrijke rol. De koppeling tussen de WOZ en de BAG is in december 2016 gerealiseerd. Halverwege 2016 zijn de Basisregistratie Kadaster (BRK) en de aansluiting van het Handelsregister (NHR) gerealiseerd.

Per 1 april 2016 is de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) aangesloten op de Landelijke Voorziening. Het jaar 2017 is gebruikt om de BGT te koppelen aan het beheer van de openbare ruimte (BOR) en de kaart van 2014 op te werken naar de huidige stand. Vanaf 1 december 2017 is het werkelijke beheer van de BGT verder opgepakt. Dit alles heeft te maken met de BGT op naar 2020 (fase 2): voltooiing en het vervolmaken van de BGT zodat het voldoet aan de wettelijke eisen.

Ontwikkelingen

Het kabinet is, voor de verkiezingen, bezig geweest met hervorming en herziening van het belastingstelsel voor lokale overheden. Het idee was om een verschuiving te laten plaatsvinden van rijksbelastingen naar gemeentebelastingen. Daarbij komen de 'kleine' belastingen te vervallen. Dit heeft onder andere impact (korting) op de inkomsten uit het Gemeentefonds en consequenties voor de wetgeving. Daarnaast zijn er voorstellen gedaan om het gemeentelijk belastinggebied te verruimen. Bijvoorbeeld door de invoering van een ingezetenenheffing en de wederinvoering van het gebruikersdeel OZB voor woningen.

Op 14 februari 2018 ondertekenden het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen echter een interbestuurlijk programma (IBP) met bijbehorende gezamenlijke agenda. Over de fiscale thema's zijn daarbij de volgende procesafspraken gemaakt: *Decentrale belastingstelsels hebben regulier onderhoud nodig om in goede staat te blijven en toekomstbestendig te zijn. Rijk en medeoverheden gaan aan dit onderhoud werken en verkennen daarnaast de mogelijkheden die decentrale belastingstelsels bieden om de realisatie van gezamenlijke ambities te faciliteren.*

Hervorming belastingstelsel door middel van het verruimen van het gemeentelijk belastinggebied wordt niet ondersteund door het nieuwe Kabinet (bron: Bijzondere Ledenbrief VNG als reactie op het Regeerakkoord 2017-2022).

Afvalstoffenheffing

Diftar+ is ingegaan per 1 januari 2019. Dit heeft alles te maken met de VANG doelstelling opgelegd vanuit het Rijk. Deze doelstelling betekent een afname van het aantal kg's per inwoner per jaar. Het streven is voor 2020 100 kg restafval per inwoner per jaar. Het uiteindelijke doel voor 2025 is het aantal kg's terug te brengen naar 30 kg per inwoner per jaar.

Omgevingswet

Het Kabinet is in 2011 begonnen met een grote stelselherziening van het omgevingsrecht. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor bestaande verordeningen, beleidsregels, nadere regels en besluiten. De wet dient in te gaan op 1 januari 2021. Voor zowel de BAG als de BGT moeten de gegevens/data op orde zijn.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Vanaf volgend jaar (2020) wordt een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Daarmee komt een einde aan het monitoren met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb). Dat hebben het Rijk en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken. In 2020 komt er een benchmark, waarin naast de ozb ook de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken. Door een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de tariefontwikkeling met landelijke en provinciale gemiddelden, moeten de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker worden. Ook moet de benchmark het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

Woningwaarderingstelsel

De Tweede Kamer heeft de motie van het lid Monasch over aanpassing van het woningwaarderingstelsel per 1 oktober 2015 aangenomen. Per 1 januari 2006 was namelijk de gebruikersbeschikking WOZ voor de huurder verdwenen, de gebruiker van een woning ontvangt geen aanslag OZB gebruiker meer. Met deze aanpassing wordt dit gerepareerd en krijgen de huurders weer belang bij de verkrijging van de WOZ-waarde. Vanaf 2016 kan een huurder bezwaar maken tegen de hoogte van de WOZ-waarde. Aanpassing van de waarde kan dan doorwerken in de hoogte van de huur. De uitvoeringskosten die gemeenten maken voor bijvoorbeeld de bezwaarprocedure dekt het Rijk niet.

Rioolheffing

In 2019 is gewerkt aan het opstellen van het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020 - 2024. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020 - 2024.

Leges

Het onderzoek naar de kostendekkendheid van de omgevingsvergunningen (titel 2) is door u op 26 januari 2016 besproken. De aanbevelingen van de Rekenkamercommissie zijn hierbij meegenomen. De leges omgevingsvergunningen zijn voor de jaren 2016-2019 gebaseerd op 75% kostendekking. Hierbij is rekening gehouden met wettelijke kaders en rechtelijke uitspraken. Voor 2020 moet u een nieuw standpunt innemen. In 2019 stellen we een nieuw uitgangspunt kostendekking op.

Leges burgerzaken (titel 1 en 3): jaarlijks wordt in principe uitgegaan van 100% kostdekking. De legestarieven zijn afhankelijk van de tijdsbesteding, de maximale tarieven, de loonkosten en andere directe kosten. Als gevolg van de 10-jarige verlenging van reisdocumenten en rijbewijzen worden de komende jaren veel minder documenten afgegeven. Hierdoor dalen de inkomsten. De Visie Dienstverlening 2016 wordt in 2019 herijkt. Hierbij worden ook de servicenormen van de leges burgerzaken betrokken.

Toeristenbelasting

Op advies van het recreatieschap Drenthe is het tarief van de toeristenbelasting de afgelopen jaren gefaseerd in lijn gebracht met onze omliggende Drentse gemeenten. Dit in het kader van de harmonisatie van de tarieven van de toeristenbelasting. Het voorgestelde tarief van het recreatieschap – een tariefstijging van € 0,05 per jaar voor de komende 5 jaar – heeft u niet overgenomen. Het tarief voor de toeristenbelasting is op dit moment € 1,00 per persoon per overnachting.

Forensenbelasting

Onder de naam 'forensenbelasting' heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). Een eventuele trendmatige verhoging van deze belasting is gekoppeld aan de verhoging van de OZB.

Afvalstoffenheffing

Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Om het vaste tarief afvalstoffenheffing voor 2020 op een laag niveau te houden is een onttrekking uit de reserve Lastenverlichting nodig (voorheen was dit de egalisatiereserve reiniging).

Reclamebelasting

U heeft op 14 december 2010 besloten tot de invoering, per 1 januari 2011, van reclamebelasting van het komgebied van Oosterwolde. De reclamebelasting houdt in dat de ondernemers een vast bedrag per jaar betalen. De gemeente legt deze belasting op en stort na aftrek van 5% beheerkosten de opbrengsten in een fonds. Met deze baten kunnen de ondernemers evenementen en activiteiten ontplooiën, gericht op promotie en het zorgen voor een aantrekkelijk winkelklimaat van het centrum van Oosterwolde.

BIZ (Bedrijven Investeringszone)

Oosterwolde Promotion heeft een missie en een visie geformuleerd voor het winkelgebied in Oosterwolde. Dit moet leiden tot een plan waarin staat wie langs welke weg wat gaat doen om die missie/visie te realiseren. Het idee er bij is om ook te onderzoeken of het instellen van een BIZ voor het winkelgebied haalbaar is. Oosterwolde Promotion werkt hierbij nauw samen met de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde en ook met ons als gemeente. Ook de Commerciële Club Ooststellingwerf en de Rabobank zijn bij dit proces betrokken. In verband hiermee is het convenant inzake de reclamebelasting verlengd voor 2019 en 2020.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde toets om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
lokale heffingen	11.724	10.086	10.518	10.521	8.429	8.332
leges	820	723	691	706	633	608
Totaal	12.545	10.809	11.209	11.227	9.062	8.940

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
3.1 Thema Economische ontwikk.						
Reclamebelasting	41	43	41	41	41	41
Toeristenbelasting	259	253	253	253	253	253
Totaal 3.1 Thema Economische ontwikk.	300	296	294	294	294	294
3.3 Thema Milieu						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.042	2.103	2.379	2.379	2.378	2.378
Rioolheffing (gecombineerd)	2.718	2.700	2.884	2.884	2.884	2.884
Totaal 3.3 Thema Milieu	4.760	4.803	5.263	5.263	5.262	5.262
6.3 Thema Financiën						
Forensenbelasting	72	77	77	77	77	77
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.679	2.555	2.558	2.562	2.565	2.469
Onroerende zaakbelasting gebruikers	239	230	230	231	231	232
Precariobelasting	3.673	2.127	2.096	2.096	-	-
Totaal 6.3 Thema Financiën	6.664	4.988	4.961	4.965	2.873	2.777
Totaal Lokale heffingen	11.724	10.086	10.518	10.521	8.429	8.332

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
3.2 Thema Openbare ruimte						
Verharding	9	-	4	4	4	4
Totaal 3.2 Thema Openbare ruimte	9	-	4	4	4	4
3.4 Thema Bouwen en wonen						
Bestemmingsplannen	19	25	25	25	25	25
Totaal 3.4 Thema Bouwen en wonen	19	25	25	25	25	25
6.2 Thema Dienstverlening						
Drank en horeca	13	-	-	-	-	-
Omgevingsvergunningen, baten	343	400	400	400	400	400
Burgerlijke stand / huwelijk	15	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	419	258	222	236	163	138
Overige leges	2	25	25	25	25	25
Totaal 6.2 Thema Dienstverlening	792	696	660	674	601	576
6.3 Thema Financiën						
IP Huisvesting en werkplek	-	3	3	3	3	3
IP Bedrijfsvoering algemeen	1	-	-	-	-	-
Totaal 6.3 Thema Financiën	1	3	3	3	3	3
Totaal leges	820	723	691	706	633	608

Kostendekking

Toelichting kostendekking

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoordt we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead voor taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval en riolering.

Berekening van kostendekkendheid

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering, reiniging en leges. De uitgangspunten bij deze heffingen zijn volledige kostendekkend (rioolheffing en reinigingsheffing), 75% kostendekking (omgevingsvergunningen) en in principe kostendekking (burgerzaken). Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (64%) en van de binnendienst (85%). Een deel van de opbrengst van de reinigingsheffing wordt gerealiseerd door een onttrekking aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Riolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.281	2.578
Baten	-35	-537
Netto lasten taakveld	2.246	2.041
Toe te rekenen lasten		
Overhead	327	115
Kwijtschelding	48	90
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Watergangen	25	
BTW	230	126
Totaal toe te rekenen lasten	637	339
Totale lasten	2.883	2.380
Opbrengst heffingen	-2.884	-2.379
Dekkingspercentage	100%	100%

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Omgevingsvergunning titel 2	Begroting Leges burgerzaken titel 1 en titel 3
Lasten		
Lasten	402	233
Baten	0	0
Netto lasten	402	233
Toe te rekenen lasten		
Overhead	220	65
Totaal toe te rekenen lasten	220	65
Totale lasten	622	298
Opbrengst heffingen	-592	-260
Dekkingspercentage	95%	87%

De lasten betreffen:

- de toe te rekenen salarislasten op basis van de verwachte afzet producten en inzet tijd
- de directe materiële lasten
- de toe te rekenen overhead wordt overeenkomstig het gemeentelijk beleid op basis van de salarislasten toegerekend

De baten betreffen:

- de verwachte opbrengsten op basis van aantal maal prijs
- de vrijval van de voorziening leges

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2020 € 18,916 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 11,502 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 7,414 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 11,580 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Sociaal Domein € 0,869 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 3,297 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 1,359 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 18,916 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, opneinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie

Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Opneinderegelingen

De belangrijkste opneinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (WMO, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen

Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing

Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg);
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening);
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits);
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Jaarstukken 2018 € 28.700 lager. Dit heeft een aantal oorzaken:

- Risico 1b 'afwijking WWB budgetten' is hoger omdat we in de begroting rekening houden met een hoger tekort. Daarnaast worden jaarlijks de bedragen aangepast. (+10.000)
- Risico 2 'Bijstelling AU' is verhoogd omdat de integratieuitkering Sociaal Domein van 2019 ook onderdeel uitmaakt van de algemene uitkering. (+27.000)
- Risico 3 'Overschotten in het BCF'. In de Algemene Uitkering 2020 is geen bedrag meer opgenomen voor BCF. (-112.500)
- Risico 9 'diverse gerechtelijk procedures' is aangepast. (-63.000)
- Risico 11 'Verbonden partijen' is toegevoegd. (+109.800)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1a.	Risico: vangnet-uitkering wordt niet toegekend Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2020 is dit risico nihil omdat we aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.	-	-	-
1b.	Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. In de begroting is al rekening gehouden met een tekort van 3,2%. Het risico gaat over het resterende mogelijke tekort. Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.	2	4	€ 113.000
2.	Risico: bijstelling algemene uitkering gemeentefonds (AU) Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde "trap op, trap af systematiek". Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. Beheersmaatregel: drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaire beoordelen we en rekenen we door.	-	-	€ 444.000
3.	Overschotten in BTW compensatiefonds (BCF) Toelichting risico: Als er overschotten zijn in het BCF worden deze (in het lopende jaar) toegevoegd aan het gemeentefonds. De verwachte voorschotten hadden we voor 50% meegenomen in de meerjarenraming. Voor 2019 ging het om € 350.000. Voor 2020 hebben we geen bedrag opgenomen. Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaire beoordelen we. Als er nieuwe informatie is over het BCF dan verwerken we deze in de begroting.	3	4	€ 0
4.	Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstellen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restantschuld te voldoen. Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.	1	3	€ 6.000
5.	Risico: garanties woningbouwcorporaties Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' nog worden aangesproken. Beheersmaatregel: het door het waarborgfonds verstrekte overzicht beoordelen we en daarnaast beoordelen we bij een individuele aanvraag de situatie.	1	5	€ 50.000
6.	Risico: Nationale Hypotheek Garantie Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.	1	4	€ 19.000
7.	Risico: overige garanties Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.	1	5	€ 50.000
8.	Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie Toelichting risico: Bij (gedeeltelijke) leegstand lopen de exploitatiekosten van het gebouw door terwijl de inkomsten wegvallen. De exploitatie van de M.F.A.'s komt daarmee onder druk te staan. Op dit moment is er (gedeeltelijk) leegstand in MFS de Boekebeam door het opheffen van obs Dalton Mst van Hasseltschool en bij MFA de Samensprong.	5	4	€ 90.000

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
	Beheersmaatregel: in 2013 is de 'Visienota toekomst basisonderwijs in Ooststellingwerf' door u vastgesteld, waarin de mogelijkheden staan voor het toekomstig onderwijslandschap. In maart 2012 is de notitie 'platteland aan zet' door u vastgesteld waarin de kaders zijn geschetst van het na te streven voorzieningenpeil.			
9.	Risico: diverse gerechtelijke procedures Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.	5	4	€ 477.000
10.	Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.	-	-	PM
11.	Risico: verbonden partijen Toelichting risico: Op basis van de ontwerpbegroting 2020 is de bijdrage aan de FUMO hoger dan opgenomen in de primitieve begroting 2020. Op de ontwerpbegroting worden zienswijzes e.d. ingediend waardoor deze mogelijk aanpast. Het maximaal risico (bijdrage ontwerpbegroting en primitieve begroting) is opgenomen. Beheersmaatregel: Wethouder Fimke Hijlkema heeft deelname in het algemeen bestuur van de FUMO	5	4	€ 109.800
12.	Risico: eikenprocessierups Toelichting risico: Momenteel is er een landelijke plaag eikenprocessierupsen waar veel bestrijdingskosten voor gemaakt worden. De jaarlijkse lasten en ook de inregeling (mogelijk centrale bestrijding) is onzeker maar is wel een risico voor de gemeente.	3	4	PM
13.	Risico: BTW SPUK en uitspraak fiscus Toelichting risico: In 2019 is de SPUKregeling in werking getreden waarbij middels een jaarlijkse SiSa verantwoording van BTW plaatsvindt. Dit bedrag is gemaximeerd waardoor het risico aanwezig is dat de daadwerkelijke vaststelling lager kan zijn dan de uitvraag. Daarnaast loopt er een procedure met de fiscus voor verrekening van BTW voor een aantal afspraken met derden. Uitkomsten kunnen van invloed zijn op BTW verrekening.	4	4	PM
			TOTAAL	€ 1.358.800

Risico's Sociaal Domein

Binnen het Sociaal Domein zijn diverse risico's, hieronder staan de belangrijkste risico's.

Jeugd en WMO

- In 2021 wordt een wijziging op de Jeugdwet van kracht betreffende het woonplaatsbeginsel. Op dit moment vallen jeugdigen, waarvoor geldt dat zij onder voogdij zijn gesteld of ouder zijn dan 18 jaar én in een jeugdhulpinstelling of pleeggezin verblijven, financieel onder de gemeente waar de jeugdige verblijft. Na de wetwijziging vallen deze jeugdigen financieel onder de gemeente waar zij woonden voordat zij verhuisden naar een jeugdhulpinstelling of pleeggezin. Dit zou kunnen leiden tot meerkosten voor onze gemeente, maar het verdeelmodel van de jeugdhulpgelden wordt ook aangepast. Hoeveel kinderen uit onze gemeente dit betreft, is bij ons niet bekend. In 2019/2020 zal het ministerie inzicht verschaffen in de financiële effecten van de wetwijziging.
Ingeschat risico: PM
- De landelijke tendens is dat de zorgkosten voor de Jeugd blijven toenemen.
Ingeschat risico: PM
- Het Rijk heeft samen met gemeenten een traject gestart om de verdeelsystematiek van het Sociaal Domein aan te passen. Dit heeft waarschijnlijk gevolgen voor de verdeling per 2021. Dit kan voor- of nadelig voor Ooststellingwerf zijn. In Fries verband nemen we ambtelijk en bestuurlijk deel aan een overleg om de actualiteiten te bespreken en input te leveren.
Ingeschat risico: PM

- In 2018 is gestart met trajectfinanciering bij Jeugdhulp. Dit was iets geheel nieuws. In 2018 bleken de jeugdhulpkosten hoger dan voorheen. Diverse maatregelen om de kosten van trajectfinanciering te monitoren en te beheersen zijn genomen. Het financiële effect voor 2020 is nog niet (volledig) bekend.

Ingeschat risico: PM

- Per 2019 is het abonnementstarief WMO ingevoerd. Iedereen die een eigen bijdrage in de WMO betaalt, gaat een vast maandbedrag van € 20 betalen (2019: € 17,50). Het risico is dat dit tarief een aanzuigende werking gaat hebben op de zorgvraag.

Ingeschat risico: PM

- Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratiekantoor (CAK). De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door deze systematiek heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen krijgen.

Ingeschat risico: PM

Participatiewet

Met de invoering van de Participatiewet is de instroom in de Wet sociale werkvoorziening gestopt. Vanuit die achtergrond zijn de acht gemeenten gestart met de herstructurering van de sociale werkvoorziening. Dit is afgerond met een fairdeal, dienstverleningsovereenkomsten en een nieuwe gemeenschappelijke regeling. Alle huidige sw-medewerkers blijven werkzaam binnen Caparis en vier gemeenten worden eigenaar. De gemeente Ooststellingwerf gaat op basis van haar vastgestelde re-integratiebeleid 'Inclusief Ooststellingwerf' de komende jaren uitvoering geven aan de Participatiewet.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Door de wijziging in het BBV is er vanaf 2017 ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans.

Kengetallen	Rekening	Begroting	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Netto schuldquote	40%	46%	46%	46%	48%	44%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	35%	43%	40%	40%	41%	38%
Solvabiliteitsratio	39%	32%	31%	30%	29%	31%
Structurele exploitatieruimte	0%	2%	-1%	-2%	-5%	-4%
Grondexploitatie	3%	2%	4%	4%	5%	5%
Belastingcapaciteit	93%	89%	87%	88%	88%	89%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	-836	-1.371	-4.005	938	268	2.329

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 4% geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 87% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo

De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investerings- en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2020 is negatief (met name omdat we veel gaan investeren).

Geprognosticeerde balans

De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	31-dec-17	31-dec-18	31-dec-19	31-dec-20	31-dec-21	31-dec-22	31-dec-23
Vaste Activa							
Immateriele Vaste Activa	1.597	1.556	1.514	1.473	1.431	1.389	1.389
Materiele Vaste activa	60.100	60.769	57.886	57.568	55.840	54.100	51.788
Financiële vaste activa	5.867	5.784	6.338	4.958	4.872	4.786	4.701
Totaal Vaste activa	67.564	68.109	65.738	63.999	62.143	60.275	57.878
Vlottende activa							
Voorraden	2.835	2.379	2.413	2.866	3.024	3.096	3.325
Vordering	4.866	5.957	5.957	5.957	5.957	5.957	5.957
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	510	2.388	2.388	2.388	2.388	2.388	2.388
Totaal Vlottende activa	8.211	10.724	10.758	11.211	11.369	11.441	11.670
Totaal Activa	75.775	78.833	76.496	75.210	73.512	71.716	69.548
Passiva							
Vaste passiva							
Eigen vermogen	29.478	30.352	26.441	23.001	22.341	21.073	21.403
Voorzieningen	10.197	9.894	10.599	10.127	10.113	9.939	9.855
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	26.367	25.304	35.740	32.374	24.606	22.037	21.668
Totaal Vaste passiva	66.042	65.550	72.780	65.503	57.060	53.049	52.926
Vlottende passiva							
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	3.761	10.535	968	6.959	13.704	15.919	13.874
Overlopende passiva	5.973	2.748	2.748	2.748	2.748	2.748	2.748
Totaal Vlottende passiva	9.734	13.283	3.716	9.707	16.452	18.667	16.622
Totaal Passiva	75.776	78.833	76.496	75.210	73.512	71.716	69.548

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
2. Welzijn & educatie						
Huisvesting onderwijs	-1.530	-1.445	-1.451	-1.423	-1.437	-1.413
Welzijn- en sportaccommodaties	-820	-1.072	-834	-834	-810	-791
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.						
Bruggen en oevervoorzieningen	-108	-26	-63	-63	-63	-63
Openbaar Groen	-500	-530	-599	-577	-587	-595
Rioleringen	-1.665	-1.633	-1.789	-1.789	-1.788	-1.787
Rioolheffing	2.664	2.641	2.825	2.825	2.825	2.825
Verhardingen	-1.461	-1.474	-3.469	-1.628	-1.502	-1.346
Verkeersvoorzieningen	-247	-241	-241	-273	-272	-289
6. Bestuur & Dienstverlening						
Automatisering	-1.043	-1.153	-1.137	-1.137	-1.132	-1.132
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	-4.712	-4.932	-6.759	-4.899	-4.766	-4.591

Wegen, kunstwerken en verlichting

Wegen

Beleidskader

De gemeente maakt bij het beheer van haar wegen gebruik van een wegbeheersysteem dat een CROW-keurmerk voor wegbeheer heeft (CROW staat voor Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechiek). De MOP (MeerjarenOnderhoudsPlanning) Wegen is vastgesteld. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig. Het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) is in 2013 door u vastgesteld.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting

Beleidskader

De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. In 2018 is besloten om de traditionele lichtpunten versneld te vervangen door led lichtpunten. Hiervoor is een investeringskrediet beschikbaar gesteld.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen, riolering en gebouwen

Groen

Beleidskader

Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen (IMAG-normen) te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'.

Er wordt een nieuw Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld. Hiervoor is in 2019 het plan van aanpak vastgesteld en zijn er start bijeenkomsten georganiseerd. Het Biodiversiteitsplan vervangt na, na vaststelling, de Notitie Groenbeleid 2011.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Riolering

Beleidskader

In 2019 is gewerkt aan het opstellen van het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020 - 2024. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud, aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie.

Financiële gevolgen in de begroting

Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkeld in de periode 2020 - 2024.

Gymnastieklokalen

Beleidskader

Per 1 januari 2015 is het "onderhoud buitenkant" van de onderwijsgebouwen overgeheveld naar de schoolbesturen. De voorziening 'Onderhoud onderwijsgebouwen en gymlokalen' is daarom in 2015 opgeheven. Hiervoor is de voorziening 'Onderhoud gymnastieklokalen' in de plaats gekomen. De instandhouding van gymnastieklokalen blijft een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De onderlegger hiervan is de MOP 2015-2024 Gymnastieklokalen.

Financiële gevolgen in de begroting

De werkzaamheden worden binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen 'De Weijert', gemeentelijke monumenten en woningen. De gemeentelijke gebouwen inspecteren we periodiek voor het actualiseren van de MOP's.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Sport en ICT

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen in de begroting

Op basis van de MOP's 2017-2026 van de B's, is de jaarlijkse dotatie van € 144.000 per 2017 in de onderhoudsvoorziening stopgezet. De dotatie in de onderhoudsvoorziening van de Steegdenhal is verlaagd naar € 15.500. Het planmatig onderhoud wordt conform de MOP uitgevoerd. In 2018 zijn de MOP's geactualiseerd, de mogelijke financiële gevolgen worden meegenomen bij de Jaarrekening.

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. Om tot een gelijkmatige verdeling van de veldrenovaties te komen, is in 2013 een MOP 2014-2018 (renovatieplan) grassportvelden opgesteld. U heeft in 2016 besloten het sportcomplex Waskemeer met een wetrveld uit te breiden.

Financiële gevolgen in de begroting

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden zijn afgestemd op de beschikbare middelen. Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2014-2017 is besloten vanaf 2014 jaarlijks voor de renovatie van grassportvelden (1 toplaag) € 45.000 (incl. BTW) beschikbaar te stellen. De kosten voor het specialistisch onderhoud van het wetrveld Waskemeer is voor rekening van de gemeente.

De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie. Er is een aanvraag ingediend voor een uitgebreide omgevingsvergunning voor het sportcomplex Waskemeer. Na het succesvol verlopen van het dit proces kan het wetrveld worden gerealiseerd.

ICT

Beleidskader

De afgelopen jaren zijn Rijksprogramma's zoals iNUP en dienstverleningsconcepten zoals 'Overheid geeft Antwoord' leidend geweest voor de ontwikkelingen op het gebied van digitale dienstverlening. Hieraan gerelateerde investeringen waren vooral gericht op het verbeteren van ICT-basisvoorzieningen en -registraties (de 'bouwstenen' zoals de Basisregistratie Personen en de Basisregistratie Adressen & Gebouwen) en het verbeteren van werkprocessen en ICT-systemen.

'Digitale overheid 2017' en 'Digitale Agenda 2020' zijn de nieuwe richtinggevende programma's. Deze programma's maken deel uit van het nieuwe OWO Informatiebeleidsplan 2017-2020. Dat beschrijft de verdere richting van de informatievoorziening van de gemeente(n). De verdergaande digitalisering vraagt daarnaast continue onderhoud en aandacht voor beveiliging en beschikbaarheid van systemen. Ook het borgen van het prestatieniveau van de ICT-systemen blijft zeer belangrijk voor ons. Om deze uitdagingen te kunnen waarborgen op financieel gebied, zijn in het meerjarig investeringsplan ICT/Dienstverlening onder andere de vervangingsinvesteringen opgenomen. Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland hanteren zo veel mogelijk eenzelfde schema, zodat we inkoopvoordelen kunnen halen. We onderzoeken nog hoe we tot een OWO ICT-begroting en vervangings-schema kunnen komen.

Naast het Informatiebeleidsplan werken we met een I&A Jaarplan. Hierin zijn de meer projectmatige activiteiten opgenomen, zoals het harmoniseren van het applicatielandschap van (OWO) vakafdelingen. Werkzaamheden op dit gebied worden sinds 2015 vanuit een centraal OWO-team uitgevoerd.

Financiële gevolgen in de begroting

De ICT-projecten zijn afgestemd op de beschikbare middelen. De exploitatiekosten blijven onverminderd hoog, onder andere door hoge licentiekosten. Door jaarlijks eventuele overschotten over te hevelen (zoals met u is afgesproken), kunnen we tekorten in latere jaarschijven opvangen. Zo lijken de middelen vooralsnog voldoende om onze ambities te realiseren en de exploitatie te dekken. Het is nog niet duidelijk wat het effect van een gezamenlijke OWO ICT-begroting is. Eventuele tekorten (of overschotten) verantwoorden we in de voor- of najaarsrapportage. Of we betrekken ze bij de Programmabegroting.

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2017 is door u op 20 februari 2018 vastgesteld. In artikel 13 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2020 bedraagt € 6,3 miljoen (8,5 % van het begrotingstotaal 2020 van afgerond € 74 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2020-2023 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
Renterisiconorm				
Lasten begroting	73.989	71.306	70.277	69.915
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	14.798	14.261	14.055	13.983
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	8.100	7.700	2.500	300
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	8.100	7.700	2.500	300
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	6.698	6.561	11.555	13.683

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2020	20.600	1,93%	2.640	3,23%
Nieuwe leningen	4.800	-	-	-
Reguliere aflossingen	-8.100	-	-66	-
Vervroegde aflossingen	-	-	-	-
Stand per 31 december 2020	17.300	1,83%	2.574	3,25%

Het gemiddelde rentepercentage begin 2020 is als volgt berekend: rente 2020 / stand 1-1-2020. Het gemiddelde rentepercentage eind 2020: rente 2021 / stand per 31-12-2020. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Per saldo lossen we € 3,3 miljoen af op de leningenportefeuille, zonder rekening te houden met nieuwe financieringen. De leningenportefeuille is in 2014 en 2015 geherfinancierd door middel van leningen met uitgestelde stortingen. Hiermee voldoen we aan het uitgangspunt dat we de leningenportefeuille verder afbouwen. Hierdoor nemen de totale rentelasten af.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.640
MFC Oldeberkoop	247
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	16
Dorpshuizen	24
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	300
Stichting Stimuleringsfonds (stimuleringsleningen)	200
Stichting Stimuleringsfonds (blijversleningen)	60
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheidsleningen)	700
Stichting Stimuleringsfonds (startersleningen)	300
Stand per 1 januari 2020	4.606

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven het drempelbedrag van 0,75% van de begroting, moeten stallen bij het Rijk.

Liquiditeitsprognose

Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille de komende jaren verder kunnen afbouwen door het aantrekken van deels fix en/of lineaire leningen.

Renteschema

Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2020	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	558
b. De externe rentebaten (idem)	-220
Saldo rentelasten en rentebaten	338
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-13
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-85
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	87
	-11
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	327
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	327
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)	-355
Renteresultaat op het taakveld Treasury	-28

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf wil met lef en passie werken aan duurzame en toekomstbestendige initiatieven. Groot en klein, van binnen en van buiten de organisatie. Met een mentaliteit die gebaseerd is op daadkracht, op 'meer doen, minder praten'. Vertrouwen in de kracht van medewerkers én inwoners is de basis onder het (samen)werken. We willen meer faciliteren dan regisseren, initiatief van buitenaf omarmen en zo het woon- werk-, en leefklimaat in Ooststellingwerf op continue basis verbeteren.

Interbestuurlijk toezicht en Human Resource Management

Interbestuurlijk toezicht

We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde 'interbestuurlijk toezicht'. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolerings, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie.

Human Resource Management

In 2019 is met medewerking van medewerkers een nieuw strategisch personeelsbeleid geformuleerd dat in 2020 en de jaren daarna uitgevoerd gaat worden. Speerpunten in dit beleid zijn stimuleren van samenwerken, versterken van innovatie en participatie, balans van medewerkers en ondersteunen en creëren van goede randvoorwaarden. Daarnaast besteden we veel aandacht aan de ontwikkeling van de organisatie in de vorm van o.a. de bestuursopdrachten in het fysieke en sociale domein (GBT) en de ondersteuning van programmamanagement.

Financiën, Planning & Control & Juridische kwaliteitszorg

Financiën, Planning & Control

De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. De jaren 2020 en verder staan in het teken van het structureel op orde brengen van de begroting. De tekorten in het sociale domein moeten we beheersen. In 2020 gaan we in gesprek met de gemeenteraad over de inrichting van de Planning en Control cyclus waar een sobere en doelmatige inrichting voorop staat.

Juridische kwaliteitszorg (JKZ)

De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) van het team Bedrijfsvoering zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridische advisering bij beleidsontwikkeling en uitvoering. Om deze kwaliteit te borgen blijven we investeren in kennis en kunde en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. Dat deze missie zijn vruchten afwerpt blijkt uit het rapport "Juridische Kwaliteitszorg" van de Rekenkamercommissie (november 2018): "Bij de gemeente Ooststellingwerf is overwegend sprake van doelmatige en doeltreffende juridische kwaliteitszorg."

We blijven de "informele aanpak" stimuleren en inzetten: eerst het goede gesprek. We zetten met goed resultaat (pre)mediation in. Dit blijkt jaarlijks uit de jaarverslagen van de Algemene en Sociale Kamer van de commissie van advies voor de bezwaarschriften en de klachtenfunctionaris. Voor de komende periode gaan we verder met de reguliere activiteiten voor juridische kwaliteitszorg. Hierbij valt te denken aan opleidingen, organisatie juridisch vakberaad en tweedelijns advisering. Daarnaast staat het vervolg van de herijking juridische control op de agenda. Hierbij vormen de conclusies en aanbevelingen van de Rekenkamercommissie een waardevolle aanzet.

Rechtmatigheid, Inkoop, Informatiebeveiliging en Privacy

Rechtmatigheid

Betrouwbaarheid en rechtmatig handelen binnen wet & regelgeving is een belangrijk punt voor de gemeente. Jaarlijks leggen we in het Interne Controle plan de uitvoering van de verbijzonderde interne rechtmatigheidscontrole vast. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Inkoop

Op het terrein van het inkoop- en aanbestedingsbeleid zal in 2020 het bestaande beleidskader worden gehanteerd en in toepassing worden gestimuleerd. Wij faciliteren, motiveren en sturen daarbij op onze beleidsdoelen: lokaal- en regionale inkoop daar waar dat kan. Het actieplan Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) wordt verder uitgerold waarin het ambitiedocument circulaire economie Fryslân deel van uit maakt.

Nadere uitwerking geven we aan het traject Beter Aanbesteden. Dit heeft als doel het verbeteren van inkoop van diensten en producten zodat het slimmer, beter en makkelijker wordt voor zowel ondernemers als overheden.

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen ongevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient per 1 januari 2020 volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het nieuwe normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Vanaf 2020 moeten we daadwerkelijk volgens dit normenkader werken en verantwoord worden aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, BRO, DigiD en Suwinet. Beveiliging van onze gegevens en sturen op houding en gedrag vraagt continu aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om de informatiebeveiligingsbewustzijn te optimaliseren.

Burgers hebben op grond van de AVG het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De privacyrechten van burgers zijn daarmee uitgebreid en de eisen waaraan persoonsgegevens moeten voldoen zijn verscherpt. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2020 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen.

Communicatie, ICT en OWO afdelingen

Communicatie

We spelen in op de belangrijke (online) trends en een eenduidige profilering van de gemeente over alle projecten en activiteiten heen. Niet alleen offline, maar we ontwikkelen ook online door, in beeld, tekst en video. We maken steeds meer gebruik van animatie, infographics en film. Naast uitvoerende activiteiten richt communicatie zich ook dit jaar op het stimuleren, coachen en ontwikkelen van communicatiebewustzijn en -vaardigheden van de organisatie. We hebben een vernieuwde website en er kunnen steeds meer diensten online worden aangevraagd. We spelen een adviserende rol in de organisatieontwikkeling en participatievraagstukken. Communicatie richt zich op diverse onderwerpen zoals; Omgevingswet, zorg economie en Visie op Samenleven.

Informatie- en communicatietechnologie

Ook 2020 staat – net als voorgaande jaren – in het teken van de verdere integratie van de ICT-systemen binnen OWO. We zorgen voor continuïteit en kwaliteit van de ICT-dienstverlening aan de participerende gemeenten.

De informatievoorziening draagt bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid. Dichtbij inwoners, bedrijven en recreanten. We creëren hiermee randvoorwaarden voor een efficiënte bedrijfsvoering en een klantgerichte en effectieve dienstverlening aan inwoners en bedrijven. Voor 2020 hebben we een structureel budget van € 150.000 per OWO-gemeente voor de verdere doorontwikkeling van de informatievoorziening. De projecten uit het informatiseringsjaarplan zijn conform planning uitgevoerd. Driemaal in het jaar is het jaarplan geactualiseerd. Invlegers vanuit de wetgeving zijn opgenomen en gefinancierd vanuit projecten die minder geld kostten dan oorspronkelijk geraamd.

OWO afdelingen: het fundament van onze samenwerking

In 2017 zijn de OWO-afdelingen in de drie gemeenten gerealiseerd:

- Beheer & Registratie (Belastingen & Vastgoedinformatie en Backoffice Sociaal Domein) in Oosterwolde.
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving in Gorredijk.
- Bedrijfsvoering in Wolvega.

Deze afdelingen zijn na vier jaar bouwen onlosmakelijk verbonden met deze gemeenten. De OWO-afdelingen vormen met ruim 140 fte en een grote hoeveelheid aan werkzaamheden en diensten een substantieel deel van de gemeentelijke organisaties. Ze dragen bij aan een toekomstbestendige, wendbare lokale overheid.

Ook buiten onze gemeenten is OWO een begrip. Een bijzonder en uniek samenwerkingsverband: samen waar het kan én met behoud van eigenheid. Onverminderd zetten de afdelingen zich in voor de 4 K's: Meer Kwaliteit, vergroten van Kennis, vermindering van Kwetsbaarheid en minder (meer)Kosten.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking;
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen;
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise;
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker;
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor.

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 20 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouders overleg.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2020 is begroot op € 112.000
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat	€ 0 (2020)

x € 1.000	
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en controlcyclus van het SDF.

VRF

Verband		Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 20 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: <ul style="list-style-type: none"> · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters); · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF (burgemeester Oosterman); · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie pfh's); · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen); · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen; · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers). 		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweezorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken. En het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen		
Financieel belang	Bijdrage 2020 € 2.446.227: <ol style="list-style-type: none"> 1. Gezondheid € 179.159 2. Jeugdgezondheidszorg € 867.181 3. Veiligheid € 85.936 4. Brandweer € 1.383.951 		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2020 € 4.093 31-12-2020 € 3.558	Vreemd vermogen: 1-1-2020 € 66.522 31-12-2020 € 68.347	
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2020)		
Risico's	Als de VRF zich niet houdt aan afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en controlcyclus van de VRF.		

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Bos	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	<p>De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Nieuwe activiteiten van Caparis N.V. komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Verder streeft de GR naar het terugdringen van het subsidie- en exploitatietekort bij Caparis N.V.</p> <p>Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij er geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DienstverleningsOvereenkomst afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Voor 2020 is er dan ook geen sprake meer van een bijdrage aan de GR.</p>	
Financieel belang	Vanaf 2020 is geen sprake meer van een exploitatiebijdrage.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2020 € 585 31-12-2020 € 545	Vreemd vermogen: 01-01-2020 € 5.196 31-12-2020 € 4.368
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2020)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Hijlkema	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. "Samen is meer dan de som der delen".	
Financieel belang	Bijdrage 2020: € 78.306	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2020 € 672 31-12-2020 € 679	Vreemd vermogen: 1-1-2020 € 1.222 31-12-2020 € 1.222
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2020)	
Risico's	De financiële risico's voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De bijdrage is beperkt en de regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband		Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Hijlkema.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingpartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.		
Financieel belang	Bijdrage 2019 € 244.950 De begroting 2020 is eind december 2019 gereed, daarom zijn de cijfers 2019 opgenomen.		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	1-1-2019 € 200	1-1-2019	€ 3.075
	31-12-2019 € 527	31-12-2019	€ 3.100
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2019)		
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. De FUMO vult een organisatie in op basis van uitgangspunten en een bedrijfsplan uit 2012. Intussen is gebleken dat die uitgangspunten niet meer actueel zijn. Dit verhoogt het risico van financiële tekorten in de aanloopfase. Diverse gemeenten, waaronder de OWO-gemeenten, hebben in een zienswijze aan de bel getrokken en dringend gevraagd om uiterst sober en zuinig te opereren. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Oprachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan.		

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband		Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling			
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Hijlkema.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.		
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	1-1-2018 € 322	1-1-2018	€ 94
	31-12-2018 € 369	31-12-2018	€ 121
Verwachte resultaat	€ 0 (2019)		

x € 1.000	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het teruglopen van de bouwactiviteiten in relatie tot de financiële crisis zoals we die in de afgelopen jaren hebben ervaren. Dit risico kunnen we verminderen door in te spelen en actief te reageren op ontwikkelingen en toekomstprognoses in de begroting. Zo kunnen we daar waar nodig bijsturen of zelfs maatregelen afdwingen om de kosten dekkend te maken voor de komende jaren. Dit alles conform de eisen en voorschriften zoals die zijn gesteld in de Gemeenschappelijke Regeling Hûs en Hiem.
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig	

Caparis

Verband		Caparis NV te Drachten	
Vennootschappen en Coöperaties			
Deelnemers	Vanaf 2020 is geen sprake meer van de deelneming Caparis NV.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Vanuit deze regeling nemen wij deel in Caparis N.V. De kernactiviteit is "het aanbieden van arbeidsplaatsen in het kader van de (voormalige Wet) sociale werkvoorziening voor inwoners uit de gemeente Ooststellingwerf". Het beleidsvoornemen voor de deelname in Caparis N.V. is het stimuleren van de beweging van binnen naar buiten. Dit betekent dat meer SW-werknemers gaan werken in het reguliere bedrijfsleven door middel van uitplaatsing, detachering, jobcarving en functiecreatie. Verder is het streven het bedrijfsresultaat te verbeteren. Dit wil Caparis N.V. realiseren door meer en nieuwe opdrachten te verwerven, het verbeteren van de netto toegevoegde waarde op arbeid en het verlagen van huisvesting- en personeelslasten. Per 1-1-2020 zijn wij geen aandeelhouder meer van Caparis. Vanaf 2020 is sprake van een DienstVerleningsOvereenkomst met Caparis.		
Financieel belang	Vanaf 2020 is geen sprake meer van een deelneming		
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:	
	01-01-2017 € 13.920	01-01-2017	€ 9.966
	31-12-2017 € 16.091	31-12-2017	€ 7.505
Verwachte resultaat x € 1.000 *	€ 2.171 (2017)		
Risico's	Geen		
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig			

Omrin

Verband		Omrin:	
		a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden	
		b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties			
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder Hijlkema.		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.		
Financieel belang	Aandelenkapitaal:		
	a. € 54.457		
	b. € 46.807		
	Het uitbetaalde dividend over 2018 bedraagt € 567 (Afvalsturing) en € 3.705 (NV Fryslan Miljeu)		

Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen:	a. Vreemd vermogen
	1-1-2018 € 48.680	1-1-2018 € 160.130
	31-12-2018 € 50.585	31-12-2018 € 152.203
	b. Eigen vermogen:	b. Vreemd vermogen
	1-1-2018 € 7.908	1-1-2018 € 16.979
	31-12-2018 € 8.414	31-12-2018 € 16.324
Resultaat x € 1.000 *	a. € 2.026 (2018)	
	b. € 1.192 (2018)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het dividend over 2018 is € 53.352	
Vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2018 € 4.687.000	1-1-2018 € 135.185.000
	31-12-2018 € 4.991.000	31-12-2018 € 132.518.000
Resultaat x € 1.000 *	€ 337.000 (2018)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen:	Vreemd vermogen:
	1-1-2018 € 48	1-1-2018 € 1.052
	31-12-2018 € 59	31-12-2018 € 1.058
Resultaat x € 1.000 *	€ -7 (2016)	

Risico's

Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,5 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.

* Geen geprognosticeerde balans aanwezig

Paragraaf 7 | Grondbeleid

De gemeente is van actief grondbeleid overgegaan naar facilitair grondbeleid. Daarbij is de nadruk komen te liggen op de uitvoering van de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). De gemeente heeft vanuit de Woningwet de volkshuisvestelijke taak. De RO taak is de zorg voor een goede ruimtelijke ordening uit hoofde van de procedures van de Wet ruimtelijke ordening (Wro).

Faciliterend grondbeleid gaat uit van "gebiedsontwikkeling door derden". Uit Hoofdstuk 6.4 Wro vloeit voort dat het kosten verhaal daarbij verplicht is. De gemeente stelt het bestemmingsplan vast waarbij de kosten van gemeenschapsvoorzieningen worden verhaald. Dit gebeurt door het sluiten van een (anterieure) overeenkomst. Als dat niet lukt dient er een exploitatieplan opgesteld te worden.

Algemene beleidslijn

Het realiseren van gebiedsontwikkeling en volkshuisvesting vraagt om een op maat gesneden aanpak. De aanpak die in de Woonvisie 2017-2022 voorstaat, is om het beleid verder uit te werken in (flexibele) uitwerkingsagenda's. Het grondbeleid staat ook in het kader van de Woonvisie. In de toekomst moeten we meer aandacht hebben voor het 'managen' van de gevolgen van de demografische ontwikkelingen. De komende 10 jaar zet de vergrijzing door. We krijgen een periode van woningverdunding als gevolg van een veranderde samenstelling van onze bevolking. Dit heeft gevolgen voor onze in te zetten grondposities. De grondposities hebben we nu (grotendeels) aangewend voor zonnepaneelvelden.

Doelstelling

Nu de Woonvisie is vastgesteld zal ook de Nota grondbeleid hierop worden aangepast. De doelstelling voor het grondbedrijf zoals geformuleerd in de Nota Grondbeleid 2011 is niet veranderd: "Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen." De nieuwe Nota grondbeleid zal in het kader staan van de uitvoering (instrumenteel) van de Woonvisie.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- ruimtelijke kwaliteit;
- het stimuleren van plaatselijke economie;
- het inzetten op duurzaamheid;
- het opstellen van economisch beleid;
- het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid;
- vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- richt het grondbedrijf zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro;
- voldoet het grondbedrijf aan de kwaliteitscriteria van het BBV;
- heeft het grondbedrijf een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren;
- is het grondbedrijf robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen;
- is het grondbedrijf financieel transparant en gezond (inzet op maximale terugverdien capaciteit);
- heeft het grondbedrijf nieuwe dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Alles is te herleiden naar de ambities die we als gemeente nastreven. De uitkomst is de uiteindelijke realisatie van de gemeentelijke ambitie.

Uitvoering

Woningbouwopgave

De corporaties Actium en WoonFriesland hebben op korte termijn geen plannen meer om nieuwe huurwoningen te bouwen. Ook heeft Actium aangegeven dat ze woningen afstoot (op beperkte schaal) en oog heeft voor verbetering van hun huurwoningen. Met de corporaties zijn hierover prestatieafspraken gemaakt. Particuliere initiatieven voor woningbouw beginnen op kleine schaal weer te lopen. De ontwikkeling in Oosterwolde aan de Elsjeshof is afgerond. In Elsloo en Langedijke liggen nog gronden op voorraad en worden ook al weer kavels verkocht. In het bestemmingsplan Donkerbroek-West is de uitgifte van kavels is gestart. De eerste kavels zijn inmiddels ook al verkocht.

De Woonvisie geeft de (cijfermatige) onderbouwing van de woningbouwprognose. Hoewel de inschattingen op de demografische ontwikkelingen enigszins fluctueren, is de algemene trend dat Ooststellingwerf een anticipeer gemeente is. De Woonvisie laat zien dat tot 2020 nog ruimte voor nieuwe woningbouw is. Deze ruimte is begrensd (door regionale afspraken en de provincie), er is een einde gekomen aan het 'plafondloos bouwen op inbreidingslocaties'. We moeten kijken naar de langere termijn effecten van nieuwe woningbouw. De verwachting, gelet op de demografische ontwikkelingen, is dat er woningen zullen 'overblijven' in onze gemeente. Het is noodzakelijk dat het uitvoeringsprogramma met deze inzichten rekening houdt. Ook zien we dat particuliere initiatieven zijn gestart (een voorbeeld: het miniatuurpark te Appelscha).

Complexen grondexploitatie

Actief grondbeleid wordt facilitair grondbeleid

De gemeente zal hiervoor de nadruk leggen op facilitair grondbeleid. Voor de lopende complexen lopen we binnen de exploitatie toch nog wel enig risico doordat rentelasten verder doorlopen in een langere exploitatie. Dit ligt vooral in het afzettingtempo van de woningbouwgrond.

We zijn zeer terughoudend met de aankoop van grond, we zijn immers afgestapt van het actief grondbeleid. Temeer omdat een aankoop nagenoeg gelijk wordt gevolgd door een afwaardering. De gronden die door de gemeente zijn aangekocht behouden we na afwaardering. De reden daarvoor is dat we ze gebruiken voor zonnepaneelvelden.

Ontwikkelingen niet-woningbouw

- Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord: het plan zet in op de verbetering van de openbare ruimte en het faciliteren van particulier initiatief.
- Appelscha Boerestreek: het plein aan de Boerestreek is opgeknapt en er is nieuwe horeca gebouwd.
- Masterplan Regio Appelscha: het plan voorziet in maatregelen om recreatie en toerisme te stimuleren.

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: een strook bedrijfsterrin is ontsloten; deze grond is bijna voor de helft uitgegeven. De rest is in optie of nog vrij. Het Masterplan Oosterwolde Centrum - Venekoten Noord zet in op de revitalisering van het gebied Venekoten-Noord.
- Oosterwolde Ecommunity: dit is een particulier initiatief, gericht op de realisatie van een hoogwaardig duurzaam bedrijvenpark met een kenniscentrum.
- Haulerwijk De Turfsteker: in Haulerwijk is nog een gedeelte van het bedrijventerrein beschikbaar.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen hoog risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden (inclusief de winst bij afsluiting van de complexen) toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Hierbij volgen wij overeenkomstig de nieuwe voorschriften het systeem van de POC (percentage of completion).

Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) wordt de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting verrekenen we met het betreffende complex.

Algemene reserve grondexploitatie

Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen ten gevolge van een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het "percentage of completion". Voor 2017 en 2018 was hierdoor de tussentijdse winstneming respectievelijk € 550.000 en € 420.000.

De verwachte stand van de reserve is per 1-1-2020 € 3.297.000. Naast een bedrag van € 1.565.000 als ARG, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 1.732.000 beschikbaar.

Budget strategische aankopen

Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Naar verwachting vindt nog zeer beperkt strategische aankopen plaats. Het college kan strategische aankopen verrichten tot een bedrag van € 1.000.000 per jaar. De voorwaarden om het krediet aan te mogen spreken staan in de 'Nota Grondbeleid'. (zie financiële verordening 2017 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie

Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar).

Paragraaf 8 | Gebiedsuitwerking

De maatschappij is altijd in beweging. De afgelopen jaren heeft de Rijksoverheid de beleidslijn ingezet van een terugtrekkende overheid naar meer initiatief voor de maatschappelijke instellingen. Deze paragraaf geeft inzicht in de veranderende maatschappelijke setting, om het voorzieningenniveau en de (fysieke en sociale) leefbaarheid ook in de toekomst in stand te houden. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Ook stimuleren we dorpen om meer samen te werken.

Algemene beleidslijn

Blik op de toekomst

Het primaat van de inrichting van de maatschappij komt steeds meer bij de inwoners te liggen. De term participatiemaatschappij blijft steeds meer bij. Inwoners krijgen en nemen steeds meer het initiatief voor de inrichting van hun eigen omgeving. Als gevolg hiervan neemt de zeggenschap van inwoners toe.

Coalitieakkoord "Samen aan de slag"

Sinds mei 2018 is het Coalitieakkoord 2018-2022 "Saemen an de slag" van kracht. Eén van de speerpunten is het in stand houden van de leefbaarheid van alle kernen. Initiatieven vanuit de bevolking worden waar mogelijk ondersteund. De gemeente wil daarin een actieve rol spelen. Plaatselijke belangen, wijk- en bewonerscommissies en andere belangenverenigingen zoals "OSO" en stichting "DO" en energie coöperatie "De Eendracht" zullen nog meer worden betrokken bij het reilen en zeilen in onze gemeente. Niet alleen signaleren en aandragen van onderwerpen, maar ook actief bij de totstandkoming van besluitvorming en het uitvoeren van plannen, ieder vanuit zijn specifieke rol; met de juiste facilitering.

Uitvoeringsprogramma 2018-2022

Het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 is een integrale vertaling van de voornemens uit het Raadsprogramma 2018-2022 en het Coalitieakkoord 2018-2022. U heeft op 17 juli 2018 ingestemd met het verwerken van het uitvoeringsprogramma (inclusief met moties en amendementen) in de Programmabegroting 2019-2022. Speerpunten hierin om de leefbaarheid te borgen zijn het in standhouden van de dorpsbudgetten voor alle inwoners, de vervolgstap om actief in te zetten op Participatie en het continueren van Het Fonds in de periode 2018-2021.

Omgevingswet

De geplande datum van in werking treden is nu 1 januari 2021. De wet voorziet in het vaststellen van een omgevingsvisie; deze staat gepland voor 2020. Als deze visie door de raad is vastgesteld vervalt de Structuurvisie 2010-2020-2030 en de daaraan gekoppelde notitie Platteland aanzet.

Beleid

In het voorjaar van 2012 is de notitie 'Platteland aanzet' (Kaders gebiedsuitwerkingen) vastgesteld, met als doel het waarborgen van de leefbaarheid en de kwaliteit van de voorzieningen. Deze notitie is een uitvloeisel van de Structuurvisie 2010-2020-2030; Ooststellingwerf, de grenzeloze toekomst. Deze is op 15 september 2009 vastgesteld. In deze visie komen drie relevante zaken naar voren:

- De demografische veranderingen.
- De voorzieningen voor de inwoners.
- De indeling van de gemeente in vier overlappende gebieden.

U heeft in het voorjaar van 2012 ook kennisgenomen van de notitie "Voortgang pilot dorpsagenda's / gebiedsagenda's" en ingestemd met de gewijzigde aanpak in het vervolgtraject (= versnellen en vereenvoudigen). Doel hiervan is de toegankelijkheid en de kwaliteit van de voorzieningen te waarborgen, de samenwerking tussen de dorpen te stimuleren en het opstellen van dorps- en gebiedsagenda's in de vier gebieden. De notitie stoelt op de volgende uitgangspunten:

- Dorpsagenda's focussen op leefbaarheid op dorpsniveau.
- Notitie "Platteland aanzet" geeft gemeentelijke kaders en uitgangspunten.
- Gebiedsagenda's focussen op het delen van voorzieningen door de dorpen in een gebied.
- Het opstellen van dorpsagenda's versnellen en vereenvoudigen.
- Versneld opschalen naar gebiedsagenda's.

In april 2018 heeft u ingestemd met de notitie 'Participatie in Ooststellingwerf, samen aan de slag!'. Centraal hierbij is de vraag: Hoe kunnen we de kracht van de gemeenschap optimaal benutten voor het invoeren van alle vormen van participatie? Dit willen en zullen we ook toepassen het uitvoeren van nieuwe en bestaande beleidsdoelstellingen. Burger- en overheidsparticipatie krijgen de komende periode een stevige verankering in het gemeentelijk bestel. We willen een gemeente zijn die dicht bij de inwoner staat en als betrouwbaar en betrokken wordt ervaren. Door gebruik te maken van de diverse participatievormen, gaan we de mogelijkheden van het particulier initiatief nog meer stimuleren.

Gebiedsbeleid

Gebiedsagenda's (Programma 3, Thema 3.4 Bouwen & Wonen)

In 2013 zijn in samenwerking met de vier gebieden vier gebiedsagenda's opgesteld.

- Oosterwolde;
- De kanaal- en wegdorpen tussen Haulerwijk en Oosterwolde (gebied Haulerwijk);
- Tussen het Drents-Friese Wold en het Fochtelooerveen (gebied Appelscha);
- Tussen de Tjonger en de Lende (gebied Oldeberkoop).

Op 10 verschillende thema's is aangegeven welke voorzieningen belangrijk zijn voor het behoud van de leefbaarheid in de dorpen:

- Woonomgeving;
- Wonen;
- Verkeer en bereikbaarheid;
- Recreatie en toerisme;
- Sport en ontspanning / voorzieningen;
- Werkgelegenheid / bedrijvigheid;
- Onderwijs;
- Zorg;
- Cultuur en historie;
- Duurzaamheid.

Door het opstellen van de gebiedsagenda's is het besef ontstaan dat niet de individuele dorpen, maar de vier gebieden de entiteit zijn waar in de toekomst de gesprekken en de afspraken met de gemeente plaatsvinden. De gebiedsagenda's gelden daarbij als kader voor de afstemming met de gebieden over de 10 thema's. De wijze van communiceren werken wij verder uit.

De naamstelling in de regio-overleggen is gewijzigd. In april 2015 zijn tijdens het overleg van de Overkoepelende Plaatselijke Belangen Ooststellingwerf (OPBO) inhoudelijke en procedurele afspraken gemaakt over de invulling.

Dorpsbudgetten (Programma 2, Thema 2.1.3)

Vanaf 2011 ontvangt elk dorp en de 4 wijken in Oosterwolde een eigen budget (€ 1.000 per dorp/€ 250 per wijk + € 1 per inwoner). Dit is bedoeld om de sociale samenhang en de zelfredzaamheid en zelfwerkzaamheid van de dorpen en wijken te stimuleren. Maar ook voor het ondersteunen van activiteiten en projecten op het niveau van dorpen en wijken. De dorpsbudgetten voorzien in een behoefte en functioneren naar volle tevredenheid. Bij de Programmabegroting 2018-2021 zijn de dorpsbudgetten structureel verhoogd met € 25.000 tot € 65.000.

De dorpen/wijken zijn zelf verantwoordelijk voor de besteding, zonder tussenkomst van de gemeente. Vanaf 2012 heeft elk dorp en de vier wijken in Oosterwolde de beschikking over 100 uren Caparis via een strippenkaart. Dit is bedoeld om de dorpen/wijken leefbaar te houden. Hiervoor is ook het Project Dorps- en Wijkbeheer gestart. Dit is een samenwerkingsverband van de buitendienst, Caparis en de dorpen/wijken, bedoeld om de dorpen/wijken te ondersteunen met het treffen van maatregelen en voorzieningen in de openbare infrastructuur.

Participatie (Programma 4, Thema 4.4)

Door het toepassen van overheidsparticipatie streven we het volgende na:

- Toename van betrokkenheid van onze inwoners bij vraagstukken in hun dorp/wijk.

- Toename van ervaren zeggenschap en eigenaarschap en (3) toename van het lerend vermogen van de gemeentelijke organisatie.

In 2018 (aanloopjaar) is een budget beschikbaar van € 250.000. Voor 2019-2021 is een gemiddeld jaarlijks budget van € 500.000 beschikbaar. De budgetten zijn inclusief uitvoeringskosten.

Het Fonds (Programma 4, Thema 4.5)

In 2018 en 2019 is er een pilot met regiobudget van € 50.000. De regio's kunnen dat gebruiken voor dorps overstijgende plannen. Evaluatie en de aanwezigheid van plannen bij de overige regio's leidt wel of niet tot een vervolg van het regiobudget. Voor de periode 2018-2021 is € 250.000 per jaar beschikbaar.

Bottum-up projecten in relatie tot de Streekagenda Zuidoost Fryslân (Programma 3, Thema 3.1.1)

Het project Plattelânsprojecten is gestopt en vervangen door het Iepen Mienskipsfûns. De gemeentelijke cofinanciering is vervallen, maar de doelstelling is niet gewijzigd.

De Streekagenda Zuidoost Fryslân is opgesteld door vijf gemeenten (Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Weststellingwerf), alsmede het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân. De Streekagenda geeft focus aan de uitvoering van projecten voor de ontwikkeling van Zuidoost op regionale schaal. Het is een groeimodel voor een regionale gebiedsgerichte aanpak en samenwerking, met als doel een leefbaar platteland. Het is ook een middel om de regionale samenwerking en gebiedsgerichte aanpak verder te versterken, met als doel de regio sterker en mooier te maken. Als overheden onderling, maar ook met maatschappelijke partners.

Aanvalsplan Aandachtsgebieden/gelden Benedictus (Programma 1, Thema 1.3 Participatie)

In 2011 is het project Aanvalsplan Stimuleringsregeling Aandachtsgebieden Fryslân gestart met een doorlooptijd tot 2024. Dit project is gericht op de wijken Haerenkwartier en Oosterwolde-Zuid. Het omvat een integrale aanpak van de problematiek op fysiek en sociaal terrein in deze wijken, in samenspraak met de bewoners. Het project is vanaf 2017 verlengd. Deze integrale aanpak passen we ook in Haulerwijk toe in relatie tot het project 'Het Betrokken Dorp', met een looptijd van 2017 t/m 2019. Voor 2020 en verder komt er naar verwachting weer subsidie beschikbaar voor de aandachtsgebieden.

Financien

De financiële tabel van deze paragraaf wordt vanaf deze begroting niet meer toegevoegd. In verband met de lage toegevoegde waarde.

Paragraaf 9 | Duurzaamheid

In september 2017 heeft u de Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030 vastgesteld. Dit is een doorstart van het Milieubeleidsplan 2010-2016. Op basis van ervaringen en resultaten zijn de doelen en ambities aangescherpt. De focus ligt op de thema's Duurzame Energie, Afval als Grondstof, Biobased Economy en Biodiversiteit. Samen met inwoners, bedrijven en instellingen stellen we per thema een uitvoeringsagenda op, waarin we de weg naar realisatie met u vastleggen. De focus van de eerste uitvoeringsagenda's ligt op de periode 2017-2020. De uitvoeringsagenda's bevatten subthema's met concrete projecten en een financiële onderbouwing die aan u worden voorgelegd ter besluitvorming. De voortgang wordt gerapporteerd via de PenC-cyclus. We rapporteren dan niet alleen over de (project)resultaten, maar ook waar we staan in de verschillende benchmarks zoals de gemeentelijke duurzaamheidsindex, de Governance monitor duurzame gemeenten, de Klimaatmonitor, de monitor van de Omrin (OARS) en de Milieubarometer.

Energie

Doelstelling: een duurzame, energieneutrale gemeente in 2030 (Programma 3, Thema 3.3.1)

In 2030 gebruiken we niet meer energie (in Tj) dan we zelf duurzaam opwekken. We gebruiken zo spaarzaam mogelijk energie en als we energie gebruiken, doen we dat zo efficiënt mogelijk. Energie wekken we duurzaam op, met zo min mogelijk uitstoot van CO₂. Door energieneutraal te worden, verlagen we onze CO₂-uitstoot substantieel. Om onze doelstelling te behalen, moeten we flink versnellen. In het huidige tempo zijn we pas over 44 jaar energie neutraal. We blijven daarom inzetten op energiereductie en het duurzaam opwekken van energie.

Om onze ambitie te realiseren, zetten we in op grootschalige opwekking van zonne-energie, verduurzaming van de bebouwde omgeving en onderzoeken we de mogelijkheden van kleinschalige windenergie. We verbinden en onderzoeken de mogelijkheden voor lokale energienetwerken (Smart Grids *1). Opslag van energie is daarin ook een onderwerp van groot belang. Nieuwe duurzame vormen van mobiliteit dragen bij aan onze verduurzaming en houden ons gebied ook in de toekomst voor iedereen bereikbaar. We volgen de ontwikkelingen op dit gebied en stimuleren waar mogelijk. We maken gebruik van laagrentende leningen om duurzame maatregelen te stimuleren. Verder willen we waterstofgas als energiedrager verder ontwikkelen. Om inzichtelijk te krijgen welke maatregelen noodzakelijk zijn om onze ambitie voor 2030 te halen, ontwikkelen we een energietool.

1) Smart grid is een elektriciteitssysteem dat gebruikmaakt van informatie, tweerichtingsverkeer, communicatietechnologieën en computerintelligentie op een geïntegreerde manier voor elektriciteitsopwekking, -distributie en -consumptie.

Van afval naar grondstof

Doelstelling: een duurzaam schone leefomgeving, niet meer te verbranden restafval dan 100kg per inwoner per jaar én 75% recyclen van het ingezamelde afval in 2020 (Programma 3, Thema 3.3.2)

We zetten in op meer scheiding en minder restafval. Nascheiding van grondstoffen uit het restafval vindt plaats bij Omrin.

Om te komen tot een eerlijke afrekening van de afvalstoffenheffing en om inwoners te stimuleren afval beter te scheiden, en vooral geen gft-afval meer in de 'Sortibak' te doen, zijn we in januari 2019 gestart met afrekenen op gewicht (Diftar+). Versnellen is nodig om onze doelstellingen vóór 2020 te halen.

Samen met inwoners, plaatselijke belangen en buurtcommissies blijven we inzetten op een schone en veilige leefomgeving. Vooralnog worden projecten en acties met betrekking op de leefomgeving zoals aanpak zwerfafval en hondenpoep gecontinueerd.

Biobased Economy

Doelstelling: ontwikkelen van een Biobased economie (Programma 3, Thema 3.1.2)

Op dit moment is de Biobased Economy wereldwijd gezien een 'bewegend doel'. Er bestaat geen stappenplan of handboek dat voorschrijft hoe men zo'n economie ontwikkelt. Om als gemeente toch grip te krijgen op deze ontwikkeling, hebben we concrete doelstellingen geformuleerd voor 2020. Deze zijn beschreven in het 'Uitvoeringsprogramma Biobased economy'. Het programma omvat 50 projecten en 40 verschillende partners.

Na de evaluatie in 2019 zijn we verder gaan werken met externe partijen aan projecten. Deze dragen bij aan duurzame innovaties op het gebied van Agro & Food, Bouw & Materiaaltoepassingen en Recreatie & Toerisme binnen onze gemeente. Deze zullen ook in 2020 vervolg krijgen.

Biodiversiteit

Doelstelling: overal waar mogelijk passen we beheer op biodiversiteit toe en creëren we bewustwording en draagvlak door het belang van biodiversiteit actief uit te dragen (Programma 3, Thema 3.3.1)

In onze gemeente wordt het nieuwe biodiversiteitsbeheer op steeds meer plekken zichtbaar. Bijvoorbeeld door verschraving van onze bermen en aanleg van bloemrijke bermen. We willen meer samenwerken met inwoners en ondernemers om biodiversiteit onder de aandacht te brengen en te bevorderen. Ook het Wetterskip Fryslân is een partner; biodiversiteit is immers meer dan alleen groen. We continueren ons huidige beleid, maar zetten in op versnelling van uitvoering van projecten en acties. In 2019 is het plan van aanpak Biodiversiteit vastgesteld en zijn activiteiten in gang gezet om tot een biodiversiteitsplan te komen.

Duurzaamheidslening en stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcoderoos regeling)

In het fonds (SVN) Duurzaamheidslening zit € 500.000. Hieruit worden leningen verstrekt aan de inwoner van de gemeente Ooststellingwerf. In 2019 is het budget structureel met € 200.000 verhoogd. In 2019 is het budget voor de stimuleringsregeling duurzame initiatieven verhoogd naar € 200.000.

Financiën

x € 1.000

Financiën paragraaf 9 Duurzaamheid	
Eenmalig	
Biobased Economy (budget € 300.000 voor 2019-2021)	300
Structureel	
Millennium en fair trade	12
Aanpak zwerfvuil- himmelwike	5
Milieueducatie	8
Uitvoeringsplan extra aanpak zwerfafval (tot en met 2022)	30
Budget milieubeleid	70
Daarnaast ook:	
Duurzaamheidslening (refundable)	500
Stimulering duurzame initiatieven (refundable)	200

Begrotingspositie 2020-2023

Vertrekpunten programmabegroting 2020-2023

De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2020-2023. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2019 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting.

De opzet van de programmabegroting is grotendeels gelijk aan de Programmabegroting 2019-2022.

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2019. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2019 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting.

De financiële verkenning met de verschillende onderdelen zoals die in de kaderbrief 2020-2023 staan zijn primitief in deze begroting verwerkt. In de Kaderbrief staat ook dat wij een meerjarig begrotingstekort hebben. U heeft daarom ingestemd met een zes-tal oplossingsrichtingen om de meerjarenbegroting weer, volgens het uitgangspunt, structureel en reëel sluitend te maken. Deze (mogelijke) oplossingsrichtingen zijn niet in de primitieve begroting verwerkt maar bieden we u als apart voorstel aan bij de begroting.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:

- De Meicirculaire 2019 is de basis
- De ramingen voor de jaarschijf 2020 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2019-2022
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2020-2023 van deze regelingen voor zover deze bekend waren

Daarnaast houden we (in de primitieve ramingen) rekening met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2020-2023 heeft vastgesteld:

- Lonen: + 3,5% (incl. 1% pensioenpremie)
- Prijzen: + 1,5%. De budgetten ramen we reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie uitbestede werkzaamheden en leveranties passen we niet toe. De subsidies en bijdragen worden in 2020 verhoogd met 1,5%.
- OZB: 0%. Bij een algehele waardedaling c.q. waardestijging van de onroerende goederen verhogen dan wel verlagen we het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren.
- Forenzenbelasting: 0%. U heeft bij de Programmabegroting 2019 besloten de trendmatige verhoging van de forenzenbelasting te koppelen aan de verhoging van de OZB. Stijgt de opbrengst OZB, dan stijgt de opbrengst forenzenbelasting. Daalt de OZB, dan daalt de opbrengst forenzenbelasting. Besluit u de 'nullijn' te hanteren, dan geldt dat ook voor de forenzenbelasting.
- Leges: + 1,5%
- Afvalstoffenheffing: 100% kostendekking
- Rioolrechten: 100% kostendekking
- Toeristenbelasting: 0%. De tarieven zijn vanaf 2014 bevroren op € 1,00 per overnachting.
- Precariobelasting: 0% (tarieven mogen niet omhoog)

Begrotingsresultaat bestaand beleid

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna.

In 2017 zijn we gestart met de verschillende nieuwe projecten en werkzaamheden die voortvloeien uit het nieuw beleid eenmalige begrotingsruimte € 5,7 miljoen. 2020 is hiervan het laatste jaar. Zo wordt onder andere invulling gegeven aan: de uitvoering van de woonvisie, initiatieven binnen de zorg economie, het masterplan regio Appelscha, de uitvoering van Biobased Economy, extra middelen voor onderhoud van wegen en de digitalisering van dienstverlening & bedrijfsvoering (zie ook overzicht incidentele lasten en baten).

Het nieuw beleid beperken we tot het uitvoeren van wettelijke taken en het doen van vervangingsinvesteringen. Verder houden we rekening met autonome ontwikkelingen. Ten aanzien van wettelijke taken hanteert u het standpunt dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.

Op 17 juli 2018 heeft u bepaald dat we voor het Sociaal Domein vanaf 2020 het uitgangspunt van budgettair neutraal ramen loslaten en over gaan op uitgavenraming met 2019 als basisjaar.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2020 tot en met 2023 ziet er uit zoals in onderstaande tabel. Na verwerking van bestaand beleid (inclusief autonome ontwikkelingen) is het begrotingsperspectief 2020-2023 negatief. We komen daarom met dekkingsvoorstellen volgens de oplossingsrichtingen die u in de kaderbrief heeft vastgesteld.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting	MJB	MJB	MJB
	2020	2021	2022	2023
Saldo baten en lasten na bestemming	-1.496	-2.236	-3.107	-2.829
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-319	109	-167	-
Totaal structureel begrotingsperspectief	-1.815	-2.127	-3.274	-2.829

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage 'Overzicht reserves en voorzieningen 2018 - 2023' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2020-2023 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning en control cyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het dienstjaar leggen wij door middel van een begrotingswijziging aan u voor. De programmabegroting is de basis voor de productenbegroting en de leidraad voor het uitvoeren van het geformuleerde beleid.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	MJB 2021	MJB 2022	MJB 2023
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma 's						
1. Sociale Domein	-28.806	-29.014	-28.352	-28.350	-28.553	-28.548
2. Welzijn & educatie	-6.705	-7.700	-7.519	-7.540	-6.671	-6.624
3. Ruimtelijke & economische ontwik.	-8.559	-12.428	-11.177	-8.536	-8.358	-8.049
5. Openbare orde en veiligheid	-1.806	-1.813	-1.913	-1.921	-1.933	-1.943
6. Bestuur & Dienstverlening	-12.981	-12.758	-13.347	-13.233	-13.151	-13.112
Totaal Lasten	-58.858	-63.712	-62.308	-59.581	-58.665	-58.276
Baten programma 's						
1. Sociale Domein	10.089	8.790	8.175	8.388	8.627	8.802
2. Welzijn & educatie	663	924	775	775	818	818
3. Ruimtelijke & economische ontwik.	7.170	10.285	7.340	6.994	7.075	6.905
5. Openbare orde en veiligheid	62	-	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening	1.138	1.092	1.190	1.161	1.089	897
Totaal Baten	19.123	21.092	17.479	17.319	17.609	17.421
Totaal programma 's	-39.735	-42.620	-44.829	-42.262	-41.056	-40.855
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen	-8	-12	-50	-50	-50	-50
Saldo financieringsfunctie	-22	-159	-320	-485	-466	-480
Onvoorzien	-	-29	-36	-36	-36	-36
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	-	-40	-40	-40	-40

Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	-31	-200	-447	-612	-593	-607
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	41.874	43.066	44.425	44.359	43.863	44.238
Deelnemingen	72	60	60	60	60	60
Lokale heffingen	6.712	5.028	5.030	5.034	2.942	2.846
Saldo financieringsfunctie	29	46	133	119	118	118
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	48.695	48.209	49.657	49.581	46.992	47.271
Totaal algemene dekkingsmiddelen	48.664	48.009	49.210	48.969	46.400	46.665
Totaal lasten overhead	-10.376	-12.099	-11.234	-11.114	-11.019	-11.033
Totaal baten overhead	2.320	2.190	2.278	2.278	2.278	2.278
Totaal overhead	-8.055	-9.909	-8.956	-8.835	-8.741	-8.754
Resultaat voor bestemming	874	-4.521	-4.574	-2.128	-3.397	-2.944
Mutaties reserves						
Toevoegingen	-3.625	-438	-958	-900	-114	-118
Onttrekkingen	3.692	4.908	4.035	792	404	234
Mutaties reserves	67	4.470	3.078	-108	290	116
Resultaat na bestemming	940	-51	-1.496	-2.236	-3.107	-2.829

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. De budgettaire positie in 2019 tot en met 2022.
2. Het weerstandsvermogen.
3. De beheersplannen.
4. De grondexploitatie.
5. De belastingcapaciteit.
6. De reserves en voorzieningen.

Samenvatting

- Het begrotingsperspectief geeft ons aanleiding om te komen met nadere dekkingsvoorstellen.
- De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 1,359 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken.
- Met ingang van het begrotingsjaar 2016 schrijft het Rijk een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen. Het ingezette financiële beleid van de afgelopen jaren heeft ertoe geleid dat de financiële positie is versterkt.
- Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau. Om het MOP Wegen goed uit te voeren zetten we eenmalig € 1.000.000 in om in de periode 2017 tot en met 2020 te besteden (jaarlijks € 250.000). Daarnaast is het budget voor kapitaalgoederen conform de Kaderbrief 2020-2023 verhoogd met € 250.000 structureel vanaf 2021.
- In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van essentieel belang.
- Belastingdruk: de opbrengst OZB is in de primitieve begroting 2020 niet trendmatig verhoogd. Vanaf 2017 is € 950.000 gereserveerd om de belastingtarieven van afval op een laag niveau te houden. Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengst leges burgerzaken zijn in principe kostendekkend. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten. De leges omgevingsvergunningen zijn gebaseerd op 75% kostendekking.
- De onroerende zaak belastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen en hebben het karakter van algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente. We ontvangen jaarlijks t/m 2021 precariobelasting.
- Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Wel is het belangrijk te onderkennen dat de bestemmingsreserves Sociaal Domein en Strategische projecten bijna geheel zijn benut. Bij de actualisatie van de Reserves en voorzieningen bij de Jaarstukken 2019 kijken naar de hoogte van de huidige buffer van € 3 miljoen in de Algemene reserve. Door de risico's die we lopen in het Sociaal Domein wordt dit opnieuw beoordeeld. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- In de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- De meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2020-2023

In de begroting geven we per programma aan wat de kaders zijn voor het bestaande beleid. De baten en lasten ramen we op basis van de begroting van het voorgaande jaar inclusief de inmiddels vastgestelde begrotingswijzigingen. Hierbij houden wij rekening met de door de raad vastgestelde uitgangspunten. Daarnaast wijken we, als blijkt dat externe factoren hiervoor aanleiding geven, in voorkomende gevallen af van het door de raad vastgestelde percentage voor prijsstijgingen en dergelijke.

Het begrotingsperspectief 2020-2023 is negatief. Dit ligt in lijn met het perspectief dat we u bij de Kaderbrief 2020 hebben gepresenteerd. De bedragen uit de financiële verkenning zijn primitief in de begroting verwerkt. Het uitgangspunt dat de eerste twee jaarschijven structureel in evenwicht zijn is niet gerealiseerd. We doen een apart voorstel om de begroting weer structureel sluitend te maken. Het consistent uitvoeren van het financiële beleid en een verantwoorde beheersing van de financiële huishouding blijft ook de komende jaren van belang.

In de begroting is voor de jaren 2020-2023 in totaal € 5,583 miljoen aan incidentele lasten en € 5,960 miljoen (vooral onttrekkingen aan reserves) aan incidentele baten geraamd. In de bijlage 'Overzicht incidentele lasten en baten' vindt u een specificatie.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2020 € 18,916 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 11,502 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen);
- Bestemmingsreserves € 7,414 miljoen (exclusief reserve Sociaal Domein en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 1,359 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. Bij de Programmabegroting 2019 zijn in het nieuw beleid voor de periode 2019-2023 verschillende (vervangings)investeringen voor de openbare ruimte opgenomen. Het betreft: wegen, riolering, openbare verlichting, verkeersvoorzieningen, civiel technische kunstwerken, sportaccommodaties, sportterreinen, gebouwen, ICT en groen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting.

Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. Ten aanzien van de overige kapitaalgoederen hebben we hiervoor gelden gereserveerd in de onderhoudsbegroting. Het niveau van het onderhoud is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf '7 Grondbeleid'). De nieuwe Nota grondbeleid zal in het kader staan van de uitvoering (instrumenteel) van de Woonvisie. De doelstelling voor het grondbedrijf zoals geformuleerd in de Nota Grondbeleid 2011 is niet veranderd: *“Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.”*

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De begrote stand van de reserve is per 1-1-2020 € 3,297 miljoen. Naast een bedrag van € 1,565 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 1,732 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

Bij de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 heeft u via een amendement besloten de nullijn voor de OZB te hanteren. Bij de uitwerking van deze begroting is hiermee rekening gehouden. Vanaf 2017 is € 950.000 vrij gemaakt om het vaste tarief van afval laag te houden. In 2020 komt er een benchmark, waarin naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken.

Precariobelasting mag geheven worden tot 1 januari 2022. De opbrengst precariobelasting is daarom tot en met 2021 geraamd in de begroting.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een trendmatige stijging van 1,5%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren.

Het gebruikers- en eigenarendeel van de rioolheffing is vanaf 2018 met 7½% gedaald ten opzichte van de tarieven in 2017. Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. Verder worden de inkomsten vanuit de rioolheffing gebruikt om de voorziening Riolerings de komende jaren op peil te houden.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken. De actualisatie is opgesteld op basis van uitgangspunten die door ons in januari 2008 zijn vastgesteld.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2018-2023 (Jaarstukken 2018) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Het verschil tussen het resultaat voor en na bestemming op begrotingsbasis (primitief) laat een daling zien. Dit is ook af te leiden uit het kengetal structurele exploitatieruimte. We doen een apart voorstel om de begroting weer structureel sluitend te maken. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Wel is het belangrijk te onderkennen dat de bestemmingsreserves Sociaal Domein en Strategische projecten bijna geheel zijn benut. Bij de actualisatie van de Reserves en voorzieningen bij de Jaarstukken 2019 kijken we naar de hoogte van de huidige buffer van € 3 miljoen in de Algemene reserve. Door de risico's die we lopen in het Sociaal Domein wordt dit opnieuw beoordeeld.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2020–2023) gelegd van in totaal € 1,134 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van € 1,359 miljoen, de specifieke bestemming voor herstructurering Caparis € 453.000 en het meerjarig beslag 2020–2023 van € 1,134 miljoen, is een bedrag van € 8,556 miljoen vrij aanwendbaar.

x € 1.000	
Minimale niveau Algemene reserve	Begroting
2020	
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	1.359
Specifieke bestemming herstructurering Caparis	453
Meerjarig beslag 2020-2023	1.134
Minimale niveau algemene reserve	5.946
Algemene reserve per ultimo 2019	14.502
Vrij aanwendbaar	8.556

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2018-2023. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening.

x €1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Reserves						
Algemene reserve	17.296	14.502	13.468	13.368	13.368	13.368
Bestemmingsreserves	12.115	11.580	11.136	11.344	11.054	10.938
Totaal Reserves	29.411	26.082	24.604	24.712	24.422	24.306
Voorzieningen						
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	812	812	812	812	812	812
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	2.128	1.795	1.387	1.448	1.351	1.177
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.151	5.402	5.364	5.313	5.262	5.377
Voorz.arb.kst genel.verpl. ongel.verl.	2.615	2.590	2.565	2.540	2.515	2.490
Totaal Voorzieningen	10.706	10.599	10.127	10.113	9.939	9.855
Totaal	40.117	36.681	34.731	34.825	34.361	34.161

Bijlagen

A. Kerndegegevens

Fysieke kerndegegevens

Fysieke kerndegegevens	Rekening 2016	Rekening 2017	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Sociale structuur					
Aantal inwoners *1)	25.571	25.540	25.459	25.406	25.460
<i>van 0 - 18 jaar</i>				4.727	4.625
<i>van 0 - 19 jaar</i>	5.573	5.494	5.417		
<i>van 18 - 64 jaar</i>				14.618	14.705
<i>van 20 - 64 jaar</i>	14.310	14.247	14.120		
<i>van 65 jaar en ouder</i>	5.688	5.799	5.922	6.061	6.130
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	606	623	593	613	547
WWB	547	565	546	566	503
IOAW/IOAZ	59	58	47	47	44
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
<i>binnenwater</i>	260	264	260	264	264
<i>land</i>	22.351	22.347	22.351	22.347	22.347
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	11.740	11.773	11.806	11.841	11.910
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
<i>binnen de bebouwde kom</i>	132	132	132	132	132
<i>buiten de bebouwde kom</i>	255	255	255	255	255
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	78	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)					
<i>beplanting</i>	88	88	89	87	87
<i>gras</i>	207	207	219	219	219
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.011	36.300	36.000	36.000	36.100
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.182	12.179	12.271	12.350	12.403

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

*1) Vanaf begroting 2014 worden de aantallen inwoners conform de maatstaven van de algemene uitkering gepresenteerd.

Vanaf de meicirculaire 2018 zijn de maatstaven veranderd.

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020
Exploitatie					
Exploitatielasten	75.402	70.180	70.138	68.360	73.989
Opbrengst belastingen	4.036	4.530	6.964	4.485	5.254
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.829	2.925	2.919	2.784	2.788
Algemene uitkering gemeentefonds *1)	26.225	26.019	41.730	43.241	44.425
Boekwaarde vaste activa	71.451	71.223	67.564	64.660	64.007
Balans					
Vaste schuld	33.552	31.893	26.367	25.304	23.240
Eigen financieringsmiddelen	41.161	42.812	37.441	33.224	36.681
Reserves	28.435	30.425	26.314	22.861	26.082
Voorzieningen	12.726	12.386	11.127	10.363	10.599
Overig					
Loonkosten	10.738	11.766	12.853	14.984	15.745
Bijdragen en subsidies	4.193	3.855	3.839	3.976	4.578

*1) Vanaf begroting 2019 inclusief integratie-uitkering Sociaal Domein.

Financiële kerngegevens per inwoner

€

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening	Rekening	Rekening	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020
Exploitatie					
Exploitatielasten	2.950	2.750	2.750	2.690	2.910
Opbrengst belastingen	160	180	270	180	210
Opbrengst onroerendezaakbelasting	110	110	110	110	110
Algemene uitkering gemeentefonds	1.030	1.020	1.640	1.700	1.740
Boekwaarde vaste activa	2.790	2.790	2.650	2.550	2.510
Balans					
Vaste schuld	1.310	1.250	1.040	1.000	910
Eigen financieringsmiddelen	1.610	1.680	1.470	1.310	1.440
Reserves	1.110	1.190	1.030	900	1.020
Voorzieningen	500	480	440	410	420
Overig					
Loonkosten	420	460	500	590	620
Bijdragen en subsidies	160	150	150	160	180

B. Reserves en voorzieningen 2018-2023

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	17.296	14.502	13.468	13.368	13.368	13.368
Totaal Algemene reserve	17.296	14.502	13.468	13.368	13.368	13.368
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	2.157	3.297	3.455	3.554	3.668	3.787
Reserve lastenverlichting	920	696	696	696	696	696
Reserve precariobelasting	2.409	3.209	4.009	4.809	4.809	4.809
Res. overheveling kredieten	530	-	-	-	-	-
Reserve strategische projecten	3.512	2.911	500	315	145	145
Rioleringsreserve	219	219	219	219	219	219
Res. organisatieontwikkelingen	181	144	122	109	100	91
Reserve monumenten	113	100	100	100	100	100
Kapitaalreserve		135	1.592	1.367	1.142	917
Reserve Sociaal Domein	2.074	869	444	175	175	175
Totaal Bestemmingsreserves	12.115	11.580	11.136	11.344	11.054	10.938
Totaal reserves	29.411	26.082	24.604	24.712	24.422	24.306

Overzicht voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo	ultimo
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	144	144	144	144	144	144
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	668	668	668	668	668	668
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)	812	812	812	812	812	812
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderhoud gymzalen	286	259	139	144	157	27
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	124	139	58	71	75	83
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	58	49	45	52	29	37
Voorziening onderhoud sportacc 3 Bs	1.194	1.117	883	865	753	717
Voorziening onderhoud gebouwen	465	232	262	317	337	313
Totaal Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)	2.128	1.795	1.387	1.448	1.351	1.177

Vorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening leges	-	500	333	167	-	-
Voorziening riolering	5.151	4.902	5.030	5.147	5.262	5.377
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	5.151	5.402	5.364	5.313	5.262	5.377
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	1.579	1.504	1.429	1.354	1.279	1.204
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	1.036	1.086	1.136	1.186	1.236	1.286
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	2.615	2.590	2.565	2.540	2.515	2.490
Totaal voorzieningen	10.706	10.599	10.127	10.113	9.939	9.855

C. Overzicht incidentele lasten en baten

x € 1.000

Incidentele baten en lasten	Lasten				Baten			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1 Sociaal Domein								
1.1 Thema Jeugd								
Tekort jeugd, dekking algemene reserve					400			
Jeugd weerbaarheid en jongerenplekken, dekking reserve Sociaal Domein	-50				50			
Jeugdbudget aanvulling vanuit de algemene uitkering					474	470		
1.2 Thema Wet maatschappelijke ondersteuning (incl AWBZ)								
Ondersteuning zorg economie, dekking algemene reserve	-50				50			
Tekort hulp bij het huishouden, dekking reserve sociaal domein					269	269		
Budget WMO onvoorzien	-30							
2 Welzijn en educatie								
2.2 Thema Onderwijs								
Subsidie voor 2019 en 2020 voor bibliotheek op school dyslexie, dekking reserve sociaal domein	-21				21			
2.4 Volksgezondheid								
Gids middelen					60	60		
3 Ruimtelijke & Economische ontwikkelingen								
3.2 Thema verkeer, wegen en groen								
MOP wegen, dekking algemene reserve	-250				250			
Voorraanzicht gemeentehuis, dekking algemene reserve	-13				13			
Recreatief fietspadennetwerk, dekking reserve strategische projecten	-161	-185			161	185	170	
			-170					
Wijkvernieuwing Haerenkwartier, dekking reserve strategische projecten	-1.800				1.800			
Fiets- en voetgangersbrug Molenweg, dekking reserve strategische projecten	-250				250			

Walbeschoeiing Quadoelenweg	-125			
3.4 Thema Bouwen en wonen				
Uitvoeringsagenda woonvisie, dekking algemene reserve	-70		70	
Omgevingswet, dekking algemene reserve	-72		72	
Omgevingswet	-196			
4 Strategische projecten				
4.3 Thema Biosintrum te Oosterwolde				
Biobased Economy (nieuw beleid 2019-2022) dekking algemene reserve	-100	-100	100	100
4.4 Thema Overheidsparticipatie				
Budget Overheidsparticipatie	-500	-625		
Budget Het Fonds	-250	-250		
6 Bestuur en Dienstverlening				
6.2 Thema Dienstverlening				
Ondersteuning werkgelegenheid en leefbaarheid (nieuw beleid 2017-2020) dekking algemene reserve	-80		80	
Jaarlijkse onttrekking van de voorziening voor 3 jaar (2020 tm 2022) voor de bate omgevingsvergunning			167	167 167
6.3 Thema Financien				
Kwaliteitsborging dienstverlening nieuw beleid 2019	-75	-75		
Inzet GBT visie Sociaal Domein en doorontwikkeling GBT dekking reserve sociaal domein	-85		85	
Totaal incidentele lasten en baten	-4.053	-1.360	-170	0 4.372 1.251 337 0
Saldo incidentele lasten en baten				319 -109 167 0

D. Overzicht Taakvelden

x € 1.000

Taakvelden	Begroting 2020		
	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	-1.521	0	-1.521
0.10 Mutaties reserves	-958	4.035	3.078
0.2 Burgerzaken	-597	260	-337
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-354	1	-352
0.4 Overhead	-11.234	2.278	-8.956
0.5 Treasury	-321	193	-127
0.61 OZB woningen	-271	2.316	2.045
0.62 OZB niet-woningen	-203	659	455

0.64 Belastingen Overig	-74	2.206	2.132
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	44.425	44.425
0.8 Overige baten en lasten	-76	9	-67
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.572	0	-1.572
1.2 Openbare orde en veiligheid	-571	0	-571
2.1 Verkeer en vervoer	-4.844	26	-4.818
2.2 Parkeren	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-8	0	-8
3.1 Economische ontwikkeling	-20	0	-20
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-181	270	89
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-185	0	-185
3.4 Economische promotie	-186	330	144
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.648	21	-1.627
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.544	381	-1.163
5.1 Sportbeleid en activering	-225	0	-225
5.2 Sportaccommodaties	-1.111	129	-982
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-429	0	-429
5.5 Cultureel erfgoed	-128	4	-124
5.6 Media	-571	21	-551
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.322	95	-2.227
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.325	224	-2.101
6.2 Wijkteams	-2.128	0	-2.128
6.3 Inkomensregelingen	-10.094	7.948	-2.146
6.4 Begeleide participatie	-3.719	0	-3.719
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.162	2	-1.160
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-392	0	-392
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-6.629	200	-6.429
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-6.174	0	-6.174
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-65	25	-40
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.025	0	-1.025
7.1 Volksgezondheid	-1.210	0	-1.210
7.2 Riolering	-2.281	2.919	638
7.3 Afval	-2.578	2.917	339
7.4 Milieubeheer	-703	101	-602
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.384	132	-1.252
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-517	604	87
8.3 Wonen en bouwen	-1.409	721	-688
Resultaat na bestemming	-74.946	73.450	-1.496

E. Beleidsindicatoren

Vanaf 2017 is het voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

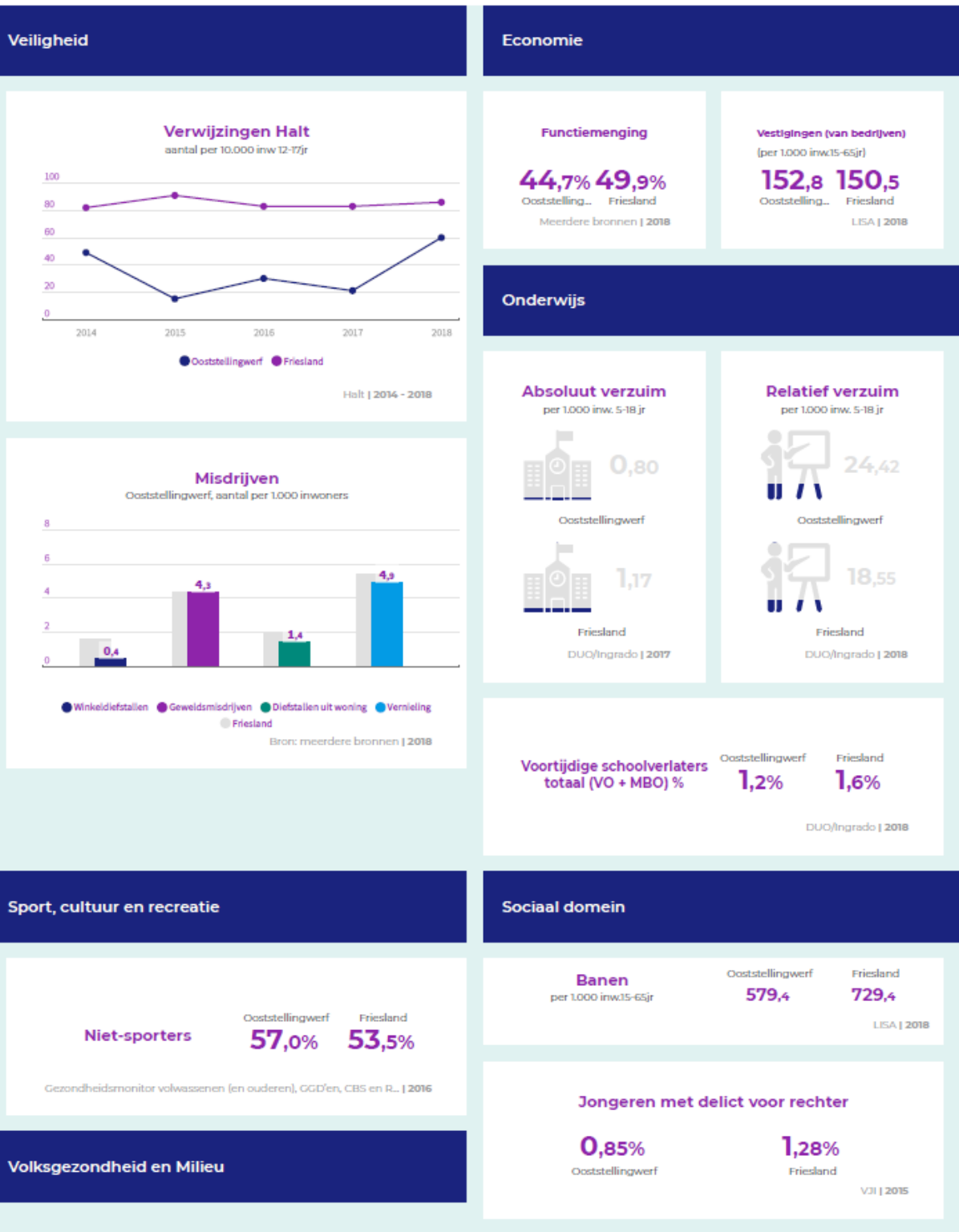
Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 3 september 2019. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

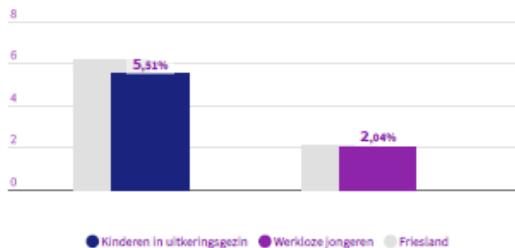

Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Achterstand onder jeugd Ooststellingwerf

VJI | 2015

Hernieuwbare elektriciteit

Ooststellingwerf **7,8%**
Friesland **23,5%**

RWS - KMO | 2017

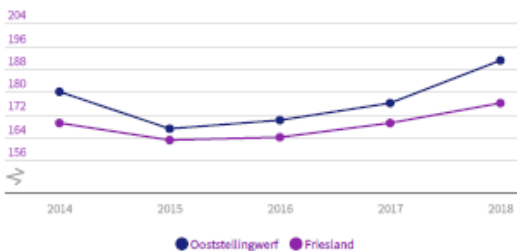
Netto arbeidsparticipatie

Ooststellingwerf **66,4%**
Friesland **67,0%**

CBS Arb.deelname | 2018

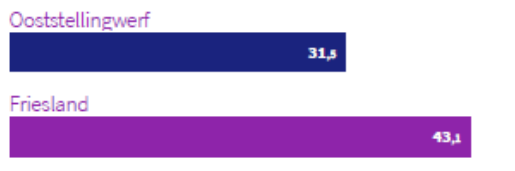
Vhrosv

Gemiddelde WOZ waarde dzd euro

CBS WOZ | 2014 - 2018

Personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inw 18jr eo

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Nieuw gebouwde woningen aantal per 1.000 woningen

Ooststellingwerf **0,4**
Friesland **4,8**

ABF SysWov | 2016

Lopende re-integratievoorzieningen (per 1.000 inw.15-65jr)

Ooststellingwerf **40,1**
Friesland **26,6**

CBS Participatiewet | eerste halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp % van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Demografische druk

Ooststellingwerf

79,9%

Friesland

77,6%

CBS Bevolking | 2019

Jongeren met jeugdbescherming

1,7%

Ooststellingwerf

1,4%

Friesland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%

Ooststellingwerf

0,3%

Friesland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (euro)

507

Ooststellingwerf

631

Friesland

COELO | 2019

Clënten met een maatwerkarrangement WMO (per 1.000 inw)

Ooststellingwerf

67

Friesland

67

CBS MSD WMO | tweede halfjaar 2018

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (euro)

678

Ooststellingwerf

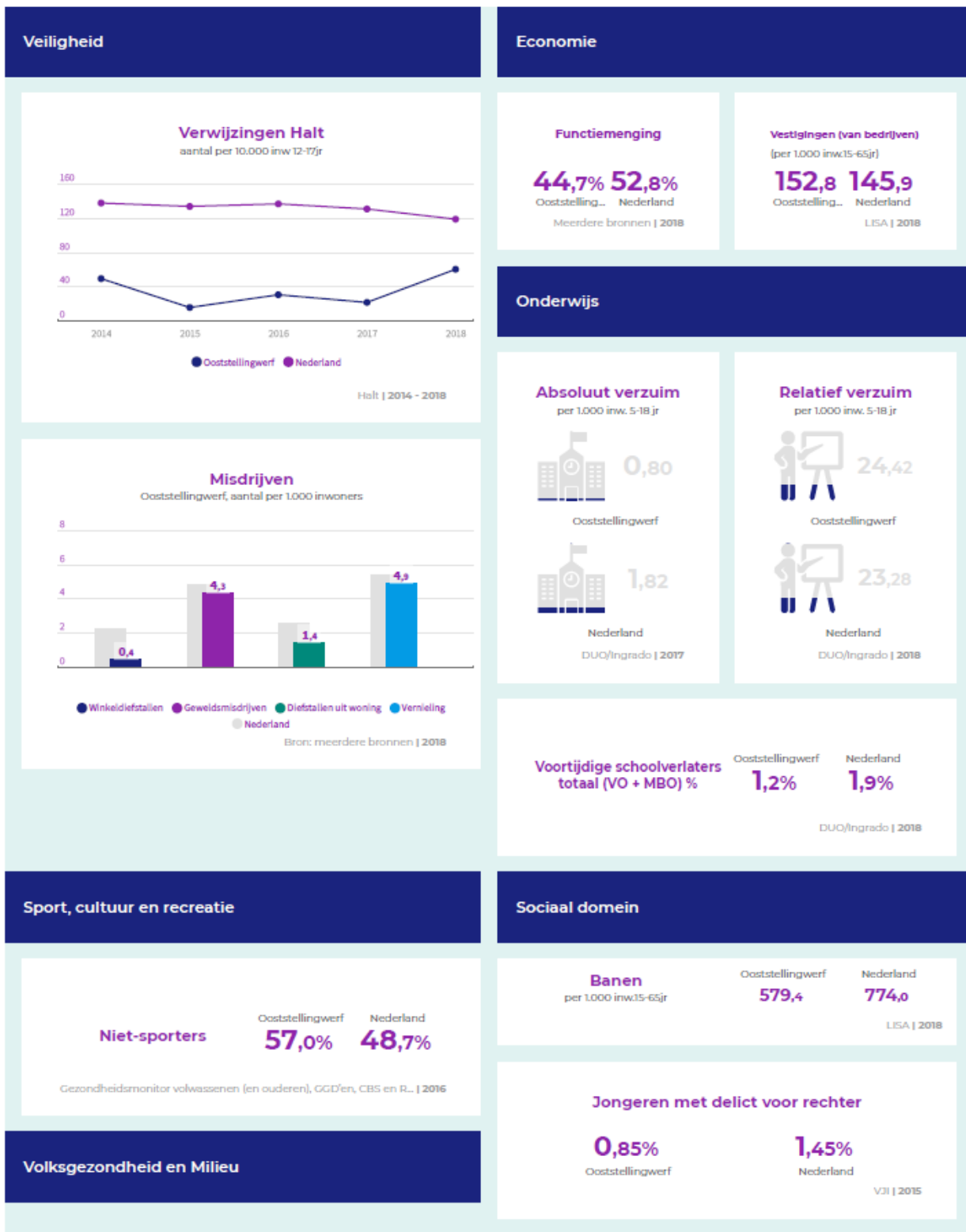
723

Friesland

COELO | 2019

Besluit Begroting en Verantwoording

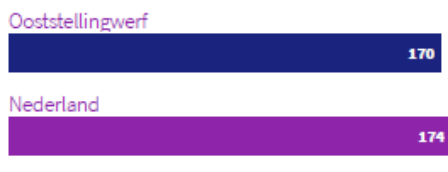
Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Omvang huishoudelijk restafval

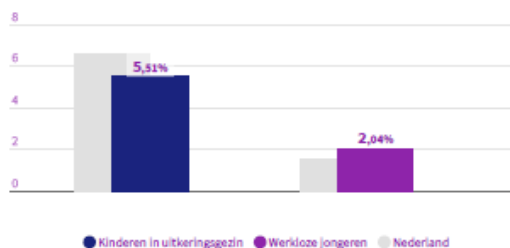
kg per inwoner

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Achterstand onder jeugd

Ooststellingwerf

VJI | 2015

Hernieuwbare elektriciteit

Ooststellingwerf **7,8%** Nederland **16,9%**

RWS - KMO | 2017

Netto arbeidsparticipatie

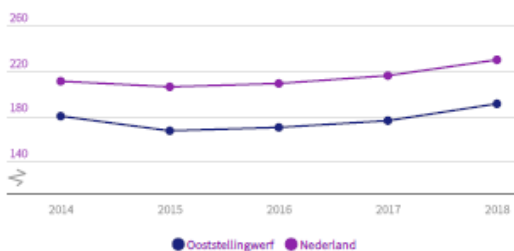
Ooststellingwerf **66,4%** Nederland **67,8%**

CBS Arb.deelname | 2018

Vhrosv

Gemiddelde WOZ waarde

dzd euro

CBS WOZ | 2014 - 2018

Personen met een bijstandsuitkering

per 1.000 inw 18jr eo

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Nieuw gebouwde woningen

aantal per 1.000 woningen

Ooststellingwerf **0,4** Nederland **7,2**

ABF SystWov | 2016

Lopende re-integratievoorzieningen

(per 1.000 inw 15-65jr)

Ooststellingwe... **40,1** Nederland **30,5**

CBS Participatiewet | eerste halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Demografische druk

Ooststellingwerf

79,9%

Nederland

69,8%

CBS Bevolking | 2019

Jongeren met jeugdbescherming

1,7%

Ooststellingwerf

1,1%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%

Ooststellingwerf

0,3%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden (euro)

507

Ooststellingwerf

669

Nederland

COELO | 2019

Cliënten met een maatwerkarrangement WMO (per 1.000 inw.)

Ooststellingwerf

67

Nederland

60

CBS MSD WMO | tweede halfjaar 2018

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (euro)

678

Ooststellingwerf

739

Nederland

COELO | 2019